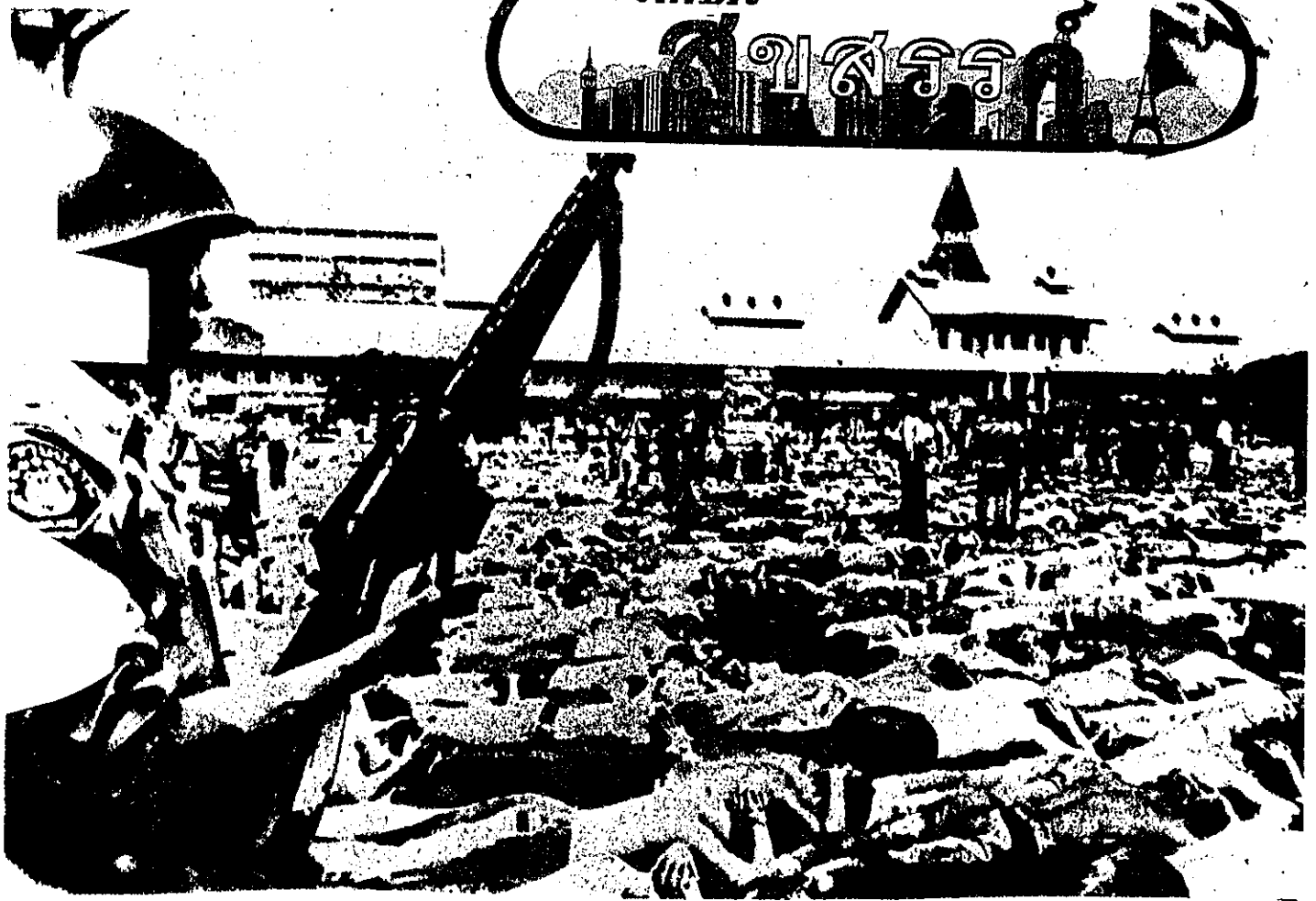
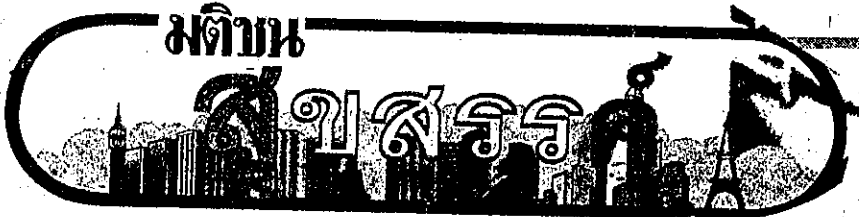

จดหมาย จากเพื่อนถึงเพื่อน ก่อนถึง 2 ทศวรรษ 6 ตุลาคม 19

มติชน

หมายเหตุมติชน

ธงชัย วินิจจะกุล เป็นอดีตรองนายกองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฝ่ายกิจการภายใน ปี 2519

เป็นผู้นำนักศึกษาที่เข้าร่วมกับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 และถูกจับกุมคุมขังพร้อมกับอดีตผู้นำนักศึกษาคนอื่นๆ อีกรวม 18 คนภายหลังเหตุการณ์ดังกล่าว

ต่อมาได้รับการนิรโทษกรรม และกลับเข้าศึกษาต่อที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กระทั่งจบการศึกษา. จากนั้นจึงเดินทางไปศึกษาปริญญาโท และปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย

ขณะที่ศึกษาระดับปริญญาเอกได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "SIAM MAPPED" ซึ่งถก

มาภายหลังมหาวิทยาลัยฮาวาย ได้จัดพิมพ์ออกจำหน่าย

เคยรับราชการเป็นอาจารย์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในโอกาสวันครบรอบ 6 ตุลาคม 'ธงชัย วินิจจะกุล' ได้เขียนจดหมายถึงเพื่อนที่ผ่านเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งนอกจากจะรำลึกถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 แล้ว ยังเชิญชวนให้ ร่วมมือร่วมใจกันจัดงาน 2 ทศวรรษ 6 ตุลาคม 2519 ในปี 2539

เพื่อทบทวนบทเรียนเกี่ยวกับความรุนแรงทางการเมืองที่ไม่ควรเกิดขึ้นในสังคมไทยอีก

ถึงเพื่อน โคมรวมใจทุกคน และมีครหาหลายแห่งหลาย
ผมมีฐานะเรื่องหนักๆ ขอรบกวนเวลาของเพื่อนๆ เรื่องหนึ่ง
ตุลาคมปีหน้า (2539) จะครบรอบ 20 ปี ของเหตุการณ์ที่พลิกผันชีวิตของพวกเรา
เรานับพันนับหมื่นคน และอาจเป็นเหตุการณ์ที่มีผลกระทบโดยตรงโดยอ้อมต่อคนในสัง
คมไทยทั้งรุ่นอีกนับไม่ถ้วน

มีเหตุผลหลายอย่างทำให้เข้าใจได้ว่า การรำลึกถึง 6 ตุลาคม 2519 ทำได้ยากกว่า
การต่อสู้เมื่อ 14 ตุลาคม 2516 หรือ พฤษภาคม 2535 เสียอีก

แต่ความยากนั้นเองทำให้คิดว่า การรำลึก 20 ปี 6 ตุลาคมยิ่งเป็นสิ่งที่จะต้องช่วยกัน
ทำขึ้นให้เหมาะสม

คงได้ยินกันบ่อยว่า คนไทยลืมนง่าย เมื่อพูดถึงโศกนาฏกรรมความเจ็บปวด ผมกลับ
คิดว่า คนชาติไหนๆ ก็ไม่มีใครหรอกที่ลืมเหตุการณ์อย่าง 6 ตุลาฯ 2519 ไม่ได้
ทุกคนรู้อยู่แต่ใจว่าลืมนไม่ลง แต่ความเจ็บปวดของสังคมแบบนี้เป็นเรื่องที่จำยาก
ก็อยากจะจดจำว่ามีคนมากมายสำคัญในแบบไหนคือเราและต้องสังคม

ในขณะที่ลืมนไม่ลง สังคมก็กดขี่จนจำไม่ได้ถนัดชัดเจน โศกนาฏกรรมทำให้ลืมไม่
ได้ แต่สังคมกลับไม่กล้าจะเผชิญหน้ากับอดีตว่า โศกนาฏกรรมที่เจ็บปวเรียนความ
หมาย ตำแหน่งแห่งที่ สถานะอย่างไรในความทรงจำของผู้คน

สำหรับพวกเรา ความเจ็บปวดบวกกับความเจ็บแค้นเป็นพลังทำให้ไม่กลัวยาก
ไม่กลัวตายเพื่ออุดมคติบางอย่างแต่ต่อมา ความเจ็บปวดบวกกับการล้มสลายของอุดม
คติกลับกลายเป็นความสิ้นหวังและเจ็บปวดยิ่งกว่าเก่า จนถึงวันนี้ แม้ว่าชีวิตจิตใจของ
เราจะมั่นคงหนักแน่น แต่หากย้อนคิดถึง 6 ตุลาคม 2519 ความเจ็บปวดคงกลับมา
พร้อมความเสียใจ และคำถามมากมายในใจที่ต่อตัวเราเอง ต่ออดีต และต่อสังคมไทย
คนไทย หลายคำถามอาจมีความลับสนเป็นคำตอบ

สำหรับฝ่ายปราบปรามคงเห็นแล้วว่า หลายปีมานี้ต่างไปให้พ้นตัวเป็นพัลวัน และ
หลักเลียงที่จะไม่พูดถึงอีก พวกเขากองเห็นอยู่ว่าความคลั่งชาติทำให้เห็นคนเป็นศัตรูและ
เห็นศัตรูไม่ใช่คน จึงกระทำทารุณผิดมนุษย์ปกติได้ ถ้ามเมื่อสติกลับคืนในหลายปีต่อมา
คงยากที่ตราบาปนั้นจะหลุดไปจากใจของพวกเราได้

คนไทยมักจะเชื่อว่า สังคมไทยเสมือนหมู่บ้านในอดีตขนาดใหญ่ ที่ผู้คนรู้จักด้วยที่
ต่ออาศัย รู้จักสามัคคีมีเอกภาพ ถือว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องผิดปกติที่ไม่ดี แต่ยังมีพ้อ
บ้านที่เป็นฐานะคอยขัดปัดเป่าปัญหาต่างๆ ภายใต้อาณัติของชนชั้นและภายใต้ประวัติ
ศาสตร์ที่เน้นแต่ความสามัคคีของคนในชาติ การลุกฮือเมื่อ 14 ตุลาคม 2516 และพฤษ
ภา 2535 และโศกนาฏกรรมเมื่อ 6 ตุลาคม 2519 เป็นเรื่องขัดแย้งกับธรรมชาติและประ
วัติศาสตร์ของไทยอย่างยิ่ง การจดจำรำลึกถึงกระทบความเชื่ออย่างรุนแรง

แต่ที่ว่า ภายใต้ความเชื่อในเอกภาพดังกล่าว เรายังยอมรับในความเจริญก้าว
หน้าอีกด้วย ในแง่นี้ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 จึงยังอาจได้รับการยอมรับ
จากผู้คนว่าเป็นการต่อสู้ชัยชนะเพื่อความก้าวหน้าของระบอบประชาธิปไตย (ไม่ว่า
จะเป็นจริงมากน้อยเพียงใดก็ตาม) แต่ในแง่นี้ 6 ตุลาฯ 2519 จะมีด้านบวกอะไรที่จด
จำ? มีอะไรให้รำลึกเฉลิมฉลองเพื่อต่ออายุความเชื่อของไทย?

ไม่มี
สังคมไทยช่วยกันหลีกเลี่ยงที่จะรำลึกเพื่อเก็บรวบรวมราคาแพงจากเหตุการณ์
คราวนั้น ปฏิเสธที่จะยอมรับว่าสังคมไทยมีความแตก่างขัดแย้ง และต้องรู้จักจัดการ
กับความขัดแย้งเพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรง

สังคมไทยกลับถือว่า การจดจำ 6 ตุลาฯ 2519 เป็นเสมือนราคน้ำแก้อดลงบนผล
ที่ไม่แห่งสนิท จึงหวังซื้อเวลาให้ผลแห่ง ตกสะเก็ด เลียงที่จะตรวจดูอุปการต่อผู้เพื่อ
สร้างสรรค์จริยธรรมและวิธีจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย ระหว่างการรอให้ผล
แก่ตกสะเก็ด-จึงสามารถมีผลใหม่ๆ เกิดขึ้น ได้เพราะ ไม่รู้จักจำ

นี่ยังไม่มีการตีแผ่ข้อมูลกันซึ่งๆ หน้า เพราะจะมีผลกระทบกันไปหมดจากบน
จรดล่าง

นับร้อยชีวิตจากไปในวันนั้น โดยสังคมมิได้ให้คุณค่าใดๆ แก่การเสียสละของพวกเขา
ราวกับว่าวันไม่เคยเกิดขึ้น หรือมีคุณค่าเพียงสอนให้เรารู้จักลืม

บางครั้งเคยรู้สึกได้ว่า เพื่อนเรายังตายคาไม่หลับ ยังวนเวียนเป็นผยนาการซ้ำกัน
อีกครั้งเมื่อ พฤษภาคม 2535

ถ้าชัยชนะช่วยให้ผู้เสียสละได้รับการยกย่องเป็นวีรชน เราได้ส่งวิญญาณของเขาสู่
สวรรค์ และประกาศเกียรติคุณของเขาได้ ความพ่ายแพ้ทำให้ผู้เสียสละจากไปอย่าง
เจ็บเขียบ อ่างว่างเหลือจะคิด

เช้าวันที่ 6 ตุลาคมของแทบทุกปีที่ผ่านมา จึงมีเพียงคนไม่กี่คนรู้ว่ามีการทำบุญ
ใต้ตึกกิจกรรมนักศึกษา มธ.บนวันปีเข้าแม้แต่คนที่จัดแจงนิมนต์พระให้เรียบร้อยก็
ยังไม่ค่อยจะมี ไม่มีหรือมีมาลา คำประกาศเกียรติคุณใดๆ ในวันและสถานที่ที่พวกเขา
จากไป ยังดีที่การรำลึก 14 ตุลาคมทุกปีช่วยโอบอุ้มพวกเขาไปด้วยกันบ้างอย่างกระ
ท่อนกระแทมและเป็นครั้งคราว

หลายปีมานี้ผมกลับคิดถึงเพื่อนที่จากไปในวันนั้นมากขึ้น คิดถึงเรื่องราวในวัน
นั้นมากขึ้น คิดแล้วน้ำตาร่วงอยู่คนเดียวเงียบๆ บ่อยขึ้นแม้ว่าจะปานนี้ก็เถอะ ไม่มี
ใครตามมาหลอกหลอนผม แต่ชีวิตผมคงตายคาไม่หลับเช่นกันหากวีรกรรมของ
เพื่อนเราไม่ได้รับการยอมรับอย่างสมเกียรติ

คิดอย่างไร ก็ไม่เห็นวันวันว่า สังคมไทยจะยอมรับได้จริงๆ คงเกินกว่า 50 ปีอย่าง
ไม่ต้องสงสัย เพราะ 6 ตุลาฯ 2519 เป็นบาดแผลที่ทุกฝ่ายไม่อยากจะรื้อฟื้นพูดถึงเท่าไร
นัก

แต่ไม่ว่า ความหมายหรือผลกระทบของเหตุการณ์ดังกล่าวจะเป็นบวกลบต่อใคร
เพียงใดก็ตาม ไม่ว่าเราจะหวนทบทวนว่าความคิดอุดมคติของพวกเราในสมัยนั้นจะ
กลายเป็นอุดมคติอย่างไรเพียงใดก็ตาม กลับมีสิ่งหนึ่งที่คนรุ่นเราทั้งอดีตนักกิจกรรม
นักกรรทั้งหลาย และผู้คนมากมายในสังคมไทยน่าจะยอมรับร่วมกันได้

นั่นก็คือ เพื่อที่เราผู้เสียสละในวันนั้นไม่ได้ไปตายคาความหน้าที่ไม่ได้ถูกนับขังกับ
ให้รอรับกระสุน ไม่มีอาณัติสั่งให้เขาเป็นเหยื่อการุณกรรมลึกลับวิสัยมนุษย์ และไม่
ใช้อุบัติเหตุ พวกเขาคือผู้ด้วยอุดมคติและจากไปพร้อมอุดมคติ ความกล้าฝ่าฟันที่จะ
เห็นชีวิตของทุกคนเป็นสุขคือวิญญาณของเขา

พวกเขาได้มอบชีวิตครั้งเดียวให้แก่โลกและผู้ยังมีชีวิตอยู่
ไม่ว่าใครจะคิดอย่างไรต่อการณ์เมื่อวันที่และวันนั้น ใครจะกล้าปฏิเสธว่า ชีวิต
ของเพื่อนผู้จากไปเมื่อ 6 ตุลาฯ 2519 นั้นยิ่งใหญ่ สะอาด และสูงส่ง

เรารำลึก 20 ปี 6 ตุลาฯ ด้วยการยกย่องการเสียสละของเพื่อนเรา ให้สมกับคุณ
ค่าที่เขาทิ้งไว้รับดีไหม

ผมยังไม่ได้นึกถึงกิจกรรมทางการเมืองแบบใดเป็นพิเศษ คิดว่า นั้นคงเป็นเรื่อง
ที่นักศึกษายังจับใจเขาจะยากจะทำในขณะที่พวกเขาจะทำ ผมพูดกับอาจารย์
ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (มธ.) อยู่ว่า เราจะพยายามจัดกิจกรรมทางวิชาการว่าด้วย
ความรุนแรงทางการเมืองและความทรงจำของสังคมต่อบาดแผลในอดีต ในประ
มาณเดือนกันยายน-ตุลาคม 2539

แต่ส่วนที่ผมนึกถึงเพื่อนเก่าๆ เท่าที่คิดได้ในเวลานี้ เป็นเรื่องง่ายๆ ที่อาจต้อง
การคนจัดแจงคิดค่อนัดหมายก็พอ แต่ต้องการความพร้อมใจของพวกเราแต่ละคน
เองมากกว่า เรานัดหมายกันนับแต่บัดนี้ดีไหมว่า เช้าวันที่ 6 ตุลาคม 2539 (ปีหน้า)
เราไปเจอกัน ทำบุญร่วมกัน และร่วมรำลึกถึงชีวิตและการเสียสละอันสูงส่ง สังคม
ไทยไม่อยากจะจดจำก็ช่าง แต่เราไม่มีวันลืมเพื่อนเราอย่างเด็ดขาด

ฝากนัดหมายล่วงหน้า 1 ปีเต็มไปยังเพื่อนเก่าทุกสถาบันให้กว้างขวางที่สุด ไม่
คว้านั้นเขาจะอยู่ ณ มุมใดของประเทศหรือของโลกมาทำบุญด้วยกันเช้าวันอาทิตย์ที่
6 ตุลาคม 2539 ณ สถานที่ที่พวกเขาจากไป ฝากนัดหมายกับคนอื่นมากมายใน
เมืองไทยที่ผมเชื่อว่ายินดีมาร่วมทำบุญในวันนั้น

ผมคิดถึงแต่การทำบุญ ส่วนเรื่องอื่นๆ คงฝากไว้ให้เพื่อนช่วยกันคิดทำคนละไม้
คนละมือว่าจะรำลึกอย่างไรให้สมเกียรติ หรือจะทำอะไรอย่างอื่นก็อีกใหม่ แน่บน
คงมีคนเห็นว่านี่เป็นเรื่องการเมือง แต่ไม่ใช่การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง และไม่ใช่การ
เมืองเรื่องความเคียดแค้น เป็นการต่อสู้ให้สังคมคิดเก็บบทเรียนเสียบ้างว่า โศกนาฏ
กรรมทางการเมืองเกิดได้อย่างไร มีทางหลีกเลี่ยงอย่างไร มิใช่วันแต่หลบเลี่ยงพยา
ขามตีหรือรักษาหน้ากันอยู่อย่างนี้ เป็นการแสดงออกอย่างสงบนสันติให้สังคมคิด
หรืออาจถึงกับรู้จักว่า ชีวิตที่สูงส่งคืออย่างไร

ผมได้เปรยเรื่องนี้ด้วยวาจากับอาจารย์บรรณิณี (อธิการบดีธรรมศาสตร์) แล้วว่า
ขอความกรุณามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ประกาศตัวเป็นเจ้าภาพ อาจารย์บรรณิณีตอบ
รับด้วยความยินดี แต่อาจารย์ขอให้พวกเราเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงและเป็นแรงขับ
เคลื่อนตัวจริงที่จะคิดกับจัดแจงนัดหมายต่างๆ นานา เพราะระบบราชการมหาวิทยาลัย
ลึกลับอำนวยความสะดวกได้บ้าง แต่ก็มิเื้อนไขข้อจำกัดอีกมากมาย ผมเห็นด้วย
เพราะว่างานนี้เป็นของพวกเรา ฝากไว้ด้วยว่าคงต้องมีคนติดต่อประสานงานกับทาง
มหาวิทยาลัยคือไปเป็นเรื่องเป็นราว เวลานี้เพื่อนฝูงเราในแวดวงการเมืองและธุรกิจ
มีมากมาย พวกเขาคงยินดีช่วยกันสร้างสรรค์การรำลึก 20 ปี 6 ตุลาฯ เป็นผลสำเร็จ

ขอภัยต่อเพื่อนๆ ที่ด้วยมองไม่สามารถอยู่ช่วยงานได้ด้วยตัวเอง เชื่อว่าเพื่อนๆ คง
เข้าใจ ผมจึงขอมีส่วนร่วมด้วยการเริ่มต้นการเตรียมการโดยการเขียนจดหมายฉบับนี้

เหลือเวลาเตรียมงานอีกปีเดียวเท่านี้เอง

รักและคิดถึงทุกๆ คน
ธงชัย วิจิระกุล

6 ตุลา..19 ปีที่ยังคงเป็น

วันพฤหัสบดีที่ 5 ตุลาคม 2538

รายวัน
เมือง

ความทรงจำอันเจ็บปวด

ธงชัย วินิจจะกุล

อดีตไม่ได้มีความหมายหรือ
ความสำคัญเท่ากันไปหมด

ตามปกติ เวลาเรียนประวัติศาสตร์
ศาสตร์ เรามักคิดกันง่ายๆ ถึง
ประโยชน์ของประวัติศาสตร์ว่าถ้า
เป็นเรื่องดีก็ทำให้เราเกิดความภาค
ภูมิใจ รักชาติ ถ้าเป็นเรื่องไม่ดี เรา
ก็ได้บทเรียน ไม่ให้เกิดความผิด
พลาดซ้ำรอย

นักประวัติศาสตร์อาจบอกว่า
แต่ละเรื่องอาจตีความได้ไม่สิ้นสุด
แต่เอาเข้าจริงๆ สังคมสามารถมี
ความทรงจำต่อเรื่องๆหนึ่งที่ตั้งตัวได้
และไม่จำเป็นต้องติดกับความจริง
ด้วย

หมายความว่าเรามั่นใจว่า
พระนเรศวรชนช้างชนะพระมหา
อุปราชา

ลงตัวคือเป็นความภูมิใจของ
คนไทย โดยที่ไม่ต้องเถียงกันว่าชน
ช้างจริงหรือไม่ หรือว่าพระมหา
อุปราชาถูกป็นยิงตายอย่างที่พงศาว
ดารพม่าว่าไว้

เพราะฉะนั้น เรื่องบางเรื่อง
อาจไม่จำเป็นต้องมีความจริงรองรับ
ถ้าสังคมยอมรับ เช่น เรื่องท้าว
สุรนารี ซึ่งเป็น myth ที่รวมจิตใจ
ของคน ทั้งที่ไม่มีฐานของความเป็น
จริงรองรับ

หมายเหตุ

ธงชัย วินิจจะกุล เป็นอาจารย์
ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์
มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ที่เมดิสัน
สหรัฐอเมริกา ระหว่างที่เขาเดินทาง
กลับมาประเทศไทยเพื่อค้นคว้า
ข้อมูลในงานวิจัยธงชัยได้บรรยาย
เรื่อง "สังคมไทยกับความทรงจำอัน
เจ็บปวด" ที่สถาบันพัฒนาและฝึก
อบรมนักข่าวหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ
รายวัน เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2538

บทความนี้ ถอดเทปจากการ
บรรยายดังกล่าว

ในทางกลับกัน ความทรงจำที่ฝังตัวในเรื่องที่ไม่ดีเท่าไร สิ่งคมก็พร้อมจะยอมรับ เช่น การเสียกรุงศรีอยุธยาเป็นความเจ็บปวดเรา ได้เรียนรู้กันว่าเป็นเพราะการแตกสามัคคี ผู้นำไม่สนใจทุกข์สุขของประชาราษฎร นี่ก็เป็นความทรงจำที่ฝังตัว ถึงแม้เป็นเรื่องที่ไม่ดี สิ่งคมจะบอกไว้รับทราบเรียบร้อยแล้วอย่าซ้ำรอยอันนั้น

แต่อดีตที่มีคุณค่า มีความหมายไม่เท่ากัน นอกจากเรื่องที่ฝังตัวทั้งในแง่ดีและไม่ดีแล้ว ทุกสิ่งคมมีเหตุการณ์ในอดีตที่ไม่ฝังตัว ส่วนใหญ่จะเป็นอดีตที่เจ็บปวด เป็นบาดแผล ที่สิ่งคมนั้นไม่รู้จะ deal กับมันอย่างไร

ประเด็นวันนี้จึงเป็นเรื่องอดีตที่มีคุณค่าความหมายไม่เท่ากันเฉพาะกรณีที่เราลืมตกลกกันไม่ได้ ว่าคืออะไร ความสำคัญของมันคืออะไร เราจะยินดีจะเสียใจ หรือเก็บบทเรียนอะไรจากอดีตนั้นๆ และในเวลาเดียวกัน เมื่อสิ่งคมตกลกกันไม่ได้ ไม่สามารถจัดการมันได้ ความทรงจำของสิ่งคมต่อเรื่องที่เจ็บปวดก็มีการบวนการจัดการปรับเปลี่ยนปรุงแต่ง เพื่อลดทอนความเจ็บปวดจากอดีตนั้น

เราจะได้ยินบ่อยๆ ว่าคนไทยลืมกรณี 6 ตุลาไปแล้ว และให้เหตุผลกันว่าคนไทยลืมง่าย ผมว่าไม่มีคนชาติไหนลืมอะไรง่ายๆ แต่ขึ้นอยู่กับว่าอดีตเรื่องนั้นมีอะไรให้เขาจำ และจำอย่างไรต่างหาก ตัวอย่างเช่นเชียงใหม่เกิดมา

700 ปี จนลืมวันเกิดไปแล้ว เราก็ยังอุตส่าห์กลับไปหาเพื่อฉลองกันทุกวัน เดือน ปีเกิดแน่ชัด

หรือพระนเรศวรชนช้างจริงไหม สุดท้ายก็หาวันชนช้างเจอ แล้วฉลองเป็นวันกองทัพไทย

เราจึงมีความทรงจำที่แม่นยำหลายเรื่องได้ โดยไม่ต้องอาศัยประสบการณ์ แต่นั่นหมายความว่าผ่านกระบวนการที่สิ่งคมจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งกันนั้นแล้ว

พอพูดถึง 6 ตุลา คนรุ่นนี้ที่สนใจการเมืองจะพอรู้ทันที่อย่างคร่าวๆ ว่ามันคืออะไร ผมคิดว่าคนไม่ได้ลืม 6 ตุลา พูดไปก็พอรู้

แต่อดีตที่เจ็บปวดนั้นคลุมเครือกว่าอดีตที่ฝังตัว ไม่ใช่เพราะว่ามันลืมง่าย แต่เพราะว่ามันจำยากต่างหาก

ตรงนี้ต่างกัน ระหว่างความรู้บางอย่างที่เราลืม กับความรู้บางอย่างที่เราไม่ได้ลืม แต่ไม่รู้จะจำมันอย่างไร ไม่รู้ว่าจะรับรู้มันอย่างไร เป็นความเจ็บปวดแบบกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ไม่รู้จะจับวางไว้ตรงไหน ในประวัติศาสตร์ไทย ในการเมืองไทยสมัยใหม่ ไม่รู้ว่าจะให้ความหมายว่าคืออะไร ไม่รู้ว่าจะให้คุณค่ากับมันอย่างไร

ถามว่าถ้าจะลองสร้างอนุสาวรีย์เกี่ยวกับ 6 ตุลา ที่ไม่เกี่ยวกับเหตุการณ์ 14 ตุลา ไม่เกี่ยวกับพฤษภา 2535 อยากถามว่าควรเป็นอนุสาวรีย์ของอะไร

เราเรียกร้องให้มีการสร้างอนุสาวรีย์เหล่านี้มาหลายครั้ง นอกจากจะไม่สำเร็จแล้ว เรายังต้องพวงอนุสาวรีย์ทั้งหมดเข้าด้วยกันจะเป็นอนุสาวรีย์การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย อนุสาวรีย์วีรชนหรืออะไรก็แล้วแต่ โจทย์ที่อยากฝากก็คือ ถ้าเราจะสร้างเฉพาะอนุสาวรีย์ 6 ตุลา มันจะเป็นอนุสาวรีย์อะไร เราจะ commemorate อะไร

ก่อนพูดเรื่องนี้ต่อ ขอออกนอกเรื่อง 6 ตุลา เล็กน้อย

ทุกสิ่งคมมีบาดแผลที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออก ทุกสิ่งคมมีอดีตที่ลืมไม่ลง แต่จำยากมากๆ แต่ละสิ่งคมจะมีวิธีจัดการกับอดีตเหล่านั้นแตกต่างกันไป โดยรวมอาจจะไม่ต่างกันมาก วิธีการหนึ่งที่มีใช้

กัน ในหลายสิ่งคมก็คือพยายามทำให้ลืมเสีย ซึ่งยาก และต้องใช้เวลาผ่านไปอีกหลาย generation อดีตนั้นจึงค่อยจางหายไปเอง ยกตัวอย่างกรณีเยอรมันกับ Holocaust

ไม่ว่าตัวเลขผู้เสียชีวิตจะเป็น 6 ล้านคนหรือเท่าไรก็ตาม แต่มีคนตายคนถูกจับไปฆ่านับล้าน และมีคนตายทั้งหมดจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณ 50 ล้านคน จะให้เยอรมันจำอดีตนี้ของตัวอย่างไรพื้นที่ที่สงครามยุติ คนเยอรมันบางกลุ่มพยายามจะสร้างอดีตไม่ว่าจะเป็นการสร้างพิพิธภัณฑ์และแบบเรียน 20 ปีหลังจากนั้นหรือราวปี 1969 ประธานาธิบดีวิลเลียม บรันด์ ของเยอรมันไปเยี่ยมสุสานทหารโปแลนด์ที่เสียชีวิตในสงครามโลกครั้งที่สอง และคุกเข่าลงขอโทษ

แต่ก็ไม่เชื่อว่าประธานาธิบดีทำแล้วทั้งสิ่งคมจะเห็นเหมือนกัน แต่การกระทำของเขาเป็นการเปิดประตูเล็กๆ ให้เห็นว่าสิ่งคมบางส่วน และคนรุ่นหลังพร้อมที่จะเผชิญว่าตัวเองได้ทำอะไรไป

นี่ไม่ใช่การแก้แทนเยอรมัน เพราะจนปานนี้ผมก็ไม่แน่ใจว่า เขาจัดการเรื่องนี้อย่างดีหรือเปล่า แต่ที่รู้คือ ได้มีการชำระสะสางอดีตกันในระดับหนึ่ง เช่น มีการให้ทุนวิจัยเพื่อหาชื่อของผู้ตายเพื่อนำมาจารึกไว้ มีการแสดงออกของประชาสังคมที่ต้องการเผชิญหน้ากับอดีตของตัวเอง แล้วชำระสะสาง และยอมรับว่านี่คืออาชญากรรม

แต่ความพยายามเหล่านี้จะสำเร็จแค่ไหน เท่าที่อ่านจากหนังสือพิมพ์ และข่าวในช่วงครบรอบ 50 ปี ผู้นำวัยเองก็ยอมรับว่าเป็นครั้งแรกที่เยอรมันกล้าออกมาเผชิญหน้า และมีคนเยอรมันรุ่นหลังที่ไม่เกี่ยวข้องกับสงคราม กล้าออกมายอมรับว่าเป็นอาชญากรรม

จุดมุ่งหมายไม่ใช่เพื่อตามล่าอาชญากรรมสงคราม แต่เพื่อชำระสะสางความคิด ความรู้ วัฒนธรรมบางอย่างที่อยู่ในสิ่งคมเขาที่อาจเป็นเชื้อมูล เป็น racist เป็น anti-semitism โดยเห็นว่าเป็นภารกิจของคนรุ่นใหม่ด้วย แต่จะจัดการได้ดี หรือน่าพอใจสักแค่ไหน ผม

ไม่แน่ใจ

สิ่งคมออสเตรเลียที่ร่วมมือกับนาซีเยอรมัน หลังสงครามก็สามารถทำให้ออสเตรเลียอยู่ในสภาพเหยื่อของนาซีเยอรมัน กลายเป็นว่าจากการเป็นผู้สมรู้ร่วมคิด ออสเตรเลียกลายเป็นแค่เหยื่อ นี่ก็เป็นวิธีการสะสางทางความคิดแบบหนึ่ง ญี่ปุ่นเองยังไม่รู้ว่าจะทำอะไรกับสงครามโลกครั้งที่สอง จะขอโทษก็ไม่กล้า สุดท้ายบอกได้แค่เสียใจ แต่ก็ยังมีคนญี่ปุ่นอีก 12 ล้านคนที่ลงชื่อในบัญชีทางว่า แสดงพลังของ civil society คัดค้านการขอโทษ

เมื่อไม่นานมานี้ญี่ปุ่นเพิ่งออกมาขอโทษผู้หญิงเกาหลีที่ถูกบังคับให้สนองประเวณีแก่ทหารญี่ปุ่นระหว่างสงคราม และบอกว่าจะชดเชยให้

แต่สังคมนอเมริกันยัง conservative กว่านั้น สังคมนอเมริกันมองว่าการเข้าไปในเวียดนามคือการเข้าไปช่วย ไม่ได้ต้องการจะเปลี่ยนเวียดนามเหนือให้เป็นสังคมนิยมโลกเสรี แต่เข้าไปคุ้มครองเวียดนามใต้ให้เป็นสังคมนประชาธิปไตยเสรีแบบที่เขาต้องการ สุดท้ายก็เป็นเครือข่ายของสหรัฐฯ

ในญี่ปุ่นยังมีกระแสปฏิภิกิริยาต่อสงครามโลกในแบบอื่นๆ เช่น มีความพยายามที่จะสร้าง war memorial มูลค่า 150 ล้านดอลลาร์ เพื่อระลึกถึงทหารที่เสียชีวิตในสงครามโลกครั้งที่สอง เพื่อเป็นเกียรติแก่ทหารญี่ปุ่นที่ร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่สอง ขณะที่ในอีกหลายแห่งอยากให้มี war memorial เพื่อรำลึกถึงคนที่ตาย คนที่เป็นเหยื่อของทหารญี่ปุ่น รวมทั้งเสียงวิจารณ์คัดค้าน และพยายามจะทำให้ไม่มีการประณามอาชญากรรมที่เกิดขึ้น หรือเสียงที่บอกว่า 150 ล้านนั้น ควรเอามาชดเชยให้กับเหยื่อหรือคนที่เป็นเหยื่อสงครามมากกว่า

ในระยะไม่นานมานี้ ในญี่ปุ่นเริ่มมี literature ใหม่ ที่สมมติว่าถ้าญี่ปุ่นโจมตีเพิร์ลฮาร์เบอร์แล้วไม่แพ้จะเป็นอย่างไร เรื่องเรื้อรามาโมไตที่ประกอบวีรกรรมให้กับญี่ปุ่นอย่างมหากาฬ วีรกรรมที่ไปปลดปล่อยประเทศในเอเชียจากอำนาจนิคมของฝรั่ง สงครามโลกครั้งที่สองเป็นความจำเป็น เพราะถูกอเมริกาต้อนจนมุม ญี่ปุ่นเข้าใจความทุกข์ยากของคนเอเชียที่ถูกกดขี่ และยังเห็นว่านี่เป็นเหตุผลของสงครามแปซิฟิก คนญี่ปุ่นจำนวนไม่น้อยที่มองว่าสงครามโลกเป็นเรื่องของการที่ญี่ปุ่นมาปลดปล่อยชาติต่างๆ ในเอเชีย แม้จะมีนักวิชาการที่วิพากษ์วิจารณ์กระแสนี้ แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้สังคมหรือรัฐบาลญี่ปุ่นยอมรับหรือออกมาขอโทษง่าย ๆ

ญี่ปุ่นรำลึกอิโรชิมาก็รำลึกอิโรชิม่าเป็นสัญลักษณ์สันติภาพแบบต่อต้านนิวเคลียร์ แต่ politics อีกด้านหนึ่งของมันก็คือญี่ปุ่นไม่พูดถึง "The Rape of Nanjing" ไม่พูดถึงการเข้าไปรุกรานและฆ่าคนถึง 300,000 คนที่นานกิง และการสังหารคนจีนในสงครามโลก ประมาณ 6 ล้านคน ขณะที่ญี่ปุ่นด้านหนึ่งรำลึกอิโรชิม่า อีกด้านหนึ่งก็ปฏิเสธไม่พูด

ถึงอาชญากรรมที่ทหารญี่ปุ่นก่อ นี่เป็นเหตุให้คนอเมริกันฝ่ายขวาจำนวนมากรับการรำลึกถึงอิโรชิม่าไม่ได้ เพราะเห็นว่าเป็น politics ที่ญี่ปุ่นอยากจะทำ deal กับอดีตของตัวเองอย่างไม่เข้าท่า

ในทางกลับกัน เมื่อไม่นานมานี้ มีการถกเถียงกันในหมู่นักวิชาการ และสังคมนอเมริกัน เกี่ยวกับ "อินลา เก" เครื่องบินที่ไปทิ้งระเบิดอิโรชิม่ากับนางซาคิกิทางสถาบันสมิธโซเนียนจะจัดนิทรรศการเรื่องเกี่ยวกับอินลา เก ประเด็นก็คือการทิ้งระเบิดปรมาณูเป็นฆาตกรรม เป็นวิธีการสงวนชีวิตพลทหารอเมริกัน แม้จะทำให้คนญี่ปุ่นเสียชีวิตทันที 200,000 คนก็ตาม นิทรรศการนี้เตรียมแฉข้อมูลว่า

1. รัฐบาลทรูแมนและคณะเสนาธิการทหารในขณะนั้นมีทางเลือกอื่นแต่เพื่อเป็นการเตือนรัสเซียว่าอย่ารุกลงมาในแมนจูเรีย เพื่อรักษาชีวิตทหารอเมริกัน แม้จะต้องฆ่าคนญี่ปุ่น เขาก็ไม่แคร์ จึงตัดสินใจทิ้งระเบิด

2. มีการยืนยันว่าคณะเสนาธิการขณะนั้นเสนอว่าถ้ายกพลโจมตีสหรัฐฯ จะสูญเสีย 35% ของกองกำลังที่เกี่ยวข้อง 775,000 คน คือ 190,000 คน แต่มีการถกเถียงกันว่าที่จริงคือ 35% ของ combat troop คือ ประมาณ 63,000 คน เพราะฉะนั้นจะ save 63,000 คน ได้ด้วยการฆ่าคนประมาณ 200,000 คน

นิทรรศการนี้จึงถูกเบนไป

ประเด็นในที่นี้ก็คือการทิ้งระเบิดเป็นอาชญากรรมหรือไม่ สังคมนอเมริกันก็ deal ลำบาก

แล้วการฆ่าคน 200,000 คน ถูกหรือผิด?

แต่ trauma หรือบาดแผลที่เจ็บปวดควาสำหรับสังคมนอเมริกันคือสงครามเวียดนาม

เรามักได้ยินว่าสงครามเวียดนามคือการที่อเมริกาเข้าไปรุกรานเวียดนาม แต่คนเวียดนามภาคใต้เขาไม่คิดอย่างนั้น เขาขอเป็นสังคมนิยมของเขา ไม่ต้องการเป็นคอมมิวนิสต์ เพราะฉะนั้น เขาอาจจะไม่เห็นว่าการที่อเมริกาเข้าไปคือการรุกราน คนที่คิดอย่างนี้อาจจะเป็นส่วนน้อย แต่ถ้าเรายอมรับว่าเขามีสิทธิมีเสียง นี่ก็คือสิ่งที่จริง มีคนจำนวนหลายล้านที่ต้องการทหารสหรัฐฯ หมายความว่า มีทัศนคติหลายอย่างต่อสงครามเวียดนาม

ในสงครามเย็น

แม้ทัศนคติของสังคมนอเมริกันทั่วไปจะยังเห็นว่าการเข้าไปในเวียดนามคือการเข้าไปช่วย แต่ที่เปลี่ยนแปลงมาขอให้เล็กยุ่งกับเวียดนาม ก็เพราะสังคมนอเมริกันสูญเสียเกินกว่าที่จำเป็นเกินควรกับเรื่องที่ไม่ใช่เรื่องของตัว ไม่ใช่เพราะเห็นว่าการเข้าไปเป็นการรุกรานเวียดนาม ไม่ได้มองว่าเป็นความผิด

แต่กระแสคัดค้านว่าเป็นการรุกรานก็เยอะ รวมทั้งกระแสที่สงสัยวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายที่สหรัฐฯ เข้าไปก็เยอะ

เวียดนามเป็นกรณีของอเมริกันไม่รู้จะบอกว่าคืออะไร พุดง่าย ๆ คือคนสหรัฐฯ ทำถูกหรือผิดตรงไหน สิ่งที่เห็นก็คือ ทหารสหรัฐฯ ตายไป 58,000 คน สังคมนอเมริกันจนบัดนี้ยังไม่รู้ว่าจะ deal กับสงครามเวียดนามว่าคืออะไรในประวัติศาสตร์ของสหรัฐฯ เอง

คือการเข้าไปช่วยแล้วไร้ฝีมือเลยแพ้ หรือเข้าไปช่วยแต่เสียหายหนักไป จึงขอถอนตัว

คือการเข้าไปอย่างมีเกียรติ แต่ช่วยไม่สำเร็จ

หรือคือการไปยุ่งเรื่องชาวบ้าน ทั้งที่ไม่ใช่ความผิดนัก

หรือเป็นความผิดที่เข้าไปรุกราน ไปทำร้ายเวียดนาม

กระแส conservative ที่เห็นว่าเป็นไม่ใช่เรื่องผิดแต่สูญเสียมาก มีมาก กระแสที่เห็นว่าเป็นเรื่องผิดไปรุกราน ก็มีมาก วิวาทะทางความคิดเรื่องสงครามเวียดนามมีความหมายและยังไม่จบ ทำให้สังคมนอเมริกันยังพูดกันถึง MIA (Missing in Actions)

เรื่องทหารที่สูญหายไป ระหว่างปฏิบัติการ ปัจจุบันตัวเลขของฝ่ายที่ conservative ที่สุดก็คือ 2,000 คน แต่สามารถถูกนำมาเป็นเรื่องใหญ่ ทำให้สหรัฐฯ ไม่ฟื้นฟูความสัมพันธ์กับเวียดนามจนเมื่อไม่นานมานี้ ทั้งที่เขาที่อยู่ แต่ทำเอาหายไปเอาตาไปไร คนเวียดนามหายไป 300,000 คน ตายไป 2,000,000 คน แล้วยังรับผลกระทบจากสงครามอีกไม่รู้เท่าไร สังคมอเมริกันสามารถเอาหูไปนาเอาตาไปไรได้ เพราะกระแสที่ care กับ 2,000 คน ซึ่งก็ไม่ใช่เหมือนกันว่าจริงหรือเปล่า

ในขณะที่มีเสียงที่บอกว่า สังคมอเมริกันควรเอาเงินไปให้เวียดนาม หรือช่วยเวียดนามฟื้นฟูประเทศก็ตั้ง แต่ไม่ตั้ง พอจะพลิกให้สหรัฐฯ ยอมรับความผิดของตัวเอง แล้วฟื้นฟูความสัมพันธ์กับเวียดนาม

จนกระทั่งเมื่อไม่กี่เดือนที่ผ่านมา Robert McNamara เขียนหนังสือออกมาและได้กลายเป็น debate อีกครั้งหนึ่ง เพราะ McNamara ซึ่งเป็น engineer ของสงคราม ออกมาบอกว่าสิ่งที่

ทำไปนั้น "terribly wrong" เขาเขียนไว้ชัดในหนังสือว่า พวกที่หนีสงคราม ต่อต้านสงครามทำถูก

ทันทีที่หนังสือออกมา บิลล์ คลินตัน ซึ่งอิทธิพลเหลือในตลอดช่วงการหาเสียงเพราะหนีทหาร แต่ไม่กล้าพูดชัดเจน ก็ออกมาบอกว่า เขารู้สึกว่าการที่เขาทำไปได้รับการยอมรับ เขายอมรับว่าเขาหนีทหาร

นอกจากนี้ บรรดาพวกต่อต้านสงครามก็ออกจาก closet มีที่ยืนในสังคม และบอกว่าสิ่งที่ทำไปเมื่อ 20 ปีก่อนนั้น ได้รับการยืนยัน แต่ที่ก็ไม่ได้เปลี่ยนทัศนคติของคนอเมริกันง่าย ๆ

ส่วน war memorial ที่เป็นหินสีดำ ผมยอมรับว่าความคิด genius เขาทำเป็น park ขุดลึกลงไปแล้วใช้หินแกรนิตสีดำสี่เหลี่ยมธรรมดาทรงบ้าน ข้างในมีแต่ชื่อคนตาย ไม่มีแม่แต่คำอุทิศ เมื่อเดินลงไปถึงตรงกลาง เราจะอยู่ในท่ามกลางชื่อคนที่สูงท่วมหัวเรา ทุกวันจะมีคนไปวางดอกไม้ และจดหมายมีคนไปยื่นร้องไห้ เข้าไปแล้วรู้สึก

ว่าคนตายล้อมรอบเราอยู่ ไม่ว่าจะตายในหน้าที่หรือตายทั้งที่ยังมีความแคลงใจก็ตาม แต่ตรงนั้นเป็นจุดร่วม คือทุกคนจะเก็บปัญหาเรื่องสงครามเวียดนามถูกผิดหรือไม่ ตรงไหน ไว่ก่อน แต่ทั้งหมดเป็นเรื่องของชีวิต เป็นเรื่องของ 60,000 ชื่อ เมื่อลงไปยัง จะนึกอะไรก็ได้เกี่ยวกับสงครามเวียดนาม แต่จุดที่ทุกคนเห็นตรงกันคือ นี่คือคนที่หายไป

ขณะเดียวกัน ไม่ใช่ว่าเวียดนามไม่อิทธิพลเหลือกับชัยชนะเมื่อปี 1975 ทหารเวียดนามเหนือภาคภูมิใจกับชัยชนะที่ได้ แต่ทหารเวียดนามใต้ไม่รู้จะภูมิใจด้วยดีหรือเปล่า คนจำนวนมากที่ใจที่เวียดนามเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่เขามีเวลาที่ปีได้ภาคภูมิใจตรงนั้น เพราะเรารู้สภาพว่าเวียดนามตอนนี้เป็นอย่างไร หลังสงครามก็กลับไปเจอ

รัฐที่ราชการ corrupt เจอสิ่งคนที่ยากแค้นการถูกกดขี่รังแกอีกแบบหนึ่ง เราอาจจะบอกว่าเขาถูกสังคมนะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐฯ ใดคนเดียวทางเศรษฐกิจ เราอธิบายได้ต่างๆ นานา แต่สำหรับคนเวียดนามสิ่งที่เขาู้เห็นอยู่กับตาคือสังคมใหม่ที่ไมค่อยนำเฉลิมฉลองสักเท่าไร

เพราะฉะนั้น ถ้าคนเวียดนามจะฉลองชัยชนะการปลดปล่อยเมื่อปี 1975 เขาจะฉลองอะไร วันที่ 30 เมษายนที่ผ่านมามีชื่อเป็นทางการว่า "วันครบรอบ 20 ปี ของชัยชนะครั้งสุดท้ายของสงครามต่อต้านการรุกรานของสหรัฐฯ เพื่อการปลดปล่อยชาติ" ชื่อหรู แต่การเฉลิมฉลองค่อนข้างเงียบ เพราะตอนนั้นผู้คนเกือบ 5 ล้านคนหลังไหลเข้าโฮจิมินห์ ซิตี้ ที่ใช้ดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยน ที่ 200,000 คนกำลังเร่งเรียนภาษาอังกฤษเพื่อกลับเข้าสู่ความสัมพันธ์กับโลกที่ทั้งสังคมและรัฐดูเหมือนจะยอมรับแล้วว่า เขาต้อง please โลกตะวันตก

รัฐบาลเวียดนามเองก็ลดระดับการเฉลิมฉลองชัยชนะเมื่อ 20 ปีก่อน เพราะไม่ต้องการทำร้ายจิตใจสังคมอเมริกัน เป็นเหตุผลที่เปิดเผย ถึงแม้ว่าตัวเลขของทหารอเมริกันที่ตายไปน้อยกว่าที่คนเวียดนามสูญเสียมากนัก คือ ราว 300,000 คน เวียดนามเหนือตายทั้งทหารและพลเรือนประมาณ 2,000,000 คน ยังไม่มีการสำรวจตัวเลขของฝ่ายใต้

ตัวเลขต่างกัน แต่ความทุกข์ระทมไม่ต่างกัน เขาก็เลยไม่อยากเฉลิมฉลองให้ทุกซกันต่อไป

พวกนี้คืออดีตที่เจ็บปวดของสังคม เวียดนามอิทธิพลเหลือกับชัยชนะ และสังคมก็พยายามลืมพยายามเลี่ยง พยายามลดทอนความเจ็บปวด

สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ร่วมกับองค์การนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อมร.) จัดงานรำลึกเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ในวันที่ 6 ต.ค. ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

07.00-11.00 น.	ทำบุญตักบาตรอุทิศแด่วีรชนที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ 6 ต.ค. 2519 ใต้ตึกกิจกรรมองค์การนักศึกษา
13.00-15.00 น.	อภิปราย "ความจริง 6 ตุลาคม สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน" โดยมี นายทองใบทองเป่าดี, นายสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล, นายสมชาย ทองละออง, นายประวุฒิ ศรีมันตะ
ดำเนินรายการโดย	นายธนาพล อิวสกุล ณ ตึกอเนกประสงค์ชั้น 4
17.00-20.00 น.	เสวนา "บทเพลงในป่า" และดนตรีคิลปินเพลงเพื่อชีวิต โดย วัฒน์ วรรลยางกูร/ฟ้าสว่าง/คุรุชน ณ หอประชุมเล็ก

อ่านต่อฉบับวันพรุ่งนี้

(ต่อจากฉบับวานนี้)

6 ตุลาคมเช้าข่ายนี้ ผมขอ ยืมคำของรัฐมนตรีคนหนึ่งที่บอกว่า แม้มือโดยตัวเลขไม่เท่ากัน แต่ความ รุนหืด ความทุกข์มันก็เหมือนกัน

6 ตุลา scale ต่ำกว่าเยอะ เมื่อเทียบกับ Holoocaust แต่ปริมาณ ความทุกข์มันวัดกันไม่ได้

แม้กระทั่ง ถ้าเราบอกว่า 14 ตุลา ก็คือชัยชนะที่นำภาคภูมิใจ วัน ที่ฉันมีรายการหนึ่งที่ได้มีการบรรยายของ จิระ บุญมากมา ผมว่าบรรยายกาศที่ เขาพูดถึง 14 ตุลา เป็นบรรยายกาศ ช่วงความเศร้า มันจะพูดว่า 14 ตุลา คือชัยชนะก็ตาม แต่ก็หมายถึงว่าจิระ บุญมากตาย เพราะฉะนั้น เขาพูด ด้วยความเศร้า ไม่ได้พูดถึงด้วยการ เฉลิมฉลอง

หลังเหตุการณ์ 6 ตุลา ใหญ่ๆ ความหมายของ 6 ตุลา แตกเป็น 2 ขั้ว

ฝ่ายหนึ่งว่าเป็นคือการปราบคอมมิวนิสต์ สามารถยุติความอึกเหิมของ คอรั้มมิวนิสต์ได้

อีกฝ่ายบอกว่าเป็นคือการปราบปรามประชาชน เลือดต้องล้างด้วย เลือดต้องเน่ากว่าหลังจากนั้นเกิดอะไร ขึ้นในหมู่ฝ่ายซ้าย สมมติถ้าพคท.ชนะ และไม่เกิดเหตุการณ์พฤษภา และ สมมุติว่าไม่มีเหยื่ออันเทมิ้น ไม่มีอะไร ตามมากับพคท.ไทย 14 ตุลา 6 ตุลา จะมีผลลิตที่เริ่มต้นและจบในตัวเอง

6 ตุลาเป็นการเฉลิมฉลอง การลุกขึ้นสู้กับรัฐบาลเผด็จการที่มา ในรูปรัฐสภา เป็นการเสียสละของ วีรชน เป็นการเสียสละของวีรชน ที่ พยายามทำให้ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์ ถ้าพคท.ชนะ แต่ พคท.ไม่ล้ม

เมื่อพคท.ล้ม ความทรงจำ มาตราฐานเกี่ยวกับพคท. จึงถูกผลิต ขึ้นมาอย่างง่าย ๆ และทยอยๆ ก็คือ เวลาที่อ่านหนังสือเกี่ยวกับพคท.ที่ไร เรื่องของคนทีออกจากป่าจะมีอยู่ลิต เดียว คือ ความจำเป็นบีบคั้นให้หนัก สีทงและประชาชนต้องเข้าป่า เข้าไป มีผมว่าปัจจัยภายนอก คือการเปลี่ยน แปลงของสงครามในอินโดจีน และ พคท.เลือกผิดข้าง พคท.ไม่เป็นอิสระ พคท. ตามกันเงินซึ่งมีผลต่อเรื่องความ เข้มใจเรื่องยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี ครั้น นี้ก็ศึกษาพยายามต่อสู้ ปัจจัยภายใน คือความไม่มีประชาธิปไตยในพคท. เองทำให้พคท. ไม่เป็นความหวังของ บรรดานักสู้เพื่อประชาธิปไตยที่แท้จริง อีกต่อไป พวกเขากลับออกมา และ พคท.ก็ล่มสลาย

ผมไม่ได้ว่าประเด็นพวกนี้ผิด เพียงแต่นำเบื้อ และนำเค้าด้วย ที่นำเบื้อก็คือมีเรื่องอีกหลาย เรื่องที่เกี่ยวข้องพคท. และชีวิตในป่า หรือเหตุการณ์ในช่วงนั้น ที่ผมคิดว่า เราอาจจะกล้าเผชิญกับมัน ทั้งดีและไม่ดี ทั้งในแง่เพื่อเป็นความทรงจำที่ มีค่า, คุณเอ๋ยกับชาวบ้านยังไป ชาวบ้าน เขาเป็นยังไป ชาวเขาที่เป็นฐานของ พคท.ถูกทั้งยังไป ทำไมเขาถึงเป็นฐาน พคท.ระหว่างถูกกับทางในเขตอีสาน หรือถูกบรรทัดในภาคใต้ มีผลอย่างไร ต่อยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี คุณเอ๋ยอย่างไร ก็น้อยอย่างไร รักษาไรค้อย่างไร ผมว่าพวกนี้เป็นความเจ็บปวด ที่เขาไม่ต้องการจะรื้อฟื้น เขาต้องการ คำอธิบาย แล้วพล็อตมาตรวจนั้น สามารถอธิบายความเจ็บปวดได้แล้ว ก็พอแล้ว ขึ้นต้องไปรื้อฟื้นรูปธรรม อึกเยอะๆ มันยังเจ็บ ทำให้แม้กระทั่ง glory บางอย่างของพคท.ก็ถูกละ เลยไปด้วย

หนึ่งวันหลังเกิดเหตุการณ์วิหุย เสียงประชาชนออกแถลงการณ์ ซึ่ง ผมมารู้ทีหลังเป็นเดือน และได้อ่าน หลังจากนั้นเป็นปีหลังออกจากคุก ผม สารภาพว่าอ่านแล้วผมร้องไห้ เพราะ หนึ่งวันหลังเหตุการณ์ 6 ตุลา วิหุย เสียงประชาชนบรรยายเหตุการณ์มา กัน เห็นใจนักศึกษา ประณามรัฐบาล แล้วบอกว่า

"เข้ามาเถอะ ในป่ายังยินดีต้อนรับ และที่นี้เกือบอุ่น"

หนึ่งวันหลังจากที่คุณถูกฆ่าเรา อาจจะบอกว่านี่เป็นแค่ tactics บอก ว่า พคท. ฉวยโอกาส แต่ถ้าเป็นผม ผมก็เข้ามามีอีกหลายเรื่องทั้งดีและไม่ดี หรือเฉยๆ คือเป็นประสบการณ์ที่มี คุณค่า แต่มันไม่มีความหมาย ถ้ามัน ถูกรื้อฟื้นด้วยความเจ็บปวดของชีวิต และเวลาที่เสียไป ในขณะที่ความทรง จำมาตราฐานพอแล้วที่จะเผชิญกับอดีต มากกว่าการที่ต้องไปรื้อรูปธรรมต่างๆ ขึ้นมา ในเวลาหลายปีที่เขาอยู่ในป่า

ผลกระทบต่อมาในหมู่ฝ่ายซ้าย อันเนื่องมาจากกาที่พคท. ล่ม ก็คือ เขายังอาจจะยืนยันถึงชัยชนะของ "14 ตุลา" ได้ในระดับหนึ่ง แต่คุณรู้สึก ไหมว่าประมาณกลางทศวรรษ 2520 การยืนยันถึงคุณูปการของ "14 ตุลา" มันตกต่ำลงไปเยอะ เราอาจยังพูดว่า "14 ตุลา" เป็นชัยชนะ เป็นคุณูปการ แต่ซึกเริ่มไม่แน่ใจว่าจะอธิบายกระแส ที่เหวี่ยงไปทางซ้ายมากซึกเรื่อยๆ ใน ช่วงหลัง 14 ตุลา อย่างไร และจุด สูดยอดของมันก็คือทัศนคติที่เนื่อง มาจากการล้มของพคท. จะอธิบาย "6 ตุลา" ว่าอย่างไร

ผมค่อนข้างมั่นใจว่าคนรุ่นผม ที่ไม่รู้สึกร่วมมีส่วนผิด จะโดยตรงหรือ โดยอ้อมเลย มีไม่มาก

เมื่อทุกอย่างล่มสลาย เราอด คิดไม่ได้ว่าเราทำอะไรลงไป ถ้าพคท. ชนะผมคงกลับไปหาพ่อแม่ของผู้ตาย บอกกับพวกเขาได้ว่าที่ลูกของเขาเสีย ชีวิต มันเป็นส่วนหนึ่งของชัยชนะ ของ การที่สังคมนิยม หรืออะไรก็แล้วแต่ แต่เมื่อทุกอย่างมันล้ม เราจะอธิบาย กับญาติพี่น้อง กับพ่อกับแม่ของคน ที่ตายไปว่าอย่างไร

เราไม่ใช่ฆาตกร เราไม่ผิด ใน เหตุการณ์ฆ่ากันวันนั้นถึงวันนี้มีน้อย คนมากที่จะพูดได้อย่างเต็มปากว่าเรา ไม่มีส่วนอะไรเลยกับการที่นำไปสู่ ความรุนแรง ไม่ได้หมายความว่าผิด หรือไม่ผิด เพราะฉะนั้นจะให้รื้อฟื้น "6 ตุลา" จึงรื้อลำบาก เพราะมันเจ็บ ในฝ่ายตัวเอง ความเปลี่ยน

แปลงเล็กๆ เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่คดี 6 ตุลา เริ่มมีคนไปสนับสนุนพวกผมที่ อยู่ในคุก ไปให้กำลังใจให้สะวงคดี ใครก็แล้วแต่ที่พูดว่าน่าปราบปรามไม่ ให้ออกมา มันอึกเหิม ผมคิดว่าช่วงปี สองปีที่แล้วก็เริ่มจะ tone down เลิกพูดแบบนั้นแล้ว แต่จะรู้สึกว่าเขา เป็นฆาตกร หรือทำความผิดหรือเปล่า เป็นอีกประเด็นหนึ่ง

แต่อย่างน้อยการฆ่ากันเมื่อ 6 ตุลา ก็เป็นรอยดำที่เขาไม่อยากจะ ยอมรับ และมันก็อึกเหิม มั่วๆ ซั่วๆ "14 ตุลา" อาจตกต่ำไปหน่อย แต่ก็ ยังได้รับการพูดถึง "6 ตุลา" ก็จะพูด ว่าเป็นความรุนแรงที่นำละอาย แต่ ไม่ชัดเจนว่าคืออะไร

ความเปลี่ยนแปลงของฝ่าย ขวาที่เห็นได้ชัดอีกอันหนึ่ง ก็คือ กรณีที่พลตรีจำลอง ถูกสงสัยในการ เลือกลงเมื่อปี 2531 ครั้งนั้น ทุกคน บัดกันเป็นแนวสุดท้าย จำลองก็พูด ไม่ชัดเจนว่าตนเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยว สมัคร บอกว่าผมไม่ได้อยู่แถวหน้า ราวกับ ว่าการเกี่ยวข้องคือการต้องอยู่ตรงนั้น เราไม่ได้จับให้มันคั้นให้ตาย ว่าคน ที่อยู่ตรงนั้นคือใครบ้าง คือคนที่ เป็น นายกา หลังการเลือกตั้งครั้งนั้น

สุดท้ายเพื่อผลประโยชน์ของ วันนี ในปี 2531 ก็ทำให้คนที่เกือบ จะเป็นเหยื่อในวันที่ 6 ตุลา แม้กระทั่ง คนอย่างคุณชวน ดำรง วีระ แต่ปี 2531 ชวนก็ยังเข้าร่วมรัฐบาลชาติชาย ทั้งที่ชาติชายปฏิเสธไม่ได้ว่าเขาไม่มี ส่วนในการชุมนุมหน้าพระรูปฯ เพื่อ ระดมลูกเสือชาวบ้าน สุดท้ายก็เลี้ยง กันหมด

เหตุการณ์นั้นเป็นสุดยอดของ สิ่งที่พฤษภาฝ่ายซ้ายเรียกว่า spon- taneous uprising ของฝ่ายขวา ซึ่งไม่มีใครรับผิดชอบ ชาวบ้านร่วม ใจกันฆ่าอย่างเดียว

เมื่อปี 2537 มีข้อเขียนของ มนัส สัตยารักษ์ ซึ่งไม่ทราบว่าเป็น ฝ่ายไหน แต่ข้อเขียนของเขาซึ่งอยู่ใน ฝ่ายปราบปราม และเขียนให้ public อ่านเมื่อปี 2537 นั้นเขาเขียนอะไร บ้าง ผมอาจจะ assume เร็วไปหน่อย ว่าคนที่เขียนไม่เขียนทำนองนี้ แต่ คนที่เขียนคงไม่อยากจะเขียน หรือ ไม่กล้าที่จะเขียน ไม่ยอมที่จะเขียน อย่างเก่งก็เก็บไว้ 30 ปี เช่นกรณีคุณ สุดสาย หัสตินา

มนัส สัตยารักษ์ เล่าว่าหลังจากเครียดมาทั้งคืน พอตื่นขึ้นมา ก็รีบขับรถไปกรมตำรวจ จะไปหาอธิบดีให้ช่วยแก้สถานการณ์ก่อนที่

จะรุนแรง แต่ยังไม่ทันถึงกรมตำรวจ ที่ธรรมศาสตร์ก็เริ่มยิงกัน เขาจึงหันหัวรถไปที่ธรรมศาสตร์ เมื่อไปถึงก็ตกใจ เสร้าสลัดใจที่มีการฆ่ามีการยิงกันแล้ว

เขาสั่งให้หยุดยิง แต่ตำรวจที่อยู่นั้นไม่ได้ปฏิบัติตามขอของ เขา มนัส สัตยารักษ์ เขียนว่าเขาเห็น ตำรวจยิง ฝ่ายขวายิง แต่เวลาที่เขียนถึงคนที่ยิงออกมาจากธรรมศาสตร์ จะเขียนว่า "มีตำรวจรายงานว่า" ไม่ใช่ เขาเห็นเอง แต่มีคนรายงานว่า เขา จึงวิ่งไปหาวิเชียร แสงแก้ว ผบ.กองปราบฯ ชดเชน ว่าให้หยุด คุณวิเชียร บอกว่าสั่งไปแล้ว และตำรวจกองปราบก็หยุดแล้ว คนที่ยิงคือตชด. ซึ่งอยู่นอกเหนืออำนาจของเขา

คุณมนตรีจึงบอกว่าต้องพยายามติดต่อกับอธิบดีปรากฏว่าอธิบดีศรีสุข มหินทรเทพ บอกว่าสั่งแล้วจะให้หยุดยิง แต่มันไม่หยุดกัน มนัสเดินไปที่หน้าหอประชุมใหญ่ เจอคนกำลังถูกรุมทำร้าย จึงกระโดดเข้าล็อกคอคนที่ทำร้ายแล้วบอกว่า "อย่าทำ ถ้าทำก็ให้ทำเขาก่อน" เจออีกคนกำลังจะเอามีดแทงเนื้อคนที่ถูกล็อกตัวไว้ เขาปรดเข้าไปขวาง จนขนาดเกือบตาย เพราะลูกปืนเฉียดหัวไป

พอเหตุการณ์สงบ เขาเดินเข้าไปในสนาม ก็เห็นคนถูกบังคับให้นอนคว่ำถอดเสื้ออยู่กลางสนาม ก็สนใจพยายามเข้าไปพูดกับตำรวจว่าอย่าไปทำถึงขนาดนั้น ก็ไม่สำเร็จ จึงเดินเลยไปถึงวัดมหาธาตุ เห็นคนถูกสั่งให้หมอบที่ริมกำแพงวัดมหาธาตุ มีตำรวจทำปืนลั่นใส่กำแพงวัดมหาธาตุ ก็รีบสั่งให้ระวัง แต่มันก็ยิงกันไม่รู้กี่ชุด พอบอกให้ให้เกียรติกับคนที่ถูกจับหน่อย

เมื่อรถมา คนพวกนั้นก็ถูกบังคับให้คลาน คุณมนตรีก็คุยกับคุณประทีน ลันตีประภพ ว่าอย่าทำกับเขาอย่างนี้เลย ให้เขาเดิน ไม่ต้องคลาน คุณประทีนเห็นด้วย ก็บอกให้นักศึกษาเดิน

มนัส สัตยารักษ์ ร่วมขบวนการที่ถูกจับไปถึงโรงเรียนพลตำรวจบางเขน ก็พบว่ามีคนพยายามกระโดดหนีทางหน้าต่างเลยถูกยิงตาย อันนี้เป็นข้อมูลใหม่ พอไปถึงหัวหน้าโรงเรียนพลตำรวจบางเขนถึงขนาดบอกว่า "ผมรับแต่คนเป็น ไม่รับคนตาย" มีผู้สื่อข่าวรวมดูอยู่ ถึงมนัสจะสลัดใจกับเหตุการณ์นี้แต่ไหนก็ต้องพยายามรักษาหน้าตำรวจเลยพูดไปว่า "ผิวขาวอย่างนี้เป็นญวนมัง"

ตกเย็นจึงไปหาอาการยุทธภูมามาถึงตรงนั้นเริ่มมีการพูดถึงคนบางคนด้วยชื่อแล้วนะ แต่ที่ผ่านมเราไม่รู้ใครผิด มีแต่คนที่ประกอบวีรกรรมที่ไม่อยากให้อายุขัยด้วยความรุนแรง แล้วลงท้ายว่าเขาอยู่ข้างอาการ ยุทธภูมแล้วโทรศัพท์บอกพรรคซ้าย บุนปานว่าให้ระวังตัวนะ

เรื่องเหล่านี้ คือเรื่องที่ได้ในปี 2537 ตกกลางคืนใครเป็นคนฆ่า แล้วสิ่งที่เกิดขึ้นในวันนั้นคืออะไร ผมว่าฝ่ายขวาก็ไม่พร้อมจะยอมรับไม่พร้อมจะพูดด้วยซ้ำว่ามันคืออะไร ฝ่ายซ้ายก็ไม่พร้อม ฝ่ายขวาก็ไม่พร้อม

ก่อนเกิดเหตุการณ์พฤษภา 2535 หากถามว่า "6 ตุลา" คืออะไร จะมีผลต่ออยู่ 2 แบบ แต่มีจุดร่วมกันก็คือเหตุการณ์มันเริ่มที่ 14 ตุลา

พลีตแบบที่หนึ่ง คือแบบที่เกษียร เตชะพีระ และอีกหลายคนเสนอ คือไม่ได้บอกว่าเป็นนักศึกษาเป็นฝ่ายผิด เป็นพลีตแบบ STAR WAR โดยเปรียบเทียบว่า หนึ่ง-ต่อสู้กับ EMPIRE แล้วต่อมาก็ EMPIRE STRIKE BACK พูด่างๆ ว่าความดีที่จะสู้กับ EMPIRE สู้กับจักรวรรดิที่ทรงอำนาจ และเป็นฝ่ายผู้ร้ายเพียงแต่ว่ามีชนะ และมีแพ้ ความแพ้คือความโศกเศร้าแต่ความพ่ายแพ้ก็เป็นวีรกรรมเพราะเป็นการต่อสู้กับจักรวรรดิ

พลีตที่สอง เป็นพลีตที่อาจจะมาจากคนที่ commit หรือไม่เห็นนักศึกษาในแบบนั้น และเกิดขึ้นทั่วไปในสังคมมากกว่า คือเห็นว่าเป็นเรื่องของความสำเร็จและความล้มเหลว คือ 14 ตุลา เป็นความดีเยี่ยมข้างประชาชน ต่อมาเยี่ยมซ้ายมากขึ้นทุกที เลือกทุกเรื่อง ทำให้คนอื่นออกไป ขบวนการนักศึกษาจึงอ่อนแอลง มีคนเป็นศัตรูกับนักศึกษามากขึ้น สุดท้ายเลยโดดเดี่ยวและถูกปราบปราม

ผมเรียกว่าเป็นพลีตความสำเร็จและความล้มเหลว หรือพลีตก้าวร้าวขึ้นแล้วตก

ก่อนเหตุการณ์พฤษภาการมอม 6 ตุลา ก็มี 2 แบบ และนำมาสู่ค่านิยม ความรู้สึก และอารมณ์หลายแบบ เช่นในแบบที่สองอาจจะ blame นักศึกษามากขึ้นอาจจะไม่ได้เห็นด้วยกับฝ่ายที่ฆ่า แต่ blame นักศึกษามากหน่อย

ผมเคยถูกกล่าวหาใน "สู่อนาคต" ด้วยข้อมูลที่ผิดทั้งหมดว่าให้ไปถามธงชัยว่าทำไมถึงไม่ยอมสลายตัวคุณเป็นสมาชิกพรรค. หรือเปล่า คุณรับคำสั่งใครมา นี่เป็นแผนใช้มัยที่จะให้คนถูกปราบปรามแล้วจะได้เข้าไปเขียนถึงขนาดว่าผมมีเวลา 52 ชั่วโมงที่จะสลายการชุมนุม แต่หน้าพิกาของเขาคงมีวินละ 100 ชั่วโมง ทั้งที่ผมมีเวลาจริงๆ แค่ครึ่งวัน และเป็นครึ่งในตอนกลางคืน แล้วเราก็อ่อนหัดด้วยประสบการณ์เราอาจจะอ่านเรื่องการปราบปรามมาเยอะจากภาพลิเรารู้ว่าตรงไหนคือสัญญาณว่าจะมีการปราบปราม เราเอาใจบ้าง แต่คิดว่าคงสู้ได้ คงตัดทอนได้ เราคิดว่าจะเลิกไม่ใช่ไม่คิด คิดพร้อมกับที่มั่นใจว่าจะเสร็จแน่ตอนกลางดึก ดีสามทีสี่เราถูกล้อมเรียบร้อยแล้ว เรามีเวลาไม่ถึง 6 ชั่วโมงที่จะสลายก่อนที่จะเริ่มล้อม แต่เราก็อ่อนหัดจนไม่รู้ว่าเราจะถูกปราบ เราเริ่มรู้ตัวว่าจะถูกปราบ แต่มันยังคาดหวังที่ว่าคงไม่ถูกปราบจริง ถ้าไปมอมตัวกับเสนีย์ เรื่องก็จะยุติ เมื่อเขาต้องการจะจับก็ออกไปให้จับ เพื่อแลกกับความปลอดภัยที่จะสลายการชุมนุม เราไม่รู้ว่า 6 คนนั้นไม่ถึงบ้านเสนีย์ เราไม่มีเวลา

ภายหลังพฤษภา 2535 เกิดพลีตใหม่ เป็นพลีตว่าด้วยการลุกขึ้นสู้เพื่อประชาธิปไตยของชนชั้นกลางในเมือง ภายใต้พลีตนี้ ระยะของเหตุการณ์ไม่ได้เริ่มที่ 14 ตุลา จบ 6 ตุลา ไม่ได้เริ่มที่ 2516-2519 แต่เริ่มต้นที่ 14 ตุลา แล้วต่อเนื่องมา มีความต่อเนื่องถึงพฤษภา 2535 เป็นอย่างน้อย

พฤษภา 35 กับ 14 ตุลา สามารถจะมองซึ่งกันและกัน เห็นความพยายามที่ต่อเนื่อง แต่มันมีรูป

ธรรมด้วยซ้ำว่าเปลือๆ คนที่ร่วมในเหตุการณ์ทั้ง 2 ครั้ง คือคนกลุ่มเดียวกัน เป็นความพยายามอย่างต่อเนื่องของการทำให้เกิดประชาธิปไตย ถึงแม้จะมีความผิดพลาดมาระยะหนึ่ง ชัยเกษินไป ล้มเหลว หัวงพรรค. ไม่สำเร็จ ก็กลับมาสู้ใหม่อย่างมีประสพการณ์ขึ้น ในภารกิจชัดเจนเดียวกัน

ในแง่ที่ 6 ตุลา เป็นอะไร?

ซึกมีปัญหาแล้ว ถึงแม้ว่าจะตอบอย่างนี้เมื่อที่เราพยายามตอบคือ เป็นวีรกรรมของคนรุ่นนั้นเหมือนกัน แต่ 6 ตุลามันไม่ใช่การลุกขึ้นสู้ของชนชั้นกลาง และผลของมันไม่ใช่คุณภาพการต่อประชาธิปไตย ไม่ว่าจะใครถูก ใครผิดก็แล้วแต่

6 ตุลา เป็น bump ที่ทำให้กระแสดความต่อเนื่องของ 14 ตุลา ถึงพฤษภาสลด หรือเรียกเป็นหลุมก็ได้ เป็นจุดสละจุด และสูญเสียบ ก่อนที่จะกลับมาเดินหน้าต่อไป และเกิดเหตุการณ์พฤษภาขึ้น

6 ตุลา เป็นหลุม เป็นจุดสละจุดที่รุนแรง ที่ขัดหูขัดตา ในความสืบทอดนั้น ไม่มีใครใน 14 ตุลา และพฤษภาจะปฏิเสธว่า 6 ตุลาคือส่วนหนึ่งของความต่อเนื่องอันนี้ ทุกคนยอมรับ แต่มันก็เป็นส่วนหนึ่งอย่างอธิบายลำบาก โดยเฉพาะคนที่ไม่ได้มีส่วนร่วมกับการฆ่าหรือการถูกฆ่า ก็ยังอธิบายได้ไม่สะดวกใจนัก

อาจบอกว่าเป็นความพยายามของชนวนนักศึกษาที่อยากจะสร้างประชาธิปไตย เต็มข้อผิดพลาด ซ้ายเกินไป อ่อนหัด หลงผิด สุดท้ายก็กลับตัวกลับใจมาเดินอยู่ในร่องในรอย

สำหรับฝ่ายขวาอาจบอกว่า 6 ตุลาเป็นการแตกแยก เป็นความขัดแย้งที่รุนแรงเกินไป ไม่น่าจะทำรุนแรงถึงขนาดนั้น แต่สุดท้ายเราก็กลับมาเป็นกิ่งประชาธิปไตยสมัยปรวมสมัยเกรียงศักดิ์แล้วประกอบตัวเรื่อยมา ไม่น่าเลยที่รสช. มาทำให้กระบวนการนี้เกิดปัญหา

หลายคนที่ identify ตัวเองกับการลุกขึ้นสู้ของชนชั้นกลาง เมื่อ 14 ตุลา และพฤษภา อาจจะไม่ identify ตัวเองกับ 6 ตุลา

ครั้งเมื่อมี พฤษภา 35 มาเป็นหลักหมยใหม่ในประวัติศาสตร์ ใน perspective ของประวัติศาสตร์ที่เรียกว่าการลุกขึ้นสู้ของประชาชนบ่อยครั้งที่การลุกขึ้นสู้ก็ตก 6 ตุลาไปด้วย

14 ตุลา เริ่มจะไปอยู่ในแบบเรียนได้ แต่เขาไม่ได้เขียนถึง 6 ตุลา ชัยชนะหรือความพ่ายแพ้ก็มีผลต่อความทรงจำของผู้คน ขอฝากให้คิดสั้นๆว่าชนะแล้วมันจำง่ายเพราะเห็นคุณภาพการของสังคม แต่ผมคิดว่าคนที่ตายเป็น cost ที่อาจจะคิดกันว่าคือสิ่งสูญเสียบและมักจะลืมๆกันไป เหตุการณ์พฤษภาก็เหมือนกัน

ในขณะที่คุณแพ้แล้วมันจำง่ายชนะจำง่าย แต่ความตาย เราลืมไม่ลงแพ้แล้วเราจำยาก แต่คนตายจะตามหลอนไปชั่วชีวิต

6 ตุลาจะดำรงอยู่ได้ในพล็อตการลุกขึ้นสู้ของชนชั้นกลางก็ต่อเมื่อพุ่งไปกับชัยชนะของ 14 ตุลา และพฤษภา แต่ตัว 6 ตุลา เองไม่ใช่ชัยชนะ ไม่สามารถอยู่โดดๆอนุสาวรีย์ของ 6 ตุลา โดดๆ ทำไม่ได้ อยู่ร่วมกับ 14 ตุลา ยังไม่รู้จะสำเร็จหรือเปล่า

เพราะเป็นความประดักประเดิดในพล็อตอันนั้น เพราะฉะนั้น ถ้าหากเลือกได้ ชนชั้นกลางที่ลุกขึ้นสู้ในเหตุการณ์ทั้งสองครั้งก็อาจไม่ยกจะรับ 6 ตุลามาเป็นส่วนหนึ่งของพล็อตอย่างสะดวกใจนัก

เพราะว่าพล็อตใหญ่ของประวัติศาสตร์ไทย คือความสามัคคีของคนในชาติ คือความรุ่งเรืองของคนในชาติ 14 ตุลา และพฤษภา ก็เอาตัวรอดลำบากอยู่แล้ว เพราะทั้งสองเหตุการณ์คือการแตกแยก คือความขัดแย้งของคนในชาติ

ในพล็อตใหญ่นั้นมีชีพพล็อตว่าด้วยความระหกระเหินเพื่อความก้าวหน้าของสังคม ผมหมายถึงชาติ ผู้คน การเมือง ประชาธิปไตย 14 ตุลากับพฤษภา 35 ยังพอหาที่ทางได้ในชีพพล็อตนั้น 6 ตุลา เป็นความประดักประเดิดของชีพพล็อตนั้น เราเห็นชัด มันเป็นความอิหลักอิเหลื่อ เป็นอุบัติเหตุ เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเกิด เป็นรอยต่าง เป็นการถอยหลังของทุกฝ่าย

ผมคิดว่าใครก็ตามที่เล่นความคิดเรื่องสวนสันติพร ผมคิดว่าฉลาดมาก เพราะช่วยสกัดด้านที่เป็นความขัดแย้ง พอที่จะให้สังคมไทยอิหลักอิเหลื่อน้อยลง แล้วพุ่งถึงเหตุการณ์ทั้งสองในฐานะของความก้าวหน้า และเป็นบทเรียนว่าอย่าให้ความรุนแรงและลดทอนความรู้สึกยึดอัดกับการที่จะรับอนุสาวรีย์วีรชนอย่างที่นักศึกษาเสนอมาตลอด

เพราะนั่นคือพล็อตที่ว่าด้วยชัยชนะของการต่อสู้ ล้มเผด็จการ แต่นั่นบอกว่าสวนสันติพร ความหมายต่างกัน

สมมติเล่นๆ ว่า ถ้าสามารถทำความเข้าใจให้เป็นจริงได้ ผมอยากเห็นอนุสาวรีย์ 6 ตุลา ที่คลุมเครือพอที่คนจะตีความเอง จะซ้าย ขวา อนุรักษ์หรือก้าวหน้าก็ตามแต่จุดร่วมก็คือน่าจะยังมีได้

สังคมไทยไม่มีการชำระสะสาง ไม่มีการรื้อฟื้น ไม่ว่าจะป็นฝ่ายซ้ายกันเอง ฝ่ายขวาตนเอง หรือระหว่างฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวา ซึ่งเป็นไปไม่ได้เลย มันผิดธรรมเนียม เพราะมันหมายถึงถึงความไม่สามัคคี และพื้นให้เห็น

ความแตกความสามัคคี แล้วทำให้พล็อตใหญ่ของประวัติศาสตร์ในเรื่องความสามัคคีถูกทำลาย

เพราะฉะนั้น สังคมไทยจะไม่ มีทางมีบทเรียนอะไรที่มีคุณค่าจากเหตุการณ์ 6 ตุลา ในเมื่อสังคมไทยไม่กล้าเผชิญว่ายามพ่ายแพ้แล้ว ทุกชีวิตที่เสียไปมันตามมาหลอกหลอน อันนี้อาจจะเป็นประสบการณ์ร่วมของคนรุ่นผม มากน้อยต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าคุณ identify ตัวเองกับชัยชนะหรือความพ่ายแพ้ ขึ้นอยู่กับว่าคุณสามารถบวกลบคูณหารกับเหตุการณ์ 14 ตุลา 6 ตุลา และพฤษภาได้แค่ไหน

ที่ผมว่าพ่ายแพ้แล้วทุกชีวิตตามมาหลอกหลอนก็เพราะว่าสำหรับคนที่บวกลบคูณหารแล้วซึกกับกหลังเป็นความพ่ายแพ้ เราถูกหลอกหลอนเพราะเราไม่รู้ว่าความหมายของการตายของคนเหล่านั้นคืออะไร สังคมยังไม่ได้ให้ที่ทางแก่พวกเขาอย่างลงตัวที่เขาจะตายตาหลับได้ ผมคิดว่าคนที่ตายใน 6 ตุลายังตายตาไม่หลับ ในขณะที่คนที่ตายเมื่อ 14 ตุลา และพฤษภาตายตาหลับ

ความอิหลักอิเหลื่อนี้แหละ ที่ทำให้เขาตายตาไม่หลับ ถ้าหากผมมีความฝันได้ว่าต่อไปเราจะมีอนุสาวรีย์ที่บอกถึงจุดร่วมบางอย่างที่ทุกฝ่ายน่าจะร่วมกันได้ แล้วทั้งความต่างกันไว้ก็คือว่าทุกสังคมมีคนที่เสียสละเพื่ออุดมคติ ไม่ใช่เสียสละตามหน้าที่ ฝ่ายขวาก็มี ยิ่งเสียกว่าทหารอเมริกันที่ตายในสงครามเวียดนาม

คนพวกนี้ไม่ได้ตายตามหน้าที่ ยิ่งเสียกว่าอนุสรณ์สถานวีรชนและทหารที่รังสิต อันนั้นเขาไปตายตามหน้าที่ที่ทุกสังคมมีคนเสียสละเพื่ออุดมคติ ที่ไม่ใช่ตายตามหน้าที่

สังคมไทยยอมรับได้ใหม่ว่า นั่นคือวีรกรรม

ผมว่าสังคมไทยรับไม่ได้ แต่โดยเหตุโดยผลแล้ว ผมว่านั่นคือวีรกรรม เราไม่ได้บอกว่าเขาซ้ายหรือขวา ไม่ได้บอกว่าเขามีคุณภาพการอย่างชัดเจนเราบอกได้แต่ว่านั่นคือวีรกรรม

แต่เรื่องทั้งหมดของเหตุการณ์ 6 ตุลา ก็คือมันไม่มีที่ให้อยู่ที่ๆ อยู่ได้ เป็นที่ๆ ประดักประเดิด หรืออิหลักอิเหลื่อ ไม่ว่าสำหรับฝ่ายซ้ายหรือขวา เพราะฉะนั้นสังคมไทยก็จะลืมไม่ได้ แต่ก็จำไม่ลง จนกว่า generation ถัดไปโตขึ้นมา ก็คงจะลืมไปเอง

วิทยาลัยสารพัดช่าง

เกษียร เตชะพีร

เก้าอี้ว่างโต๊ะร้างน้ำตาริน

แต่ จารุพงษ์ ทองสินธุ์
เพื่อนผู้เดินทอดค้อร้องเพลง "ภูพานเป็ดวัด"
กล่าโหมอย่างทำวืกึกกึกคะนองเมื่อสิบเก้าปีก่อน
และจากไปอย่างไม่มีวันกลับแก่ปีที่ก่อน
ธรรมศาสตร์ ในวันที่ 6 ตุลาคม ปีเดียวกัน

26
ผู้สื่อข่าวสารพัดช่าง

16 ต.ค. 38

14.8

Empty Chairs at Empty Tables

There's a grief that can't be spoken
There's a pain goes on and on
Empty chairs at empty tables
Now my friends are dead and gone.

Here they talked of revolution
Here it was they lit the flame
Here they sang about "tomorrow"
And tomorrow never came.

From the table in the corner
They could see a world reborn
And they rose with voices ringing
I can hear them now
The very words that they had sung
Became their last communion
On the lonely barricade at dawn!

Oh my friends, my friends, forgive me
That I live and you are gone.
There's a grief that can't be spoken
There's a pain goes on and on.

Phantom faces at the window
Phantom shadows on the floor
Empty chairs at empty tables
Where my friends will meet no more.

Oh my friends, my friends, don't ask me
What your sacrifice was for
Empty chairs at empty tables
Where my friends will sing no more.

เก้าอี้ว่างโต๊ะร้างน้ำตาริน

ด้วยวิโยคโศกกล้าเกินคำกล่าว
ด้วยเจ็บปวดรวดร้าวมิรู้สิ้น
เก้าอี้ว่างโต๊ะร้างน้ำตาริน
เมื่อเพื่อนเข้าดับดินลับอำลา

คือที่นี้ที่พูดถึงการปฏิวัติ
คือที่นี้จุดจุดไฟหัวใจกล้า
คือที่ร้อง"วันพรุ่งนี้"คงมีมา
เพียงแต่ว่าวันพรุ่งนี้ไม่มีเลย

จากเจ้าโต๊ะตัวซุ่มอยู่มุมห้อง
พวกเขาเห็นแสงของส่องฝ่าเผย
โลกทั้งใบเกิดใหม่ให้ชื่นชย
เพื่อนลุกยืนร้องเย้ายเสียงกังวาน
ข้าได้ยินเสียงเพื่อนสะเทือนหู
คำต่อคำพรุ่งพรุ่งเปลี่ยนประสาน
กลายเป็นเพลงสวดศพส่งวิญญาณ
อยู่บนฐานที่มั่นอันเดียวตาย

ไอ้เพื่อนรักโปรดให้อภัยข้า
ที่ยังมีชีวิตมาแต่เพื่อนหาย
ด้วยวิโยคโศกกล้าเกินบรรยาย
ด้วยเจ็บปวดเหลือร้ายมิรู้พอ

พรายเงาหน้าโผล่มาที่หน้าต่าง
พรายเงาร่างทอดตนบนพื้นหอ
เก้าอี้ว่างโต๊ะร้างน้ำตาดล
เพื่อนเพื่อนหนอแต่นี้ไปไม่พบกัน

ไอ้เพื่อนรักโปรดเถิดหนอย่าถามไถ่
เพื่อนพลีชีพเพื่ออะไรคาที่มั่น
เก้าอี้ว่างโต๊ะร้างช่างเงียบงัน
เพราะเสียงเพลงเพื่อนนั้นไม่มีแล้ว

(จากฉากหนึ่งของละครเพลง เรื่อง *Les Miserables*)

ทำไม 6 ตุลาฯ จึงจำยาก ? : ส้มไม่ได้แตกจำไม่ลง

(๑391.ค. 38 : 4.12)

1. ส้มไม่ได้

"ไอ้เพื่อนรักโปรดให้อภัยข้า
ด้วยวิโยคโศกศัลย์เกินบรรยาย
ไอ้เพื่อนรักโปรดเถิดหนอย่าถามไถ่
แก้อ้วงโตะร้างช่างเงยบังน

ที่ยังมีชีวิตมาแต่เพื่อนหาย
ด้วยเจ็บปวดเหลือร้ายมิรู้พอ...
เพื่อนพลีชีพเพื่ออะไรค่าที่มัน
เพราะเสียงเพลงเพื่อนนั้นไม่มีแล้ว"

เกษียร เตชะพีระ, แปล
"แก้อ้วงโตะร้างน้ำตาริน"
จากตอนหนึ่งของละครเพลง Les Misérables

วิสาขัญญาณิก

เกษียร เตชะพีระ

“

ในที่สุด ตัวเราย่อมจะตายด้วย
และชีวิตของเราเองก็จะนอนแน่นิ่ง
อยู่ในกระบวนการอันสำเร็จเสร็จสิ้นแล้ว
เจตนากรรมของเราจะถูกผนวกกลืนเข้ากับเหตุการณ์
ในอดีตซึ่งเราไม่เคยตั้งใจให้เกิดขึ้นเลย
สิ่งที่เราพอจะหวังได้ก็คือ ชายหญิงในอนาคตจะเอื้อมย้อนกลับ
เข้ามาหาเรา จะยืนยันและ พิสูจน์ความหมายของเราขึ้นมาใหม่
และทำให้ประวัติศาสตร์ของเรา เป็นที่เข้าใจได้ในปัจจุบันกาล
ของพวกเขาเอง มีแต่ลำพังพวกเขา เท่านั้นจะมีพลังอำนาจ
เลือกสรรเอาจากบรรดาความหมายต่างๆ มากมาย
ซึ่งยุคปัจจุบันอันแก่ถกเถียงวิวาทะของเรามีเสนอให้
และ แปรเปลี่ยนบางส่วนของกระบวนการของเรา
ให้กลายเป็นความก้าวหน้า

”

2. แต่ก็จำไม่ลง

"วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2535 คณะรัฐมนตรี (ชุดอนันต์ 2) ลงมติให้สร้างสวนสาธารณะขึ้นในที่ตั้งเดิมของอาคารกรมประชาสัมพันธ์ (ที่ถูกเผาไป) สมเด็จพระสังฆราชได้ทรงประทานนามให้ว่าสวนสันติพร

"ชื่อดังกล่าวหมายถึงพรอันได้แก่สันติภาพและส่อนัยถึงการปรองดองคืนดีกัน... "คณะรัฐมนตรี (ชุดชวน หลีกภัย) เห็นชอบด้วยเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 ให้สร้างอนุสรณ์สถานขึ้นบนที่ดินแปลงหนึ่งขนาดเกือบหนึ่งไร่ติดกับสวนสันติพร..."

"กลับไปนับหนึ่งใหม่ : มีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 และรัฐบาลชุดใหม่เข้ารับตำแหน่ง คณะกรรมการรับผิดชอบโครงการสวนสันติพรประชุมกันเมื่อวันที่ 11 กันยายนและลงมติว่า แม้จะได้ลงนามในสัญญาก่อสร้างสวนแห่งนี้ไปแล้วก็ตาม แต่ควรถือว่าการแก้ไขปัญหาราชการต้องมาก่อนโครงการสวนสันติพรจึงอาจถูกยุบเลิกไปทั้งหมดก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดสนใจของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีคนใหม่ บรรหาร ศิลปอาชา"

GOTHOM ARYA. "A PLEDGE FOR AN OVERDUE DEMOCRACY MEMORIAL." THE SUNDAY POST, 15 OCTOBER 1995, P. 18. (อนึ่ง ตามแนวความคิดการออกแบบของสถาปนิกคุณเทอดเกียรติ ตักดีคำดวง ระบุวัตถุประสงค์ของอนุสรณ์สถานแห่งนี้ว่า : "เพื่อรำลึกถึงผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และ 17-20 พฤษภาคม 2535")

3. ทางล่องจำหนึ่ง :

"คนที่เสียสละเพื่ออุดมคติ"

"หลายปีมานี้ผมกลับคิดถึงเพื่อนที่จากไปในวันนั้นมากขึ้น คิดถึงเรื่องราวในวันนั้นมากขึ้น คิดแล้วน้ำตาาร่วงอยู่คนเดียวเงียบๆ บ่อยขึ้นแม้อายุจะปานนั้นก็เถอะ ไม่มีใครตามมาทลอกทลอนผม แต่ชีวิตผมคงตายตาไม่หลับเช่นกัน หากวีรกรรมของเพื่อนเรายังไม่ได้รับการยอมรับอย่างสมเกียรติ..."

"เราถูกทลอกทลอนเพราะเราไม่รู้ว่าคุณหมายของการตาย

ของคนเหล่านั้นคืออะไร สังคมยังไม่ได้ให้ที่ทางแก่พวกเขาอย่างลงตัวที่เขาจะตายตาหลับได้

.....

"ไม่ว่าความหมายหรือผลกระทบของเหตุการณ์ดังกล่าวจะเป็นบวกลบต่อใครเพียงใดก็ตาม ไม่ว่าจะหวนทบทวนว่าความคิดอุดมคติของพวกเราในสมัยนั้นจะกลายเป็นถูกผิดอย่างไรเพียงใดก็ตาม กลับมีสิ่งหนึ่งที่คนรุ่นเราทั้งอดีตนักกิจกรรม นักรบทั้งหลายและผู้คนมากมายในสังคมไทยน่าจะยอมรับร่วมกันได้ "นั่นก็คือ เพื่อนเรารู้เสียสละในวันนั้นไม่ได้ไปตายตามหน้าที่ ไม่ได้ถูกบีบบังคับให้ร้อรับกระสุน ไม่มีอามิสสินจ้างให้เขาเป็นเหยื่อการุณกรรมผิดวิสัยมนุษย์และไม่ให้อุบัติเหตุ พวกเขาสู้ด้วยอุดมคติ และจากไปพร้อมอุดมคติ ความกล้าฝืนที่จะเห็นชีวิตของทุกคนเป็นสุขคือวิญญาณของเขา

"พวกเขาได้มอบชีวิตครั้งเดียวให้แก่โลกและผู้ยังมีชีวิตอยู่..."

"ถ้าหากผมมีความฝันได้ว่าต่อไปเราจะมือนสาวรียัยที่บอกถึงจุดร่วมบางอย่างที่ทุกฝ่ายน่าจะร่วมกันได้ และทิ้งความต่างกันได้ ก็คือว่าทุกสังคมมีคนที่เสียสละเพื่ออุดมคติ ไม่ใช่เสียสละตามหน้าที่ฝ่ายขวาก็มี.....

"สังคมไทยยอมรับได้ไหมว่านั่นคือวีรกรรม.....

"ผมว่าสังคมไทยรับไม่ได้ แต่โดยเหตุโดยผลแล้ว ผมว่านั่นคือวีรกรรม เราไม่ได้บอกว่าเขาซ้ายหรือขวา ไม่ได้บอกว่าเขามีคุณูปการอย่างชัดเจน เรบอกได้แต่ว่านั่นคือวีรกรรม.....

"ไม่ว่าใครจะคิดอย่างไรต่อการเมืองวันนั้นและวันนั้น ใครจะกล้าปฏิเสธว่าชีวิตของเพื่อนผู้จากไปเมื่อ 6 ตุลาฯ 2519 นั้นยิ่งใหญ่ สะอาด และสูงส่ง "เรามารำลึก 20 ปี 6 ตุลาฯ ด้วยการยกย่องการเสียสละของเพื่อนเราให้สมกับคุณค่าที่เขาพึงได้รับ ดีไหม?"

ธงชัย วินิจจะกุล
ติดต่อเรียบเรียงจาก "จดหมายถึงเพื่อนๆ โดยรวมใจทุกคน และมีตรัสหลายเท่าๆ ทั้งหลาย" และ "6 ตุลา-19 ปีที่ยังคงเป็นความทรงจำอันเจ็บปวด"

4. ทางล่องจำสอง :

"คนที่ยอมตายอย่างสง่างาม

เพื่ออุดมการณ์สังคมนิยม"

"เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นั้นถือเป็นสัญลักษณ์ที่เด่นที่สุดของสังคมไทยเนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่แสดงออกให้เห็นถึงความเชื่อและอุดมการณ์ของนักศึกษาประชาชนอย่างแท้จริง และเป็นการต่อสู้เพื่อเขตอุดมการณ์สังคมนิยม ผิดกับเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หรือพฤษภาทมิฬเมื่อปี 2535.....

"ผมไม่เคยเรียกคนที่ตายในเหตุการณ์ 17 พฤษภาคม ว่าเป็นวีรชนเพราะสิ่งที่ต่อสู้กันในขณะนั้นถูกลืมนไปหมดสิ้นชั่วระยะเวลาเพียง 3 ปี ปัจจุบันนี้สังคมไทยไม่หลงเหลือความเชื่อใดๆ อีกแล้ว.....

"ตุลาอำนาจทางการเมืองในปัจจุบันเป็นอุปสรรคโดยตรงต่อการเขียนประวัติศาสตร์ 6 ตุลา 2519.....รู้สึกคับข้องใจที่ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลที่ตัวเองรับรู้ออกมาได้ ทั้งด้วยสาเหตุส่วนตัวและเพราะ

เงื่อนไขทางการเมืองในปัจจุบัน”
สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล
ติดต่อเรียบเรียงจากรายงานข่าว
การอภิปราย “ความจริง 6 ตลาฯ
กับสิทธิการรับรู้ข่าวสาร,
“ผู้จัดการรายวัน, 11 ต.ค. 38,
น. 10 และบทความของ อิศระ
ชูศรี. “16 ตุลา กับความทรงจำ
อันเจ็บปวด”, ผู้จัดการรายวัน,
16 ต.ค. 38, น. 10.

5. อนุสติจากสัปเหร่อ :

ความจำและความหมาย
เป็นภาระของคนเป็น

“คนตายเขาไม่แคร์ มีแต่
คนเป็นเท่านั้นที่แคร์.....

“คนเป็นนั่นแหละที่ต้องอยู่
กับความตายของคุณ คุณเองไม่
ต้อง ความทุกข์โศก หรือสุขสันต์
ที่ความตายของคุณนำพามานั้น
ย่อมเป็นของพวกเขาผู้ที่ยังอยู่.....

“ความหมายของชีวิตเรา
และความทรงจำเกี่ยวกับมันย่อม
จะตกเป็นของผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่เท่า
นั้น และพิศขของเราก็เช่นกัน”

โรมัส ลินซ์

กวีและสัปเหร่อประจำเมือง
มิลฟอร์ด มลรัฐมิชิแกน สหรัฐ-
อเมริกา “THE UNDERTAKING,”
LONDON REVIEW OF BOOKS,

16:24

(22 DECEMBER 1994), 3, 5.

6. อนุสติจาก

นักประวัติศาสตร์

สังคมนิยม :

หลักเกณฑ์และวิธีการจำคนตาย

“มีแต่เราผู้ยังมีชีวิตอยู่เท่า
นั้นที่สามารถให้ “ความหมาย” แก่
อดีตได้ แต่อดีตที่ว่ามันนอกจาก
เป็นอะไรต่อมิอะไรอื่นหลายอย่าง

แล้ว แต่ไหนแต่ไรมานั้นก็เป็น
ผลลัพธ์ของการถกเถียงกันเกี่ยวกับ
กับค่านิยมด้วย ในการชุดคันหรือ
พื้นกระบวนการนั้น ในการแสดง
ให้เห็นว่าเอาเข้าจริงแล้วสิ่งที่เกิด
ขึ้นเป็นเหตุเป็นผลสืบเนื่องกันมา
จนลงเอยอย่างไรนั้น เราจะต้อง
เก็บค่านิยมของเราเองไว้ในวงเล็บ
ก่อนให้มากที่สุดเท่าที่วิชาการ
แขนงนั้นๆ จะสามารถบังคับควบคุม
คุณได้ แต่ทว่าเมื่อประวัติศาสตร์
ที่ว่ามันถูกค้นพบหรือพื้นขึ้นมาแล้ว
เราก็มีเสรีภาพที่จะเสนอคำตัดสิน
ของเราเกี่ยวกับมัน

“ตัวคำตัดสินที่ว่านั้นเองก็
ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมทาง
ประวัติศาสตร์ด้วย คำตัดสินจะ
ต้องพอเหมาะพอสมกับหลักฐาน
ข้อมูล มันเป็นเรื่องเหลวไหลที่จะ
มาบ่นตำพอกกรรมพิที่ไม่กลายเป็น
เป็นนักประชานิยม หรือบ่น
ตำพอกเลเวลเลอร์ ที่ไม่นำเสนอ
สังคมนิยมไทยที่คนงานคุมอุตสาหกรรม
ทว่าสิ่งที่เราอาจจะทำ
ได้ก็คือเลือกอัตลักษณ์เข้าข้างค่านิยม
บางอย่างซึ่งผู้กระทำการใน
อดีตเชิดชูและปฏิเสธค่านิยมอย่าง
อื่น เราอาจโหวตให้กับวินสแตน
ลีย์ และสวี่ฟท์ และเราก็อาจโหวต
คัดค้านวอลโพลกับเซอร์เอ็ดวิน
ซัควิก

“คะแนนโหวตของเราย่อม
ไม่เปลี่ยนอะไรทั้งสิ้น แต่กระนั้น
ก็ตามในอีกความหมายหนึ่ง มัน
ก็อาจเปลี่ยนทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะ
เรากำลังบอกว่าค่านิยมเหล่านี้-หา
ใช้ค่านิยมเหล่านั้นไม่-เป็นตัวทำให้
ประวัติศาสตร์ดังกล่าวมีความ
หมายต่อเรา และนี่เป็นค่านิยม

ซึ่งเราตั้งใจจะแพร่ขยายและผดุง
ไว้ในยุคปัจจุบันของเราเอง ถ้าเรา
ทำได้สำเร็จ นั่นก็หมายความว่า
เราเอื้อมย้อนกลับเข้าไปในประวัติ
ศาสตร์และมอบหมายความหมาย
ของเราเองให้กับมัน เราจับมือหัก
หายกับสวี่ฟท์ เรารับรองค่านิยม
ของวินสแตนลีย์ในยุคปัจจุบันของ
เรา และประกันว่าลัทธินอกรีตโอกาส
อันต่ำช้าไร้ประโยชน์ซึ่งเป็นที่
การเมืองของวอลโพลนั้นเป็นที่
ทุเรศรังเกียจของผู้คน

“ในที่สุด ตัวเราย่อมจะตาย
ด้วย และชีวิตของเราเองก็จะนอน
แน่นิ่งอยู่ในกระบวนการอันสำเร็จ
เสร็จสิ้นแล้ว เจตนากรรมของเรา
จะถูกผนวกกลืนเข้ากับเหตุการณ์
ในอดีตซึ่งเราไม่เคยตั้งใจให้เกิด
ขึ้นเลย สิ่งที่เราพอจะหวังได้ก็คือ
ชายหญิงในอนาคตจะเอื้อมย้อน
กลับเข้ามาหาเรา จะยืนยันและ
ฟื้นฟูความหมายของเราขึ้นมาใหม่
และทำให้ประวัติศาสตร์ของเรา
เป็นที่เข้าใจได้ในปัจจุบันกาลของ
พวกเขาเอง มีแต่ลำพังพวกเขา
เท่านั้นจะมีพลังอำนาจเลือกสรร
เอาจากบรรดาความหมายต่างๆ
มากมายซึ่งยุคปัจจุบันอันแก่ถก
เถียงวิวาทะของเราเริ่มเสนอให้ และ
แปรเปลี่ยนบางส่วนของกระบวนการ
ของเราให้กลายเป็นความก้าว
หน้า

“ทั้งนี้ก็เพราะ “ความ
ก้าวหน้า” เป็นแนวคิดที่ปราศ
จากความหมายหรือกระทั่งยาเย่
ยิ่งไปกว่า นั่นอีกหากโยนมันให้
เป็นคุณสมบัติ ของอดีต... (เพราะ)
อดีตจะมีความหมายได้ก็แต่โดย
ได้รับมันจากจุดยืนเฉพาะอย่าง
โดยอย่างหนึ่งในปัจจุบัน อันเป็นจุด
ยืนของค่านิยมหนึ่งๆ ที่กำลัง
แสวงหา โคตรเหง้าเหล่ากอของมัน
โคตรเหง้าเหล่ากอดังกล่าวดำรง
อยู่ภายในตัวหลักฐาน กล่าวคือ
มันเคยมีชายหญิงผู้ก่อปรไปด้วย
เกียรติศักดิ์ ความกล้าหาญและ
“เล็งการณ์ไกล” และมันก็เคยมี
ขบวนการในประวัติศาสตร์ที่ก่อปร
ไปด้วยคุณสมบัติเหล่านี้... เราจะ
ต้องโต้แย้งว่า ใช่ว่า “ความ
เป็นจริงทางประวัติศาสตร์เปลี่ยนแปลง
ไปในแต่ละยุค แต่ละสมัย
ตามการดัดแปลงแก้ไขลำดับความ
สำคัญของค่านิยมต่างๆ” ก็หา
ไม่ แต่เป็นว่า “ความหมาย” ซึ่ง
เราถ้อยโณให้กับความเป็นจริงนั้น
ต่างหากที่เปลี่ยนแปลงไปใน
ลักษณะดังกล่าว”

อี.พี. ทอมป์สัน

THE POVERTY OF THEORY

(1978) PP. 42-3

สัปดาห์หน้าผมจะนำเสนอ
เค้าโครง “ทางลงจำสาม : ชาติ
นิยมตุลาคม”

“ทำไม 6 ตุลาคมจึงจำยาก? ตอน ยุทธศาสตร์การจำแบบคุณร่วมน้อยของธงชัย”

(30๓.๑.38 = ๙๖.๘)

วิสาขัญสำนึก

เกษียร ทัศนะพิริยะ

หากเปรียบเทียบยุทธศาสตร์การจำเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ระหว่างของ ธงชัย วินิจจะกุล กับ สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ที่ผมได้ติดต่อเรียบเรียงนำเสนอไป เมื่อสัปดาห์ก่อน (ซึ่งไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือเห็นต่างอย่างไร ผมถือว่าทั้งคู่เป็นเพื่อนของผม) จะพบว่า

ของธงชัย หลวมกว้างมาก ส่วนของสมศักดิ์ก็กลับ คับแคบยิ่ง พูดอีกอย่างด้วยวาทกรรม เลขคณิตที่ผมเรียนมาสมัยประถม ก็คือมันเหมือนกับธงชัยมุ่งแสวงหาตัวคุณร่วมน้อย ในบรรดาหมู่ผู้คนที่จำ 6 ตุลาคม ในขณะที่สมศักดิ์ก็กลับยึดมั่นตัวหารร่วมมากแทน

ที่ผมเรียกว่ายุทธศาสตร์การจำแบบคุณร่วมน้อยของธงชัย ก็คือ ลดระดับอัตลักษณ์ที่เป็นจุดร่วมในการจำวิرخน 6 ตุลาคม ของคนไทยปัจจุบันให้มีเนื้อหาอยู่ในระดับต่ำสุด (MINIMAL COMMON DENOMINATOR) คลุมเครือที่สุด ทั่วไปที่สุด และกว้างขวางที่สุด

คือวิرخน 6 ตุลาคม = “คนที่เสียสละเพื่ออุดมคติ” หรือ IDEALISTS เพียงแค่นั้น

เพื่อที่จะขยายแนวร่วมผู้ที่จะจำ 6 ตุลาคม ในสังคมไทยออกไปให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะมากได้ ให้มีเหตุจูงใจและแรงเสียดทานต่อต้านการจำจากกลุ่มฝ่ายทางการเมืองใดๆ น้อยที่สุดเท่าที่จะน้อยได้ ดังนั้นเองในคำเสนอเรียกร้องแนวทางยุทธศาสตร์การจำแบบคุณร่วมน้อยของเขาจึงเต็มไปด้วยคำว่า “ไม่ว่า” เกือบเกลียดไปหมดอาทิ

“ไม่ว่าความหมายหรือผลกระทบของเหตุการณ์ดังกล่าวจะเป็นบวกลบต่อใครเพียงใดก็ตาม...”

“ไม่ว่าจะทวนทบทวนว่าความคิดอุดมคติของพวกเราในสมัยนั้นจะกลายเป็นถูกผิดอย่างไรเพียงใดก็ตาม...”

“ไม่ว่าใครจะคิดอย่างไรต่อการเมืองวันนี้และวันหน้า...”

“เราไม่ได้บอกว่าเขาชั่วหรือชวา ไม่ได้บอกว่าเขามีคุณูปการอย่างชัดเจน

“จุดร่วมบางอย่างที่ทุกฝ่ายน่าจะร่วมกันได้ และทั้งความต่างกันไว้ ก็คือว่าทุกสังคมมีคนที่เสียสละเพื่ออุดมคติ...ฝ่ายชวาก็มี...”

คือแทบจะไม่เลือกคนจำเลยว่าจะแกอะ เป็นใครฝ่ายไหนก็ได้ แม้แต่ผู้ที่ตั้งอัตลักษณ์ตัวเองเป็น “ฝ่ายชวา” ขอแต่เพียงให้ยอมช่วยกันจดจำวิرخน 6 ตุลาคม ว่าเป็น “คนที่เสียสละเพื่ออุดมคติ” เท่านั้นเป็นพอ

ทำไมจึงดูเหมือนและทะเลอะทะเลอะเหมาะหมดไม่เลือกไม่จำแนกแยกแยะเลยอย่างนั้น? จนมีผู้วิจารณ์ว่า (ก็สมศักดิ์นั้นแหละ พูดก็พูดเถอะ) ด้วยเกณฑ์เดียวกันนี้ เราก็คงต้องจดจำพวกเผด็จการนาซีฟาสซิสต์ว่าเป็นวีรชนด้วย เพราะในบรรดาพวกนั้นก็มีคนที่ยิ่งเสียสละเพื่ออุดมคติเช่นกัน หยิ่งจี้จะไหวหรือ?

ผมคิดว่าที่ธงชัยเสนอเช่นนั้นเพราะเขาตระหนักดีถึงสองสิ่ง

1) ว่ามีเหตุจูงใจและแรงเสียดทานต่อต้านการจำ 6 ตุลาคม สูงมากและหนักหนาสาหัสยิ่งจนการจำแทบจะทำได้เพียงใดในสภาพดูลก้าลังการเมืองของสังคมไทยปัจจุบัน

2) มีความผันผวน-แตกตัว-กลับลำ-แปลกต่าง-แยกข้าง-หลากหลาย-กระเสี้ยนกระสาวย-รวมตัวไม่ได้-ตั้งตัวไม่ติดทางการเมืองและอุดมการณ์เพียงใดแม้ในหมู่อดีตสมาชิกขบวนการนักศึกษาประชาชน 6 ตุลาคม ด้วยกันเองในชั่วสิบเก้าปีของประวัติศาสตร์การเมืองไทยหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม (MINDFUL OF THE TURBULENT & DIVERSE POLITICAL-IDEOLOGICAL AFTER-LIFE OF THE 6th OCTOBER INCIDENT) ยังไม่ต้องพูดถึงฝ่ายตรงข้ามและฝ่ายอื่นๆ ซึ่งนับเนื่องจากเหตุการณ์ครั้งนั้น

ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องเลือกใช้ยุทธศาสตร์การจำแบบคุณร่วมน้อยเพื่อรวมพลังการจำให้กว้างให้มากที่สุด ในสังคมไทยมาช่วยกันจำ 6 ตุลาคม อย่างเร่งด่วนให้จงได้ -รวมพลังการจำชนิดไม่เลือกข้างไม่เลือกฝ่าย-ไม่เลือกแม่ แต่ “ฝ่ายซ้าย VS ฝ่ายขวา” ซึ่งเป็นสูตรสำเร็จนิยามอัตลักษณ์ของสองข้างความขัดแย้งในเหตุการณ์ฆ่าหมู่ครั้งนั้นฉบับมาตรฐานของสังคมไทย

ทั้งนี้ก็เพราะ “...กว่า GENE-RATION ถัดไปโตขึ้นมา ก็คงจะลืมไปเอง” และนี่ก็ย่าง 20 ปีแล้ว มองในแง่ที่ ยุทธศาสตร์การจำแบบคุณร่วมน้อยของธงชัย-แม่ดูเหมือนไม่มีการเมือง (APO-LITICAL) แต่เอาเข้าจริงหากดูให้ดีแล้วมันเป็นยุทธศาสตร์การจำที่ร้ายกาจยิ่งและ SUBVERSIVE ยิ่ง SUBVERSIVE ในความหมายที่มันพยายาม SUBVERT หรือ “ล้มล้าง” ขั้ว-ข้าง-นิยามเก่าของวัฒนธรรมการเมืองไทยแบบแยกขั้วเป็นสองข้าง “ฝ่ายซ้าย VS ฝ่ายขวา” ในการเมืองไทยยุคแอนตี้ คอมมิวนิสต์สมัยสงครามเย็นกันเลยทีเดียว

ถ้าสำเร็จ คือมีคนยอมจำตามมากพอ มันก็จะช่วยให้เป็นไปได้หรือคิดไปไม่ถึงทางวาทกรรมหรือการเมืองวัฒนธรรมที่คนไทยจะใช้ข้ออ้าง “ฝ่ายซ้าย VS ฝ่ายขวา” มาแบ่งข้างแบ่งฝ่ายแทนฆ่าล้างผลาญกันเองแบบ 6 ตุลาคม อีก

เป็นการชำระหนี้ให้วีรชน 6 ตุลาคมอย่างน่าชื่นชม คือช่วยประกันว่าลูกไทยหลานไทยในอนาคตจะไม่ต้องมาถูกฆ่าตายอย่างเลวร้ายทารุณแบบนี้อีกต่อไป

อันนี้แหละคือแก่นแท้ทางการเมืองวัฒนธรรมของยุทธศาสตร์การจำ 6 ตุลาคม แบบคุณร่วมน้อยของธงชัย

มันเอาความทรงจำถึงความตายของคนตายมาทำให้เป็นประโยชน์ต่อคนเป็นในปัจจุบันและคนที่ยังจะเกิดมาในอนาคตบนแผ่นดินนี้ให้คุ้มค่าความตายของพวกเขาที่สุด-คือไม่ให้ใครต้องมาตายอย่างพวกเขาอีกในอนาคตตราบที่เราจะจำแบบนี้

แต่ยุทธศาสตร์นี้ก็มิจุดอ่อน มันแทบจะถอดคนตายหรือเหล่าวีรชน 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ออกไปจากบริบทและวาทกรรมทางประวัติศาสตร์ในยุคของมันหมดสิ้นเลยทีเดียว

ไม่มีความเป็นเฉพาะ (PARTICULARITY) ทางประวัติศาสตร์ การเมือง หรืออุดมการณ์ใดๆ เหลืออยู่ที่พอลัมผัสจับต้องอย่างเป็นรูปธรรมได้ในตัววีรชน 6 ตุลาคม นอกจากความเป็น IDEALIST ของพวกเขา

ซึ่งเมื่อมันนามธรรม คลุมเครือ ทั่วไปถึงขนาดนั้น มันจึงไม่มีเนื้อหารูปธรรมใดที่จะเกาะ

เกี่ยวความเป็น IDEALIST ดังกล่าวเข้ากับคนตายเมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เลย

ความเป็น IDEALIST แบบเดียวกันอาจจะเอาไปเกาะเกี่ยวเพื่อเป็นจุดร่วมจุดจ่ากบฏหมอบเหล็ง, คณะราษฎร, ขบวนการเสรีไทย, กบฏสันติภาพ, ขบวนการคอมมิวนิสต์, ขบวนการ 14 ตุลาคม 2516 หรือ ขบวนการพฤษภา ประชาธิปไตย 2535 ก็ย่อมได้

โดยถอด (ABSTRACT ใน ความหมาย REMOVE) การตายของคนตายออกมาจากบริบททางประวัติศาสตร์และเนื้อหาที่มีลักษณะเฉพาะของ “การถกเถียงกันเกี่ยวกับค่านิยม” ที่แวดล้อม 6 ตุลาคม ธงชัยได้ทำให้การตายของพวกเขาเป็นที่จดจำได้ แต่มีประโยชน์รูปธรรมต่อคนเป็นผู้กำลัง “ถกเถียงกันเกี่ยวกับค่านิยม” ในปัจจุบันของสังคมไทยน้อยลง

จะให้เราจำวีรชน 6 ตุลาคม ว่าเป็น IDEALISTS แค่นั้นหรือ? การจำแบบนี้มีประโยชน์อะไร-แค่

โทน-เพียงใดกับบุญหารีอ่อนลวกใจที่คนเป็นในสังคมไทยกำลังเผชิญ และถกเถียงกันอยู่ใน พ.ศ.2538-2539?

นี่เป็นการเคารพ INTEGRITY หรือบูรณาการแห่งลักษณะเฉพาะและเนื้อหาของ การตายของคนตายเพียงพอหรือไม่?

หรือสักแต่ว่าจำให้ได้ด้วยอัตลักษณ์จุดร่วมความจำต่ำที่สุดเท่านั้นเป็นพอ?

ผมเห็นต่างจากธงชัย เพราะผมคิดว่าจุดร่วมอัตลักษณ์ความจำอันอื่นที่สูงกว่านี้ และมีลักษณะเฉพาะเป็นรูปธรรม เคารพบูรณาการของเนื้อหาทางการเมือง และ

อุดมการณ์ในประวัติศาสตร์ของพวกเขาว่านี้ ยังมีและยังเป็นไปได้ แม้จะทำให้มีคนร่วมจำได้น้อยลง แต่ก็จะเป็นประโยชน์อย่างเป็นทางการต่อสังคมไทยปัจจุบันมากขึ้น และช่วย “ล้มล้าง” วาทกรรมฆาตกรประเภท “ซ้าย VS ขวา” ได้ดูจกัน

นั่นคือยุทธศาสตร์การจำที่วางอัตลักษณ์ของวีรชน 6 ตุลาคม ว่าเป็นนักชาตินิยม-เป็นนักชาตินิยมทางเลือก นักชาตินิยมที่ไม่ใช่ของรัฐ (ALTERNATIVE & UN-OFFICIAL NATIONALISTS) หรือจะเรียกว่า นักชาตินิยมตุลาคมาก็ได้

แวบหนึ่งผมคิดว่าน่าแปลกใจที่ผู้บุกเบิกการฆ่าเหล่าหรือสร้างจินตนากรรมชาติไทยชนิดถึงแก่นถึงแก่นอย่างธงชัยใน SIAM MAPPED : A HISTORY OF THE GEO-BODY OF A NATION (1994) กลับไม่เลือกหยิบ “ชาติ” มาชูปเป็นอัตลักษณ์จุดร่วมความจำเป็นของวีรชน 6 ตุลาคม

ผมเห็นต่างจากธงชัย เพราะ ผมคิดว่าจุดร่วมอัตลักษณ์
ความจำอันอื่นที่สูงกว่านี้ และมีลักษณะเฉพาะ
เป็นรูปธรรม เคารพบูรณาการ ของเนื้อหาทางการเมือง
และ อุดมการณ์ในประวัติศาสตร์ของพวกเขาว่านี้
ยังมีและยังเป็นไปได้ แม้จะทำให้มีคนร่วมจำได้น้อยลง
แต่ก็จะเป็นประโยชน์ อย่างเป็นรูปธรรมต่อสังคมไทย
ปัจจุบันมากขึ้น และช่วย “ล้มล้าง” วาทกรรมฆาตกร
ประเภท “ซ้าย VS ขวา” ได้ดุกกัน

แต่รื้อคิดดูอีกที ก็เพราะ
ความเจ็บปวดจาก 6 ตุลาที่เอง
กระมัง ธงชัยจึงไม่เลือก “ชาติ”
ไม่ยอมเอาความจำเกี่ยวกับวีรชน 6
ตุลาไปผูกโยงไว้กับคดีเรื่อง
“ชาติ”

เห็นความในใจของเขาได้ใน
สองย่อหน้าต่อไปนี้จากคำนำเสนอ
ที่ธงชัยเขียนให้ ชาติไทย, เมือง
ไทย, ...แบบเรียนและอนุสาวรีย์
(2538) ของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ว่า:

“...ตัวอย่างที่ใกล้สมัยของ
เราเข้ามาก็คือ วาทกรรมที่รองรับ
ระบอบเผด็จการว่าเป็นการเมือง
แบบไทย คือเป็นระบอบประชา
ธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น
ประมุข, ส่วนความเคลื่อนไหว
ประชาธิปไตยกลับเป็นของแปลก
ปลอมแทรกซึมมาจากภายนอก
(หน่วยงานของรัฐที่ใช้ต่อสู้จึงรวม
ถึงตำรวจตระเวน “ชายแดน” ซึ่ง
มาปฏิบัติภารกิจใจกลางพระนคร
เมื่อ 6 ตุลาคม 2519 ด้วยเพื่อ
ขจัดปัดเป่าสิ่งแปลกปลอมให้พ้น
ชายแดนของความเป็นไทยออกไป)” (น.(31))

“ในยุคนี้...ผู้คนจำนวนมาก
รู้จักความเป็นไทยอย่างผิวเผิน
ฉาบฉวยด้วยการซื้อและเสพความ
เป็นไทยที่กลายเป็นสินค้า แต่
นี่อาจไม่ใช่สิ่งเลวร้ายแต่อย่างใดกลับ
อาจจะหมายความว่าพวกเขาเป็น
อิสระหรือได้รับการ “ปลดปล่อย”

ออกจากพลังของจารีต เพราะ
พวกเขามั่นใจและมีอำนาจมรดก
ชีวิตของสังคมมากขึ้นแล้ว จึงไม่
ต้องมีชีวิตอยู่กับเรื่องเล่าและ
ชีวิตประวัติในแบบเดิมอย่างจริงจัง
อีกต่อไป” (น.(37)) เส้นใต้เน้น
โดยผมเอง)

มีแต่คนที่เคยผ่านเหตุการณ์
6 ตุลา, เห็นบทบาทของวาทกรรม
“ชาติ” ในการฆาตกรรมหมู่ผู้ชุมนุม
มือเปล่ามาแล้วกับตาตนเองเท่านั้น
จึงจะเทียบประโยคดังกล่าวข้างต้น
ออกมาได้ จึงจะ DISILLUSIONED
กับวาทกรรม “ชาติ” อย่างถึงที่สุด
ถึงขนาดไม่ต้องการรื้อฟื้น “ชาติ”
ขึ้นมาให้แปดเปื้อนความจำวีรชน
6 ตุลา เพราะเห็นการหลุดพ้น
จากวาทกรรม “ชาติ” ว่าเป็นการ
“ปลดปล่อย” คนไทยให้เป็นอิสระ
ทางการเมืองวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์การจำวีรชน 6
ตุลาที่เสนอโดยผู้เชี่ยวชาญการ
ศึกษาเรื่องชาติไทยที่สุดคนหนึ่งจึง
ไม่ยอมเอา “ชาติ” เข้ามาเกี่ยวข้อง
เลย

IRONY OF HISTORY กระ-
มัง? (คงต้องขอผลัดยุทธศาสตร์
การจำแบบหาร่วมมากของคุณ
สมศักดิ์ไว้สัปดาห์หน้า)

(86-14-189)

“ทำไม 6 ตุลาคม จึงจำยาก ? ตอน ยุทธศาสตร์การจำแบบหาร่วมมากของสมศักดิ์”

วิสาขัญสำนึก

เกษียร เตชะพีระ

ผมเคยมีข้อคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจำ 6 ตุลาฯ แบบคุณร่วมน้อยของธงชัย วินิจจะกูลอีก 2 ประการที่เพิ่งนึกขึ้นได้ จึงขออนุญาตสรุปรวมไว้ให้ครบความในที่นี้เสียเลย ก่อนจะพูดถึงยุทธศาสตร์การจำ 6 ตุลาฯ ของสมศักดิ์ต่อไป

1) ข้อเสนอมให้จำ 6 ตุลาฯ แบบธงชัยนั้น ไม่มีสิ่งที่คุณนักคิดสำนักโพสต์โมเดิร์นสต์ เรียกว่า GRAND NARRATIVE หรือ META-NARRATIVE (“อภิมหานิทาน” คือการเอาบรรดาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตไปผูกร้อยเรียงตะล่อมให้เข้ากับเรื่องราวความเป็นมาของ คำหลวงอะไรบางอย่างที่นามธรรมใหญ่โต อาทิ “ชาติ” “ประชาธิปไตย”, “เสรีภาพ”, “สังคมนิยม” ฯลฯ เพื่อโยงมาถึงปัจจุบันและเล็งไกลไปในอนาคต โดยที่หักเหว่านิทานนี้จริงตามหลักเกณฑ์ความจริงที่ตัวนิทานนั้นสมมติขึ้นเองเข้าทำนองพูดเองเออเอง)

ไม่มีอภิมหานิทานอะไรใหญ่ ๆ โต ๆ ที่จะมาตีคลุมเอาการตายของวีรชน 6 ตุลาฯ ให้กลายเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการแสดงออกอย่างต่อเนื่องเป็นเนื้อเดียวเรื่องราวเดียวกันของคำหลวงใด ๆ

มีแต่ “การยอมเสียสละเพื่ออุดมคติ” (IDEALISM) ซึ่งเรียบ ๆ ง่าย ๆ พื้น ๆ ยิ่ง ทั้งคลุมเครือครอบคลุม และหน่อมแน้มเกินไป จนยากแก่การปั้นแต่งอภิมหานิทานอะไรไปรายล้อมลำพังตัวของมันเองได้ อย่างมากมันก็เป็นได้แค่หลักจริยธรรมเชิงปฏิบัติหรือศีลธรรมสำหรับการดำรงชีวิตเท่านั้น

ถ้าถามว่าอะไรเป็นฝ่ายอื่นหรือฝ่ายตรงข้ามของ “นักอุดมคติ” (IDEALIST) ? คำตอบคือพวกไม่ยึดอุดมคติ (NON-IDEALIST), พวกสัมพัทธคติ (PRAGMATIST).

พวกเห็นสภาพที่เป็นจริง (REALIST) หรืออย่างแย่ที่สุดคือพวกควยโอกาส (OPPORTUNIST)

จะเห็นได้ว่า มันไม่ต่าง ไม่ต่าง ไม่แรงพอที่จะจูงใจให้ใครก่อฆาตกรรมเพื่อกำจัดฝ่ายตรงข้ามได้ อย่างมากก็เพียงประณามทางศีลธรรม

ในเมื่อไม่มีมือกิมพานิทาน และไม่มีคำหลวงอะไรที่ใหญ่โตขริ่มขลังไปกว่า “คนที่เสียสละเพื่ออุดมคติ” ยุทธศาสตร์การจำแบบธงชัยจึงไม่มีศักยภาพที่จะเป็นฆาตกร มันปลุกระดมผู้คนขึ้นมาฆ่าใครไม่ได้ เพราะมันไม่มีพลังตราหน้าป้ายสีใครว่าเป็นฝ่ายอื่น-ไม่ใช่ฝ่ายเรา (OTHERING) มากพอที่จะเป็นมูลเหตุจูงใจให้กำจัดหรือฆาตกรรมฝ่ายอื่นเสีย

มันจึงช่วยป้องกันไม่ให้ใครฆ่าใครในนาม 6 ตุลาฯ

2) มันเป็นยุทธศาสตร์การจำที่เปิดปลาย เพราะมันจงใจไม่ระบุชัดว่า “อุดมคติ” (IDEAL) ที่ว่าควรจะเป็นอะไร แต่ทิ้งไว้ให้คนจำเติมคำในช่องว่างเอาเอง

มันจึงเป็นการทรงจำชนิดที่เปิดช่องให้เขียนต่อได้ (WRITERLY COMMEMORATION) คือผู้จำต่างกลุ่มต่างฝ่ายต่างอุดมคติอุดมการณ์สามารถเขียนต่อลงไปจากคำว่า “นักอุดมคติ” ได้เองว่า วีรชน 6 ตุลาฯ ของเขา

เป็น “นักอุดมคติประชาธิปไตย” “นักอุดมคติสังคมนิยม” หรือ “นักอุดมคติชาตินิยม” ฯลฯ

มันไม่ยอมตัดสินสรุปจบในตัวมันเอง แต่เป็นแค่บทนำเชิญให้ผู้จำคนอื่นเข้ามีส่วนร่วมจำร่วมอธิบายขยายความให้พิสดารต่อ โดยอาศัยความกำกวมพอพูดไม่หมดเปลือกพอของมัน

มันวางตัวเป็นแค่บทนำแบบโพสต์โมเดิร์นต่อตัวบทการจดจำรำลึกอันหลากหลายที่จะถูกเขียนขึ้นต่อไปในภายภาคหน้าก็ว่าได้ (A POSTMODERN INTRODUCTION TO THE YET-TO-BE-WRITTEN DIVERSE TEXTS OF COMMEMORATION)

หากยุทธศาสตร์การจำแบบ
ธงชัยกำหนดจุดร่วมจำไว้ต่ำสุด
เพื่อให้มีคนมาร่วมกันช่วยจำมาก
ที่สุด ยุทธศาสตร์การจำแบบ
สมศักดิ์กลับตาลปัตรกัน คือ
กำหนดจุดร่วมจำไว้สูงสุด (หาร
ร่วมมาก) โดยไม่แคร์ว่าจะมีจำนวน
คนมาร่วมกันช่วยจำก็มากน้อย

เพราะสำหรับสมศักดิ์ ประ-
เด็นไม่ใช่หาคนมาร่วมกันจำให้มาก
แต่คือจำให้ถูกต้องแม่นยำเที่ยง
ตรงกับความเป็นจริงทางภาววิสัย
ของประวัติศาสตร์ที่สุด

และความเป็นจริงทางภาว-

วิสัยของประวัติศาสตร์ในสายตา
ของเขาก็คือวีรชน 6 ตุลาฯ เป็น
“คน ที่ยอมตายอย่างสง่างาม
เพื่ออุดมการณ์สังคมนิยม” ไม่
มากไม่น้อยไปกว่านั้น

หลักการที่ถูกต้องจึงไม่ใช่
“ยังมีคนรวมจำมากเท่าไร ยิ่งดี
เท่านั้น” แต่เป็น “ไม่ต้องจำดีกว่า
จำผิด” หรือ “ถ้าจำผิดก็มีสู้อย่า
จำเสียเลยดีกว่า”

หากคนจำได้ถูกต้องหลง
เหลืออยู่เพียงผู้เดียว ก็ให้คน คน
เดียวนั้นแหละจำ, ที่เหลือไม่ต้อง
และแน่นอน หากคนจำได้
ถูกต้องไม่เหลือเลย ก็ช่างหัวมัน
ไม่ต้องไปจำ

เพราะนั่นยิ่งดีกว่าการจำวีร-
ชน 6 ตุลาฯ อย่างหละ ๆ หลวม ๆ
คลุม ๆ เกรือ ๆ งู ๆ ปลา ๆ
ผิด ๆ ถูก ๆ ว่าเป็นแค่ “นักอุดม
คติ” แล้วส่งต่อไปให้คนรุ่นลูก
หลาน

จำแบบนี้เป็นการไม่เคารพ
บูรณภาพทางอุดมการณ์ของผู้ที่
ตายไปเมื่อ 6 ตุลาฯ เหมือนเขา
ตายแล้วยังไปชุดศพมาตบหน้าซ้ำ
เขาตายเพื่อสังคมนิยมแล้วยังไป
เอาศพเขามาชักรอกเล่นละครหุ่น
เรื่องอะไรก็ไม่รู้ที่ไม่ใช่สังคมนิยม

มองดูประวัติศาสตร์ด้วย
ตาเปล่าอย่างที่มีมันเป็นจริง มัน
แสนตามากนักหรือไปถึงไหนดูไม่ได้
ทนจำไม่ได้ ทนทำใจไม่ได้ ?

ถ้าแบบนี้ก็ไม่ต้องดูไม่ต้อง
จำ ไม่ต้องทำใจเสียยิ่งจะดีกว่า-
อย่างน้อยก็จะได้ไม่ต้องไปลวง
ละเมิดบูรณภาพของคนตายเป็น
คนที่สอง

ผมตีความเอาเองว่าปมในใจ
ของสมศักดิ์ปัจจุบัน ดังที่ได้แสดง
ออกนับแต่บทความ “อึ้งนักรีวิว”
เมื่อกว่าสองปีก่อนก็คือ

ขณะที่ในปัจจุบัน มีอดีตผู้
นำนักคิดนักกิจกรรมของขบวนการ
นักศึกษาประชาชนสมัย 14 ตุลาฯ
2516 ถึง 6 ตุลาคม 2519 รวม
ทั้งบรรดาอดีต “ผู้ร่วมพัฒนา
ชาติไทย” เข้ามาทำงานตามสื่อสาร
มวลชน สถาบันการศึกษาและ
วัฒนธรรมต่าง ๆ มากมายจนกล่าว
ได้ว่ามีฐานะและบทบาทชัดเจน
โดดเด่นยิ่ง-ยังไม่อยากเอ่ยว่าถึง
ขั้นยึดกุมหรือครอบงำ-ชนิดที่พวก
เขาไม่เคยมีโอกาสเข้าถึงหรือแม้
แต่ฝืนถึงช่องทางกลไกดังกล่าวมา
ในสมัยก่อนเลยนั้น (แหมว่าเฉพาะ
ที่จับตอกเตอร์จากเมืองนอกเข้า
มาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยก็ร่วม
50 คนตามที่คุณสมศักดิ์อุตส่าห์
แจงนับ)

สมัยก่อนมีอุดมการณ์ แต่
ไม่มีช่องทางกลไก มาบัดนี้มีช่อง
ทางกลไกในมือพร้อมเสร็จสรรพ
ที่จะส่งอิทธิพลทางความคิดต่อ
สังคมในวงกว้าง เพื่อนพ้องน้อง
พี่กลับโยนอุดมการณ์สังคมนิยม

ทิ้งกันไปหมดเป็นแฉง ๆ เสียฉิบ!

มันน่าเจ็บใจไหม ?

การโยนอุดมการณ์สังคมนิยมทิ้ง
ลบรอยความคิดอุดม
การณ์สังคมนิยมออกไปจาก
ปัจจุบันมันก็เป็นเรื่องน่าอเนจ
อนาถใจ เพียงพอแล้ว แต่ไม่ถึงกับ

คิดจะลบย้อนรอยถอยหลังเข้าไป
ในอดีต คือจะลบรอยความคิด
อุดมการณ์สังคมนิยมออกจาก
ความทรงจำเกี่ยวกับวีรชน 6
ตุลาคม 2519 ในประวัติศาสตร์
ด้วยอีกเล่า-ให้ พวกเขาเหลือ
เป็นเพียงแค่ “คน ที่เสียสละ
เพื่ออุดมคติ” เท่านั้น

อย่างนั้นมันก็ทำกันเกินไป
เป็นการชำระประวัติศาสตร์ใหม่
ให้ปลอดสังคมนิยม (REVISIONIST
HISTORY) ซึ่งหัวเด็ดตีนขาดก็จะ
ยอมให้เกิดขึ้นไม่ได้

ดังนั้นจึงต้องยืนหยัดยืน
กรานทวนกระแสในตัวหาร่วม
มาก, ในจุดร่วมจำสูงสุดคือ วีรชน
6 ตุลาฯ = “คนที่ยอมตายอย่าง
สง่างามเพื่ออุดมการณ์สังคมนิยม”
ชนิดที่จะต่อรองลดทอนใด ๆ ลัง
มาไม่ได้เด็ดขาด ถึงจะมีผู้ยอมรับ
จุดร่วมจำสูงสุดนี้และยึดจำแบบ
นี้ได้ไม่น้อยคนก็ช่าง ข้อสำคัญคือ
ต้องจำถูกไว้ก่อน แล้วเก็บความ
ทรงจำที่ถูกต้องนี้ไว้ให้อนาคตเพื่อ
สักวันสถานการณ์ผันเปลี่ยนอนุชน
รุ่นหลังจะได้จำถูกต้อง

ทั้งนี้เพื่อเห็นแก่คนตายและ
ความหมายที่แท้จริงของการตาย
ของเขาซึ่งก็คืออุดมการณ์สังคมนิยม

คงพอเห็นว่ายุทธศาสตร์
การจำ 6 ตุลาฯ แบบหาร่วมมาก
ของสมศักดิ์ มีเหตุผลความเป็น
มาเป็นไปของมันที่เข้าใจได้และน่า
เห็นใจอยู่ แต่มันก็มีปัญหาจุดอ่อน
ทั้งในแง่ข้อเท็จจริงและการตีความ
ไม่เพียงพอต่อตัวเหตุการณ์ในอดีต
หากต่อตัวอุดมการณ์ “สังคมนิยม”
ที่มีวิถีโคจรผกผันเปลี่ยนแปลง
ตัวในสังคมไทยหลังจากนั้นด้วย
จนผมเห็นต่างออกไปจากการตี
ความและการจำ 6 ตุลาฯ ใน
กรอบสังคมนิยมอย่างพยายามง่าย
และที่ตรง

(ที่ผมเขียนมานี่ค่อนข้างแรง
แต่ก็เพื่อให้ฉลาดฉลาดคมชัดและมี
พลังนำหนักสะเทือนอารมณ์ได้
ใกล้เคียงข้อเสนอมองเจ้าตัว มิ
ได้หมายความว่าสมศักดิ์ได้พูด
สิ่งเหล่านี้หรือเห็นด้วยกับทุกถ้อย
คำข้างต้น หากเป็นการนิรภัยด้วย
ตรรกะจากข้อเสนอมองเขาเท่าที่
ปรากฏ หวังว่าจะไม่ห่างไกลเกิน
เลยไปนัก)

“

ขณะที่ในปัจจุบัน

มีอดีตผู้นำนักคิดนักกิจกรรมของขบวนการนักศึกษา
ประชาชนสมัย 14 ตุลาฯ 2516 ถึง 6 ตุลาคม 2519

รวม ทั้งบรรดาอดีต “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย”

เข้ามาทำงานตามสื่อสารมวลชน

สถาบันการศึกษาและวัฒนธรรมต่าง ๆ มากมาย
จนกล่าว ได้ว่ามีฐานะและบทบาทชัดเจนโดดเด่นยิ่ง

ยังไม่อยากเอ่ยว่าถึงขั้นยึดกุมหรือครอบงำ

ชนิดที่พวกเขาไม่เคยมีโอกาเข้าถึงหรือแม้แต่ฝันถึงช่องทางกลไกดังกล่าวมา

ในสมัยก่อนเลยนั้น แ่วว่าเฉพาะ ที่จับดอกเตอร์จากเมืองนอก

เข้ามาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยก็ร่วม 50 คน

ตามที่คุณสมบัติก็สุดสำหรับแจ่มนับ

”

ทำไม 6 ตุลาฯ จึงจำยาก ?

ตอนการก่อตัวของอุดมการณ์ตุลาคม

(20 พ.ย. 38)

“

แต่ภายใต้สถานการณ์การเมือง
ที่ฝ่ายซ้าย-ขวาเผชิญหน้ากัน
อย่างแหลมคมดุเดือดรุนแรงในช่วงสามปีดังกล่าว
มีการชุมนุมเดิน ขบวนประท้วงแทบจะทุกวัน
มีการลอบสังหารผู้นำนักศึกษาประชาชนนับสิบๆ ศพ
มีการบุกเผาธรรมศาสตร์ ใช้อาวุธปืน
วัตถุประสงค์เข้ายิงขว้างปาทำร้ายผู้ชุมนุมเป็นประจำ
และภายใต้เส้นสายจัดตั้ง
รวมทั้งอิทธิพลทางอุดมการณ์
ของพรรคคอมมิวนิสต์ที่เผยแพร่กันอย่างเป็นระบบ
ทั้งด้านกว้างด้านลึก ทั้งเปิดเผยและปิดลับ
ในขบวนการนักศึกษาประชาชน

”

วิสาขบูชา

เกษียร เตชะพีระ

“ขบวนการนักศึกษาประชาชนในช่วง 14 ตุลาคม 16 ถึง 6 ตุลาคม 19 ประกอบไปด้วยกระแสแนวคิดอุดมการณ์ 3 กระแส ซึ่งแต่ละกระแสก็มีบทบาทเด่นเฉพาะตัวของตนรวมเป็น 3 บทบาท ทั้งนี้ก่อให้เกิดความแตกต่างตั้งเครือข่ายทางแนวคิดอุดมการณ์ขึ้น 3 ประการใหญ่ ๆ ด้วยกันในขบวนการ เพียงแต่ว่าภายใต้พลวัต 2 อย่างของสถานการณ์ ช่วงสามปีนั้น ทำให้ความแตกต่างตั้งเครือข่ายดังกล่าวถูกกดกลบไว้และเปิดช่องให้ 1 ในสามกระแสนั้นขึ้นมากุมอำนาจนำเพียงกระแสเดียว”

ข้อสรุปเกี่ยวกับอุดมการณ์ของขบวนการตุลาการของผมโดยแก่นสารสาระแล้วไม่ต่างจากข้อสรุปของศาสตราจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ เกี่ยวกับประเด็นเดียวกันนี้ในบทความ “ชาตินิยมในขบวนการประชาธิปไตย” (รวมพิมพ์ในชาติไทย, เมืองไทย, แบบเรียนและอนุสาวรีย์, 2538) เพียงแต่ว่าในขณะที่นิธิเน้นตรงบุคลิกลักษณะทางเนื้อหาของอุดมการณ์อันเป็นผลลัพธ์อันปลายของขบวนการตุลาการ ซึ่งอ่านแล้วอาจทำให้เข้าใจไปได้ว่า ขบวนการตุลาการมีอุดมการณ์สำเร็จรูปอย่างนั้นมา

แล้วตั้งแต่ต้นคือตั้งแต่เกิดการเคลื่อนไหว 14 ตุลาคม 16 ผมกลับอยากเห็นตรงกระบวนการก่อตัว (PROCESS OF FORMATION) ของอุดมการณ์ดังกล่าวท่ามกลางพลวัตของสถานการณ์การเมืองอันแหลมคมดุเดือดรุนแรงในช่วงสามปีจาก 14 ตุลาคม 16 ถึง 6 ตุลาคม 19 โดยพาดพิงอ้างอิงไปถึงความเป็นมาก่อนหน้านั้นและความเป็นไปหลังจากนั้นด้วย

ผมครุ่นคิดเกี่ยวกับประเด็นปัญหานี้มารวม 10 ปีและเคยกระทั่งตั้งใจจะเขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกหัวข้อนี้แต่ถูกอาจารย์ที่ปรึกษาห้ามไว้เสียก่อนด้วยเหตุผลความเหมาะสมทางวิชาการ ที่มีอยู่จึงเป็นชิ้นส่วนความคิดที่กระจัดกระจายอยู่ในข้อเขียนและบันทึกการอภิปรายเสวนาต่างกรรมต่างวาระหลายชิ้น มีรายละเอียด

ข้อมูลปลีกย่อยและแง่มุมการมองการคิดวิเคราะห์ที่มากมายจนเกินกว่าจะเรียบเรียงประมวลไว้ในบทความวิวาทะหนังสือพิมพ์รายวันเช่นนี้ได้ สิ่งที่ใคร่ขอทำในที่นี้จึงเป็นเพียงร่างเค้าโครงหรือโครงกระดูก (SCHEMA OR SKELETON) ของแนวคิดข้อถกเถียงโดยภาพรวม

3 กระแส

แนวคิดอุดมการณ์ของขบวนการตุลาการเป็นการบรรจบรวมของกระแสแนวคิดอุดมการณ์ต่าง ๆ กัน 3 กระแส ได้แก่

1) กระแสอุดมการณ์ของปัญญาชนฝ่ายค้านในเมือง ซึ่งมีเชื้อมุลองค์ประกอบที่มาและลีลาอันหลากหลาย ทั้งไทยและเทศ ทั้งพุทธ ชัยใหม่และมาร์กซิสต์ ทั้งจากโลกตะวันตกและโลกที่สาม แต่มีจุดร่วมกันคือคัดค้านระบอบเผด็จการอำนาจนิยมของทหารเพื่อการพัฒนาทุนนิยมตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา

2) กระแสอุดมการณ์ของ

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งเดินตามแนวทางการปฏิวัติประชาชนชาติ-ประชาธิปไตยและสร้างสังคมนิยมของจีนยุคเหมาเจ๋อตง หลังจากถูกทางการปราบปรามหนักตั้งแต่ พ.ศ. 2501 และ

เริ่มทำการต่อสู้ด้วยอาวุธในชนบทเมื่อปี พ.ศ. 2508 แล้ว ก็อยู่ในสภาพหลงใหลดินและเข้าป่า ทำให้มีอิทธิพลต่อเวทีวัฒนธรรมเปิดในเขตเมืองลดน้อยถอยลงมาก

3) กระแสอุดมการณ์ของขบวนการปัญญาชนฝ่ายซ้ายไทยในช่วงทศวรรษ 2490 ซึ่งนับเป็นยุคแรกที่แนวคิดลัทธิมาร์กซ์เข้าผสานกับปัญญาชนไทยชนานใหญ่ในวงกว้างอย่างจริงจัง เป็นยุคทองทางวัฒนธรรมของลัทธิมาร์กซ์ไทย ที่มีการผลิตผลงานทางปัญญาและศิลปวรรณกรรมอย่างแพร่กระจายหลากหลาย แต่ขบวนการดังกล่าว และผลงานของพวกเขาถูกกวาดล้างเก็บรืบกดปราบจนหดหายและแทบถูกหลงลืมไปจากสังคมไทยในช่วง

สิบห้าปีหลังจากนั้น

3 บทบาท

กระแส 1) และกระแส 2) ได้เข้าผสานกันหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 16 โดยกระแส 1) เป็นฝ่ายแสวงหาและกระแส 2) เป็นฝ่ายกระทำ การผสานดังกล่าวเกิดขึ้นผ่านการรื้อฟื้นบุคคลความจำ ผลงานของกระแส 3) ขึ้นมาผลิตซ้ำใหม่

กระแส 1) มีบทบาทปรับรูปแบบเนื้อหาสิทธิท้วงท้วงของกระแส 2) ให้เข้ากับตัวสื่อแบบแผนรสนิยมคุณค่าทางวัฒนธรรมของปัญญาชนในเขตเมืองภายใต้สภาวะถูกกฎหมายและกึ่งถูกกฎหมาย ทำให้กระแส 2) เป็นที่สนใจ เสพรับและนิยมนับถือของปัญญาชนคนเมือง

กระแส 2) มีบทบาทผลักดันให้กระแส 1) มุลูวิวัตหรือ RADICAL ยิ่งขึ้นเรื่อยๆ จากการเห็นปัญหาการเมืองเฉพาะส่วนคือระบบเผด็จการทหารสู่การโยนโยนเป็นปัญหาเศรษฐกิจสังคมทั้งระบบ

จากวิธีการต่อสู้แก้ไขในระบบสถาบันการเมืองทางการเมืองการสู้นอกระบบจากแนวทางปฏิรูปสู่ปฏิวัติจากหนทางสันติวิธีสู่การต่อสู้ด้วยอาวุธจากเวทีบนถนนราชดำเนิน สนามหลวงและธรรมศาสตร์ในเมืองสู่เขตจรัญญ์และฐานที่มั่นในชนบทป่าเขาทั่วประเทศ

บทบาทหลักของการรื้อฟื้นผลิตซ้ำงานกระแส 3) ขึ้นมาเผยแพร่ใหม่คือให้รากความเป็นไทยแก่กระแส 1) และ 2) โยง กระแส 1) และ 2) เข้ากับความเป็นไทยแบบซ้ำ ซึ่งเพียบพร้อมทั้งบทวิเคราะห์ประวัติศาสตร์และสังคมไทยปัจจุบันด้วยทฤษฎีมาร์กซิสต์และบทเพลง บทกวี เรื่องสั้น นิยาย ประวัติวีรชน ประวัติการต่อสู้ของขบวนการนักศึกษาในยุคก่อน

3 แตกต่างตั้งเครือข่าย

กระแสแนวคิดอุดมการณ์ทั้งสามนี้เป็นคนละกระแส เมื่อมาบรรจบกันเข้าในขบวนการตุลาการแล้ว ก็ไม่เพียงแต่มีด้านที่ร่วมกันเท่านั้น หากยังมีด้านที่แตกต่างตั้งเครือข่ายกันด้วย (จะขยายความต่อไปข้างหน้า)

2 พลวัต

แต่ภายใต้สถานการณ์การเมืองที่ฝ่ายซ้าย-ขวาเผชิญหน้ากันอย่างแหลมคมดุเดือดรุนแรงในช่วงสามปีดังกล่าวมีการชุมนุมเดินขบวนประท้วงแทบจะทุกวัน มีการลอบสังหารผู้นำนักศึกษาประชาชนนับสิบๆ ศพ มีการบุกเผาธรรมศาสตร์ ใช้อาวุธปืน วัตถุระเบิด เข้ายิงขว้างปาทำร้ายผู้ชุมนุมเป็นประจำ

และภายใต้เส้นสายจัดตั้งรวมทั้งอิทธิพลทางอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ที่เผยแพร่กันอย่างเป็นระบบทั้งด้านกว้างด้านลึกทั้งเปิดเผยและปิดลับในขบวนการนักศึกษาประชาชน

1 อำนาจนำ

ด้านที่แตกต่างตั้งเครือข่ายนี้ส่วนใหญ่จึงถูกกดเก็บอ้อมขอมกันไว้ ไม่ถูกเปิดเผยปะทุระเบิดออกมาได้เพียงขัดแย้งกันอย่างแตกหักถึงที่สุด เพียงแต่ถกเถียงวิวาทะกันในชั้นที่พอจะเบียดขับนักคิดแนวคิดอิสระให้หลุดลอยหรือหมดอิทธิพลไปจากขบวนการ และเปิดทางให้กระแสอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นกุมอำนาจนำในขบวนการนักศึกษาประชาชนเหนือ

กระแสอุดมการณ์อีกสองกระแสเท่านั้น (เหนือกว่าไม่ได้แปลว่าชัดเจน แต่หมายถึงครอบงำและตีความผ่านตนด้วย)

จวบจนหลัง 6 ตุลาคม 2519 ส่วนหนึ่งของขบวนการตุลาการราว 3,000 คนเข้าป่ารวมทั้งหมดที่ยืนหยัดอยู่ในเมืองเข้าร่วมเป็นนักรบ ผู้ปฏิบัติงาน และแนวร่วมของขบวนการคอมมิวนิสต์อย่างจริงจัง เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ความแตกต่างตั้งเครือข่ายดังกล่าวจึงค่อยคลี่คลายขยายตัวแสดงชัดออกมาอย่างเปิดเผย จนนำไปสู่ความขัดแย้งแตกแยกถึงขั้นป่าแตกและขบวนการต่อสู้ด้วยอาวุธของคอมมิวนิสต์ล่มสลายต่อมา

ความแตกต่างตั้งเครือข่ายดังกล่าว ได้แก่

1) ในประเด็นเอกราช

- จุดร่วมคือต้านจักรวรรดินิยมตะวันตกโดยเฉพาะอเมริกา
- จุดต่างคือ พคท. โนมเอียงไปสู่การไปรจีนตามทฤษฎีสามโลก ขณะที่สมาชิกขบวนการตุลาการมีเจตต่าง ๆ กันตั้งแต่ชาตินิยมไทยไปจนถึงต่อต้านลัทธิต้าฮั่น

2) ในประเด็นประชาธิปไตย

- จุดร่วมคือต้านเผด็จการทหาร
- จุดต่างคือ พคท. โนมเอียงไปสู่เผด็จการรวมศูนย์โดยพรรค ขณะที่สมาชิกขบวนการตุลาการมีเจตต่าง ๆ กันตั้งแต่ปัจเจกนิยมแบบเสรี (LIBERAL INDIVIDUALISM) ไปจนถึงอิสรเสรีนิยม (LIBERTARIANISM)

3) ในประเด็นความเป็นธรรมทางสังคม

- จุดร่วมคือคัดค้านความแตกต่างเหลื่อมล้ำทางชนชั้น
- จุดต่างคือ พคท. โนมเอียงไปสู่ระบบความแตกต่างเหลื่อมล้ำทางอำนาจ จัดตั้งและอภิสิทธิ์ชนในพรรค ขณะที่สมาชิกขบวนการตุลาการมีเจตต่าง ๆ กัน ตั้งแต่เน้นความเสมอภาคทางโอกาสไปจนถึงความเสมอภาคด้านผลลัพธ์แบบลัทธิเจเลียสมบูร์น

ต่อคำถามที่ว่าขบวนการตุลาการเป็นสังคมนิยมแบบ พคท. หรือไม่? ผมจึงตอบว่าไม่ เพราะแนวคิดอุดมการณ์ของขบวนการตุลาการมีความหลากหลายซับซ้อนเกินกว่าที่จะลดทอนลงมาเหลือเพียงเนื้อเดียวเอกลักษณ์เดียวแค่นั้นได้ และความหลากหลายซับซ้อน/ความไม่เป็นเอกภาพหนึ่งเดียวเนื้อเดียวกันทางอุดมการณ์ระหว่างขบวนการตุลาการกับ พคท. นี้เองเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่สภาพป่าแตกในที่สุด

ทำไม 6 ตุลาคมจึงจำยาก? ตอนจบ ชาตินิยมตุลาคม

“

“ก็มีแต่พวกชวานากับคนงานที่จับกลุ่มกันฟังวิทยุทูทีวี
ของทางราชการนั่นแหละ หลายปีดีดักมาแล้วที่แนวคิดรักชาติ
กลายเป็นเครื่องมือของชนชั้นปกครองในการให้ความชอบธรรม
กับฐานะ ของตัวและควบคุมคนชั้นล่างเอาไว้ในที่ต่างๆ

“ส่วนพวกคนชั้นกลางระดับสูงนั้นนะ พวกเขาเอาความรู้สึก
เรื่องความเป็นไทย ซึ่งแตกต่างจากความรักชาติไปคนละเรื่องเลยที่เดียว
มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง พวกนี้ก็เหมือนกับนักลงทุนใหญ่ที่อื่น
คือไม่มีความรู้สึกเรื่อง “ชาติ” เอาเลยขณะที่เคลื่อนย้ายเงินทุนของตัวเอง
ไปที่ไหนก็ได้ ที่แรงงานและต้นทุนการผลิตมันสะดวก
เทคโนโลยีซึ่งเคลื่อนย้ายไปไหนก็ได้ ทำให้ทำได้ง่าย
และความจริงแล้วคนพวกนี้ก็ไม่มีสัญชาติดอก

”

วิสาขัญญาณิก

เกษียร เกษะธีระ

ในหนังสือที่ยังไม่รู้จักกันแพร่หลายนักของ TOM NAIRN อาจารย์แห่งมหาวิทยาลัย EDINBURGH สก๊อตแลนด์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมวิทยาของลัทธิชาตินิยม ชื่อ THE ENCHANTED GLASS : BRITAIN AND ITS MONARCHY (1988) หน้า 70-71 เขาได้ยึดโยงความสัมพันธ์ร้อยรัดกันเป็นชุดลูกโซ่ในการเมืองวัฒนธรรมอังกฤษระหว่าง :-

(SPEECH → CLASS → UNWRITTEN CONSTITUTION → MAJESTICALLY-DESCENDED CONVENTIONS → TRADITIONAL MORAL IDENTITY → BRITISH NATIONALISM)

ผมผูกคิดถึงงานเขียนเรื่อง "ภาษาไทยมาตรฐานกับการเมือง" และ "รัฐธรรมนูญฉบับวัฒนธรรมไทย" ของอาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ ในหนังสือ ไข่น้ำ, การปราบ, นำน้ำและหนังสือไทย และ ชาติไทย, เมืองไทย แบบเรียนและอนุสาวรีย์ (2536 ทั้งสองเล่ม) ขึ้นมาทันที และเห็นว่าชุดความสัมพันธ์อะไรบางอย่างที่มีโครงสร้างและหน้าที่คล้ายๆ กันนั้นก็มีการเมืองวัฒนธรรมไทยเหมือนกัน กล่าวคือ (ภาษาไทยมาตรฐาน → อำนาจ → รัฐธรรมนูญฉบับวัฒนธรรมไทย - สถาบันประเพณีหลัก → เอก-ลักษณะไทย → ชาตินิยมของรัฐบาลไทย)

มองจากแง่มุมนี้ ขบวนการ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ก็นับเป็น "การปฏิวัติ" อย่างหนึ่งจริงตามที่อาจารย์เสนห์ จามริก เสนอไว้ตั้งแต่ 20 ปีก่อน ("การเมืองไทยกับปฏิวัติตุลาคม" ใน วารสารธรรมศาสตร์, 2517), คือเป็นการปฏิวัติต่อสิ่งที่อาจารย์รังสรรค์พระพันธู์ เรียกว่า วัฒนธรรมอำนาจนิยมอุปถัมภ์ แต่ดั้งเดิมของไทย (อันมีลักษณะของการเมืองไทย, 2536), หรือพูดด้วยภาษานิติก็คือ เป็นการ ผูก "รัฐธรรมนูญฉบับวัฒนธรรมไทย" ที่หลายมาตรา

พลวัตของการปฏิวัติทางการเมืองวัฒนธรรมดังกล่าวเมื่อปลดปล่อยออกมาในสถานการณ์ทางการเมืองและอุดมการณ์ทั้งในและต่างประเทศที่แหลมคมขณะนั้น ก็ย่อมยากที่จะหยุดนิ่ง ผลก็คือพลวัตของมันหมุนเหวี่ยงคลี่

เกลียวขยายตัวออกไปรอบทิศทางทำการรื้อล้างรื้อบนทางวัฒนธรรมจนรวมศูนย์สู่สุดยอดตรงการเสนอ

ชาตินิยมใหม่ที่เป็นทางเลือก หรือที่ผมขอใช้คำเรียกว่า ชาตินิยมตุลาคม (เก็บรับ และประยุกต์ข้อคิดจากบทความ "ชาตินิยมในขบวนการประชาธิปไตย" ของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ใน ชาติไทยฯ)

ลักษณะหรือองค์ประกอบทางเนื้อหาหลัก 3 ประการของชาตินิยมตุลาคม คือ ประชาธิปไตย, อิงสามัญชน, และ เสมอภาคนิยม (DEMOCRACY, POPULISM, EGALITARIANISM)

ประชาธิปไตย ในความหมาย ปกครองตนเอง อันเป็นการเสนอทางเลือกแบบใหม่ที่นอกเหนือไปจากการเป็นชาติภายใต้อำนาจปกครองรวมศูนย์ของรัฐบาล

อิงสามัญชน ในความหมายเอาประชาสามัญชนชั้นล่างส่วนข้างมากโดยเฉพาะในชนบทเป็นตัวตั้งเป็นหลัก เป็นแก่นแกน เป็นหัวใจ

ของความเป็นชาติ อันเป็นการเสนอทางเลือกใหม่แทนชาติที่เป็นของหรือได้แก่ตัวชนชั้นนำนั่นเอง

เสมอภาคนิยม ในความหมาย ต้องการความเสมอภาคในระดับที่ใกล้เคียงกันหรือไม่เกิดช่องว่างทิ้งห่างไกลกันจนเกินไปนักทั้งในทางสิทธิเสรีภาพ อำนาจและทรัพย์สินระหว่างกันในชาติเดียวกัน อันเป็นการเสนอทางเลือกใหม่แทนชาติที่คนส่วนน้อยร่ำรวยเรื่องอำนาจขณะที่คนส่วนใหญ่ยากจนไร้อำนาจ

ชาตินิยมตุลาคม ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อดำรงอยู่อย่างยากลำบากในประวัติศาสตร์ และนี่ก็เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้มันเป็นที่ยากในปัจจุบัน เพราะมันต้องเผชิญหน้า ปะทะสัมพันธ์และขัดแย้งแตกหักแยกตัวกับอุดมการณ์อื่นๆ ในเมืองไทยอีก 3 กระแสใหญ่ คือ :-

1. ชาตินิยมของรัฐบาล
ชาตินิยมตุลาคม เป็นการปฏิเสธ ชาตินิยมของรัฐบาล โดยตรง มันจึงถูกปราบปรามกด

ขยี้ทั้งทางการเมืองและกายภาพในเขตเมืองเมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 จนต้องแตกพ่ายเข้าป่าไป

2. แนวคิดสังคมนิยมของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.)

ชาตินิยมตุลาคม มีแนวคิดสังคมนิยมของพคท. เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่สร้างมันขึ้นเมื่อนักศึกษาปัญญาชนไปขัดแย้งจนแตกหักกับ พคท. จนป่าแตกในภายหลัง พวกเขาจึงต้องนิยามจุดยืนของตนใหม่ที่ไม่ใช่เป็นแบบพคท. และแตกต่างจากพคท. อย่างไม่บ้าง (ดังที่เรียกกันติดปากว่า "ยุคแสวงหาครั้งที่สอง" ในกาลงพุทธศวรรษ 2520)

3. อุดมการณ์โลกาภิวัตน์
ชาตินิยมตุลาคมในปัจจุบัน
ยังต้องเผชิญกับกระแสอุดมการณ์
โลกาภิวัตน์ของคนชั้นกลางหลัง
พฤษภาคม 2535 ซึ่งมีแนวโน้ม
ไม่ชาตินิยมหรือกระทั่งแอนตี้ชาติ
นิยม (NON-NATIONALISM OR
ANTI-NATIONALISM) กล่าวคือ

ไม่เอาชาตินิยมทางเศรษฐกิจ นิยม
บริโภคและลงทุนข้ามรัฐข้ามชาติ
กว่านิยมชาติ, เอาชาติ-ความเป็น
ไทยไว้เป็นจุดขาย, นิยมการพูด
ภาษาไทยให้เพียงจากมาตรฐาน
เพื่อบอกความแตกต่างทางชนชั้น
สถานะของตัวเอง ฯลฯ

น่าสังเกตว่าแนวโน้มดังกล่าว
ช่างสอดคล้องกันมากกับสิ่งที่
ศาสตราจารย์ WANG GUNGWU
ผู้เชี่ยวชาญจีนโพ้นทะเลแห่งมหา
วิทยาลัยฮ่องกงเรียกว่า THE
SOJOURNING MENTALITY ใน
จีนอพยพพลัดถิ่นรุ่นก่อน ซึ่งเขา
เห็นว่าเมื่อจีนไซที่จะดำรงไว้ง่าย
ขึ้นมาก ภายใต้กระแสการอพยพ
ข้ามรัฐของผู้ประกอบวิชาชีพคน
ชั้นกลางและความก้าวหน้าของ
เทคโนโลยีโทรคมนาคมขนส่ง-หรือ
เรียกอีกอย่างก็คือ กระแสโลกา
ภิวัตน์-ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา
(ดูบทความของเขาเรื่อง "THE
CHINESE ENTREPRENEUR AND
HIS CULTURAL STRATEGIES"
ซึ่งนำเสนอที่ SECOND WORLD
CHINESE ENTREPRENEURS

CONVENTION, HONG KONG,
22 NOVEMBER 1993.)

ชาตินิยมตุลาคมในยุคโลกา
ภิวัตน์จึงค่อนข้างลำบาก โดดเดี่ยว
เพราะขาดแคลนผู้กระทำการทาง
สังคมหรือการเมืองที่จะมาสื่อสาย
สัมพันธ์หรือจดจำมันไว้ ตัวแทน
ที่ใกล้ชิดที่สุดกับแนวคิดดังกล่าวใน
สังคมไทยปัจจุบันก็คือขบวนการ
เอ็นจีโอและแนวคิด วัฒนธรรม
ชุมชนซึ่งโน้มไปทางชาตินิยม
เศรษฐกิจในหมู่พวกเขา (ดูเกษียร
เดชะพีระ วิวาทะโลกาภิวัตน์, 2536)

ถ้าจะมีใครจำ 6 ตุลาฯ ได้
ยากน้อยกว่าคนไทยกลุ่มอื่น, หรือ
เชื่อมต่อดัชนีตนเองกับชาติ
นิยมตุลาคมได้ง่ายกว่าคนไทยกลุ่ม
อื่น ก็คงได้แก่พวกเขาซึ่งเผชิญ
เป็นผู้ยอมรับขอบนอกวงอำนาจแต่
ก็ยังต้องรับทวนกระแสอำนาจอย่าง
ไม่ยอมจำนนนี่เอง

สมควรอยู่เองที่จะจับบท
ความชุดนี้ด้วยถ้อยคำของผู้จุด
ประกาย และเค้าโครงความคิดให้
แก่มันขึ้นมา ซึ่งสรุปประเด็นไว้
อย่างคมชัดว่า :-

"ทุกวันนี้มีใครบ้างล่ะที่ส่งเสริม
แนวคิดชาตินิยม?"

"ก็มีแต่พวกชวานากับคน
งานที่จับกลุ่มกันฟังวิทยุดูทีวีของ
ทางราชการนั่นแหละ หลายปี
ถัดมาแล้วที่แนวคิดรักชาติกลายเป็น
เครื่องมือของชนชั้นปกครอง
ในการให้ความชอบธรรมกับฐานะ
ของตัวเองและควบคุมคนชั้นล่างเอา
ไว้ในที่ต่างๆ

"ส่วนพวกคนชั้นกลางระดับ
สูงนั้นนะ พวกเขาเอาความรู้สึก
เรื่องความเป็นไทยซึ่งแตกต่างจาก
ความรักชาติไปคนละเรื่องเลยที่
เดียว มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่
ตัวเอง พวกนี้ก็เหมือนกับนักลง
ทุนใหญ่ที่อื่น คือไม่มีความรู้สึก
เรื่อง "ชาติ" เอาเลยขณะที่เคลื่อน
ย้ายเงินทุนของตัวเองไปไหนก็ได้
ที่แรงงานและต้นทุนการผลิตมัน
สะดวก เทคโนโลยีซึ่งเคลื่อนย้าย
ไปไหนก็ได้ ทำให้ทำได้ง่ายและ
ความจริงแล้วคนพวกนี้ก็ไม่มี
สัญชาติดอก

"คนพวกนี้ฉกฉวยความ
ภักดีของชวานา คนงานชั้นต่ำ และ
คนชั้นกลางระดับล่างที่เห็นแก่
การพัฒนาประเทศชาติมาใช้ประ
โยชน์ โดยขายความคิดเรื่องชาติ
นิยมให้แก่พวกเขา คนไทยส่วน
ใหญ่ถูกฝึกมาตั้งแต่เล็กให้รักประ
เทศชาติ และพวกเขาที่รู้สึกรักหวง
แหนแผ่นดินอันเป็นที่รักของพวกเขา
จริงๆ ส่วนพวกคนชั้นกลาง
ระดับสูงนั้นก็ยิ่งผูกพันกับแผ่นดิน
แม่อยู่เหมือนกันในความหมายที่
ว่าพวกเขายังคงดูผลประโยชน์
จากแผ่นดินแม่ไม่คลายปากเลย"

(นิธิ เอียวศรีวงศ์

อ้างใน ""WIDENING GAP
BETWEEN THE HAVES AND
THE HAVE-NOTS" THAI
DEVELOPMENT NEWSLET-
TER, NO. 27-28, 1995, P.69)

เหตุการณ์ “6 ตุลาคม 2519” การฆ่าหมู่ครั้งใหญ่ เพื่อปิดฉากยุคทองของประชาธิปไตย

เหตุการณ์ “6 ตุลาคม 2519” ที่เกิดขึ้นในบริเวณสนามฟุตบอลของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างเวลา 4.00 น. ถึง 9.30 น. ของวันที่ 6 ตุลาคม 2519 รวมเวลาปฏิบัติการประมาณ 5.30 ชั่วโมง นั้น ถ้ากล่าวอย่างสั้น ๆ ก็เรียกว่าเป็นเหตุการณ์ “ฆ่าหมู่ครั้งใหญ่ เพื่อปิดฉากยุคทองของประชาธิปไตย”

ที่เรียกว่า “ยุคทองของประชาธิปไตย” นั้นก็หมายถึงยุคที่เริ่มเปิดฉากนับตั้งแต่การล้มลงของระบอบเผด็จการแห่งถนน-ประภาส อันเนื่องมาจากกรณี 14 ตุลาคม 2516 อันยิ่งใหญ่ ของนิสิตนักศึกษา และพลังประชาชนที่รักประชาธิปไตย ซึ่งนำโดยศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ นี้ถือได้ว่าเป็นยุคทองของประชาธิปไตยเพราะเป็นระยะที่ระบอบประชาธิปไตยมีความเป่งบานมากที่สุด มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยในปี 2517 เพื่อใช้แทนรัฐธรรมนูญเก่าที่เป็นเผด็จการของกลุ่มทรราชที่ใช้บังคับมาเป็นเวลายาวนาน ยังผลให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนในด้าน

ประวดี ศรีมันตะ

ต่าง ๆ มีหลักประกัน ทำให้มวลชนมีความตื่นตัวสูง ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ไม่เป็นที่สออารมณ์ของกลุ่มปกครองขวาจัด ทั้งในส่วนที่ถูกโค่นล้มลงและส่วนที่ยังแฝงตัวอยู่อย่างเงียบ ๆ พวกเขาจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะปิดฉากยุคทองของประชาธิปไตยที่เปิดขึ้นโดยการกระทำของศูนย์นิสิตฯ กระทำให้สังคมไทยทั้งระบบทวนกลับไปสู่ยุคมืดแห่งระบอบเผด็จการดั้งเดิม ควรกล่าวไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า ปึกขวาจัดของชนชั้นปกครองไทยเป็นกลุ่มบุคคลที่ปากไม่ตรงกับใจอย่างเด่นชัด ด้านหนึ่งพวกเขาเสแสร้งทำเป็นรักประชาธิปไตย และพิทักษ์ระบอบประชาธิปไตยอย่างเอาชีวิตเข้าแลก แต่อีกด้านหนึ่งพวกเขา

เขาก็เกลียดระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงอย่างเข้ากระดูกดำ พวกเขาไม่มีวันยอมรับได้ว่าประชาชนสามัญ ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมีฐานะและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคนเท่าเทียมกับพวกเขาทุกประการ และมีสิทธิเป็นเจ้าของประเทศ เท่าเทียมกับพวกเขาทุกประการ ในสายตาของพวกเขาประชาชนก็คือสิ่งที่เรียกว่า “พี่น้องทั้งหลาย” หรือ “เพื่อนร่วมชาติทั้งหลาย” มีไว้สำหรับแท่นห้อมล้อมพวกเขา และมอบฉันทน์ - มัดให้พวกเขาได้ปกครองประเทศอย่างชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

ดังนั้น ระบอบประชาธิปไตยที่ปึกขวาจัดของชนชั้นปกครองไทยปรารถนาก็คือระบอบประชาธิปไตยจอมปลอม, ระบอบประชาธิปไตยที่เต็มไปด้วยการหมกเม็ดและเหลี่ยมคูกหางการเมืองที่แยบยล มิใช่ระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ถ้าจะอุปมา

ก็เหมือนเจ้าของโรงแรมใหญ่ๆ เสแสร้งทำเป็นชอบต้นไม้ใหญ่ แต่ต้นไม้ใหญ่ที่พวกเขานำมาประดับไว้ที่ห้องล็อบบี้ นั้น เป็นต้นไม้ประดิษฐ์ มิใช่ต้นไม้ที่มีชีวิตชีวาอย่างแท้จริง ต้นไม้ชนิดนี้มิใช่มีไว้สำหรับกินหมากกินผล หากแต่มีไว้สำหรับหลอกผู้เป็นแขก หรืออาคันตุกะที่มาเยือนเท่านั้น ฉะนั้นใครที่ระบอบประชาธิปไตยที่ชนชั้นปกครองไทยประกาศต่อประชาคมโลกนั้นก็เป็นการหลอกลวงแบบต้นไม้ประดิษฐ์ เช่นว่านี่ เป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีไว้สำหรับหลอกประชาคมโลกเท่านั้น

เหตุการณ์ “6 ตุลา 2519” นอกจากจะเป็นการฆ่าหมู่ที่เหยียดเหยียดเหยียดหลักการคุณธรรมและเมตตาธรรมของศาสนาแล้ว ยังเป็นการเหยียดเหยียดหลักการทางประชาธิปไตยที่มีไว้ในรัฐธรรมนูญทุก

ฉบับอย่างร้ายแรงอีกด้วย นั่นคือ หลักการว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่จะทำการชุมนุมอย่างเปิดเผยและปราศจากอาวุธ การชุมนุมนี้กระทำขึ้นภายในรั้วของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อันเป็นประกาศารประชาธิปไตยที่เด่นที่สุดมาตั้งแต่เริ่มแรก ผู้เข้าร่วมการชุมนุมส่วนใหญ่ก็เป็นนิสิตนักศึกษาที่มีการศึกษาดี เป็นความหวังและอนาคตของชาติขนาดของผู้เข้าร่วมชุมนุมก็มีถึง 4,000-5,000 คน มีใช้คนจำนวนเล็กน้อยที่ใคร ๆ จะบังอาจมาใส่ร้ายป้ายสีอย่างง่าย ๆ ว่าเป็นผู้ "หลงผิด" เหตุผลในการชุมนุมและวิธีการในการชุมนุมก็ถูกต้อง คือมีการยื่นหนังสือไปยังรัฐบาลเสนีย์แจ่ม ชื่อเรียกร้องไปอย่างถูกต้อง การนัดชุมนุมก็เพียงมาคอยรับฟังคำตอบจากรัฐบาลต่อชื่อเรียกร้องเท่านั้น อีกทั้งผู้นำการชุมนุมก็คือ ศูนย์กลางนิสิตฯ

อันเป็นองค์กรที่ชอบด้วยกฎหมายของเยาวชนและปัญญาชนของประเทศเรา

ควรจะกล่าวอย่างชัดเจนไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า ตัวการที่ก่ออาชญากรรมที่เข่นฆ่านิสิต นักศึกษาและประชาชนนั้น มิใช่กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน มิใช่กลุ่ม ตชด., มิใช่กลุ่มกระหิงแดงและมิใช่หน่วยปราบจลาจล แต่เป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะสูงกว่านั้น มันเป็นการสมรู้ร่วมคิดกันของปีกขวาจัดในฝ่ายปกครองไทย ทั้งคณะ กลุ่มบุคคลที่กล่าวนามมาข้างต้นเป็นเพียงมือตีนของพวกเขาเท่านั้นจำเลยที่หนึ่งยังเป็นผู้ที่อยู่หลังฉาก ทำตัวเป็นผู้พิทักษ์ระบอบประชาธิปไตยในสายตาประชาคมโลกอยู่ในขณะนี้ บุคคลเหล่านี้เนื่องจากพวกเขาชอบระบอบประชาธิปไตยจอมปลอมระบอบประชาธิปไตยแบบตันไม้ประดิษฐ์ เมื่อใดขบวนการ

ประชาธิปไตยที่แท้จริงมีกระแสสูง พวกเขา ก็บัญชาให้มือตีนของพวกเขา ออกมาปราบปรามประชาชนเมื่อนั้น นี่คือสาเหตุที่แท้จริงแห่งปรากฏการณ์แบบเผด็จการฟาสซิสต์ที่ปรากฏออกมาเป็นระยะๆ ในพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของประเทศเรา เหตุการณ์ "6 ตุลา 2519" ก็คือตัวอย่างที่เด่นชัดของปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ ขอเห็นไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า ขณะนี้, บัดนี้, เวลาที่ ต้นตอที่แท้จริงของปรากฏการณ์ดังกล่าวก็ยังมีได้ถูกขจัดให้สิ้นไป ภัยร้ายแห่งเผด็จการฟาสซิสต์ยังมีอยู่ จะต้องเตรียมรับมือกับมันอย่างมีแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

สุดท้ายนี้ผมขอย้ำว่าเหตุการณ์ "6 ตุลา 2519" เป็นเหตุการณ์ที่เป็นเอกภาพระหว่างความดำมืดกับความใสสว่าง, ความดำมืดก็คือการกระทำของปีกขวาจัดในกลุ่มปกครองไทยที่มี ตชด. ลูกเสือชาวบ้าน กระหิงแดง และหน่วยปราบจลาจลเป็นเครื่องมือ การกระทำของพวกเขาเป็นการกระทำที่ทวนกระแสของประวัติศาสตร์, ทวนกับทิศทางของการพัฒนาประชาธิปไตยที่แท้จริง ส่วนความใสสว่างคือการกระทำของพวกนิสิตนักศึกษาที่มีศูนย์

กลางนิสิตฯ เป็นตัวแทนการกระทำของพวกเขาเป็นการกระทำที่ก้าวหน้ามีทิศทางสอดคล้องกับพัฒนาการของประวัติศาสตร์, สอดคล้องกับผลประโยชน์มูลฐานของประชาชนส่วนข้างมาก การกระทำของพวกเขาในกรณี "6 ตุลา 2519" ก็เพื่อยับยั้งการกลับเข้ามาของพระราชที่แฝงตัวเข้ามาในรูปของการปรารถนาจะบวช ทั้งนี้เพื่อเป็นการตัดไฟแต่ต้นลม การกระทำของพวกเขาเป็นการกระทำที่วีรอาจหาญ กล้าสู้ กล้าเอาชนะ และกล้าเสียสละ ท่ามกลางการล้อมปราบและการถูกจับกุม คุณซังอย่างหาญหนี่ พวกเขาได้แสดงออกซึ่งจิตใจอันสูงส่ง ไม่กลัวการเสียสละและไม่กลัวตาย พวกเขาได้พยายามร่วมกันคิดหาทางบรรเทาความเสียหาย ให้เปลี่ยนจากหนักกลายเป็นเบา เปลี่ยนความเสียหายมากกลายเป็นความเสียหายน้อย ตลอดถึงการยื่นหยัดและการช่วยเหลือกันในระหว่างต่อสู้คดี วีรกรรมอันสูงส่งนี้จะจารึกอยู่ในความทรงจำของประชาชนไทยรุ่นแล้วรุ่นเล่าไปชั่วกาลนาน

ผมขอแสดงความคารวะต่อวีรชนเหล่านี้อย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เราเรียนรู้อะไรจากกรณี 6 ตุลา

รศ.พ.ดร.ทพญ.กช 6 ต. 3696.2

สมศักดิ์ อภรณ์สุวรรณ

จดหมายจากอเมริกามาถึงผม เมื่อวานนี้เป็นจดหมายจากโรงเรียนเก่า (ล่าสุด) ผมอดแปลกใจไม่ได้ เพราะหลังจากจบกลับมาได้ 5 ปีแล้วไม่เคยได้รับจดหมายหรือการติดต่อเป็นทางการจากสาขาวิชาที่ผมเรียนเลย อาจเป็นเพราะผมจ่ายหนี้สิน และชำระบัญชีค่าปรับและหนังสือค้างส่งกับห้องสมุดมหาวิทยาลัย เรียบร้อยแล้วก็เป็นได้ เขาถึงไม่ติดใจจะติดต่อกับผมอีกต่อไป

ผมเปิดจดหมายดูด้วยความฉงนแกมอยากรู้ในเนื้อหา ผมเหลือบดูลายเซ็นท้ายจดหมายก่อน Prof. W.W. Wager รักษาการหัวหน้าสาขาเขาคงไม่ยอมกรับตำแหน่งเพราะสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง เนื่องจากเป็นโรคหัวใจ ต้องเข้าโรงพยาบาลผ่าตัด ในปีที่ผมเป็นผู้ช่วยสอนให้กับเขา พวกเราที่เป็นผู้ช่วยสอนรวม 4 คน พวกกันนั้นหัวก้อยว่าอาจารย์เวก้า (ซึ่งเราลือว่าสาม W) จะกลับมาสอนต่อไปไหม ถ้าไม่ใครจะมาสอนแทน

ข้อความในจดหมายบอกว่ามีมหาวิทยาลัยบิงแฮมตัน ซึ่งชื่อเต็มตามทางการคือ มหาวิทยาลัยแห่งรัฐนิวยอร์ก เมืองบิงแฮมตัน (State University of New York at Binghamton) ย่อลงเป็น SUNY-Binghamton แต่คนมักกลับสนและจำยาก ระยะเวลาหลังจากจึงตกลงให้ผมเรียกตัวเองว่ามหาวิทยาลัยบิงแฮมตัน ซึ่งเป็นหนึ่งในหลายๆ วิทยาเขตในรัฐนิวยอร์ก ในปีนั้นมหาวิทยาลัยจะเฉลิมฉลองครบรอบ 50 ปีของการก่อตั้ง และฉลองครบ 25 ปีของการมอบปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตหรือปริญญาเอกในสาขาประวัติศาสตร์ด้วยที่ผมสนใจคือในวันจัดงาน 2 พฤศจิกายนปีนี้ ทางสาขาประวัติศาสตร์จะมีการปรากฏพิเศษ โดยเชิญศิษย์เก่า ซึ่งไม่ทราบว่าเป็นรุ่นที่ 1 หรือเปล่า มาปรากฏ Dr. David Marwell เป็นองค์ปรากฏ จดหมายให้สรรพคุณว่าเขาเป็นหนึ่งในศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ (ผมว่าน่าจะลองเชิญศิษย์เก่าที่ไม่ประสบความสำเร็จมาพูดให้ฟังบ้าง ก็

น่าจะสนุก และได้ความรู้ดีไม่ไกลเหมือนกัน)

ปัจจุบัน Dr. Marwell เป็นผู้อำนวยการ คณะกรรมการทบทวนการจอร์จ เอ. เอฟ. เคนเนดี (The John F. Kennedy Assassination Review Board) เขาจะมาแสดงปาฐกถาในหัวข้อ "The Search for Josef Mengele"

ประเด็นหลักที่เขาจะพูดให้ฟังก็คือการค้นคว้าการศึกษาในระดับบัณฑิตในสาขาประวัติศาสตร์นั้น ช่วยเตรียมตัวให้เขาไปมีอาชีพในกระทรวงยุติธรรมของสหรัฐได้อย่างไร เขาเข้าไปเป็นหนึ่งในทีมที่ติดตามสืบสวนอาชญากรรมสงครามนาซี ซึ่งยังคงลอยนวลอยู่ในโลกนี้ และในที่สุด ในการที่เขาได้รับตำแหน่งปัจจุบันคือผู้อำนวยการคณะกรรมการทบทวนการประธานาธิบดีเคนเนดี

บทบาทของวิชาประวัติศาสตร์กับการค้นหาความจริง ซึ่งในกรณีของ ดร. มาร์เวล นั้นต้องเรียกว่าก้าวไกลไปกว่าการค้นหา "ความจริง" แล้ว หากแต่เป็นการ "ทำให้ความจริง" ปรากฏเป็นจริงออกมา นั่นคือ การนำเอาผู้กระทำความผิดในคดีฆาตกรรมฆาตกรวิวัฒน์กลับมาปรับโทษให้ได้ นำคืนแดนและจิตใจที่สาขาวิชาซึ่งในเมืองไทยนั้นคนยังเห็นกันว่าทำได้อย่างมากก็เป็นครูสอน (ให้ห้องจำ) ประวัติศาสตร์ที่น่าเบื่อและน่าหลับยั้งนัก ในอเมริกา นักประวัติศาสตร์กลับเป็นคนที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรมนอกจากจะอาศัยแต่นักกฎหมายเท่านั้น

แต่ที่ผมกลับมาคิดถึงก็คือว่า ทำไมในอเมริกาเขาจึงสามารถใช้ประวัติศาสตร์ไปขุดค้นและทำให้ความจริงปรากฏออกมาได้ ทำไมเราทำไม่ได้ เพราะเราไม่กล้า หรือขี้เกียจกว่าเขาหรือคำตอบคงไม่ใช่ตรงนั้น หากแต่ผมคิดว่าบทบาทในการทำให้ความจริงปรากฏนั้น เอาเข้าจริงๆ แล้วเป็นบทบาททางการเมือง มันข้ามพ้นบริมณฑลของวิชาการและการศึกษาค้นคว้าธรรมดา แม้จะยังทำในรูปแบบของวิชาการก็ตาม เพราะเนื้อหาของมันเกี่ยวพันกับการใช้อำนาจรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ยิ่งกว่านั้นบทบาทดังกล่าวนี้ยังสะท้อนโครงสร้างของสัมพันธภาพทางอำนาจในสังคมนั้นๆ ด้วย

ในกรณีของสหรัฐแสดงว่าอำนาจรัฐอย่างน้อยส่วนที่เป็นของกระทรวงยุติธรรมมีความอิสระ และความกล้าหาญ และความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการติดตาม สืบสวนความผิดต่อประชาชนและสังคมอย่างไม่ไว้หน้าและไม่รอคำสั่ง ถ้าจะมีคำสั่ง ผมคิดว่ามาจากประชาชนและความรู้สึกของสังคมที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนและสนับสนุนการทำความจริงให้ปรากฏออกมามากกว่าคำสั่งเป็นทางการจากรัฐบาล หรือผู้มีอำนาจในระบบราชการ (ซึ่งมักไม่มีใครกระตือรือร้นในการสั่ง "ให้ทำความจริงให้ปรากฏ" ลักเท่าใด)

หากกลับมาคิดถึงอาชญากรรมในประวัติศาสตร์การเมืองไทยเอาเท่าที่จำได้ กรณีประหารชีวิต 8 ผู้ต้องหาการเมือง ในปี พ.ศ. 2482 อันเป็นยุคของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่รู้จักกันในสมญา "ยุคทมิฬ"

ต่อมาถึง การยิงทั้ง 4 รัฐมนตรี ซึ่งอยู่ในสายท่านปรีดี พนมยงค์ และการประหารชีวิตด้วยอำนาจเผด็จการของ มาตรา 17 สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และสองกรณีล่าสุดคือ เหตุการณ์วันที่ 6 ตุลา 2519 และ กรณีทมิฬทมิฬ

อาชญากรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ไม่ถูกนำมาเปิดเผยและลงโทษผู้ผิดหรือเห็นชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ถูกกระทำ ความเสียหายเท่านั้น แม้เพียงแต่การค้นหา "ความจริง" ของเหตุการณ์และคดีเหล่านี้

นั้นก็ยังไม่อาจกระทำได้เลย

กรณี 6 ตุลาฯ จะครบสองทศวรรษแล้ว แต่ความรู้และความทรงจำต่อเหตุการณ์นั้นยิ่งเลือนลางกว่าเหตุการณ์การเสียกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ. 2310 เสียอีก

เรามักเอ่ยสุภาสิตว่า "ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย" และให้ข้อคิดว่า เพื่อให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย เราจะต้องไม่กระทำความผิดดังที่เคยเกิดขึ้นในอดีตมาก่อนแล้ว แต่การที่จะหลีกเลี่ยงการกระทำความผิดซ้ำแล้วซ้ำอีกได้นั้นก่อนอื่นเราจะต้องรู้ก่อนว่า "ความผิด" นั้นคืออะไร มีมูลเหตุและผลอะไร และเพื่อจะรู้ว่าการผิดเป็นอย่างไร เราจำเป็นต้องรู้และตระหนักด้วยว่า "ความถูกต้อง" หรือความจริงคืออะไร และเป็นอย่างไร

เรารู้ นี้ มีการเอ่ยถึงรายงานการสอบสวนกรณีพฤษภาทมิฬซึ่งฝ่ายกองทัพได้ทำการสอบสวนเสร็จเรียบร้อยแล้ว เมื่อมีเสียงเรียกร้องจากประชาชนสังคมให้เปิดเผยว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร คำตอบที่ได้จากทางการของกองทัพก็คือ เรื่องมันผ่านไปแล้ว **ขยับสัมพันธ์** จะได้อยู่ด้วยกันอย่างสงบเรียบร้อยกันต่อไป ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะไปขุดคุ้ยเรื่องเก่าอีก คนที่ตายทั้งหมดเวรหมดกรรมไปแล้ว คนที่อยู่ก็ไม่ต้องไปเดือดร้อนเรื่องกรรมเวรของคนอื่นเขา

ถ้าพูดในทางความคิด ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ ความเชื่อเช่นนี้เป็น

อุปสรรคต่อการศึกษาเข้าใจและปฏิบัติประวัติศาสตร์สมัยใหม่ นี่จึงเป็นเหตุหนึ่งที่วิชาประวัติศาสตร์ในเมืองไทยไม่อาจพัฒนาก้าวข้ามไปสู่ความเป็น "ศาสตร์" อะไรกับเขาได้ เพราะเรายังผูกอดีตไม่ว่าจะใกล้หรือไกลเพียงใดไว้กับปัจจุบันและอนาคต กระนั้นก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ให้ถึงที่สุด "ปัจจุบัน" และ "อนาคต" ที่เราผูกติดเอาไว้นั้นก็ เป็นปัจจุบันและอนาคตของสังคมและของคนส่วนหนึ่งเท่านั้น ซึ่งมักเป็นสังคมส่วนที่เป็นผู้นำ และมีอำนาจ ส่วนปัจจุบันและอนาคตส่วนที่เป็นของสังคมทั่วไปส่วนใหญ่ นั้น กลับไม่มีทิศทางและตัวตนในความรู้สึกนึกคิด และมโนทัศน์ของสังคม

ในทางปรัชญาประวัติศาสตร์ นี้หมายความว่า มโนทัศน์เรื่องเวลาของสังคมไทยนั้น เดินเป็นวงกลมหรือวัฏจักร ไม่ได้เดินเป็นเส้นตรง หรือเป็นขดลวดที่จะต้องยกระดับให้สูงขึ้นไปเรื่อยๆ ในความคิดแบบไทย อดีตจึงเป็นปัจจุบันและเป็นอนาคตได้ ในทำนองเดียวกับที่อนาคตและปัจจุบันก็จะกลายเป็นอดีตไป ทั้งหมดเป็นกงกำกักรเวียนที่หมุนเวียนกันอยู่ในวัฏสงสาร ในที่สุดไม่มีใครได้หรือเสียมากกว่าใครในอดีตปัจจุบันและอนาคต

ความเชื่ออันมีพลังเช่นนี้ แท้จริงแล้วเป็นทรรศนะและความคิดที่ต่อต้านประวัติศาสตร์สมัยใหม่อย่างที่สุดจึงไม่น่าแปลกใจอะไร ที่สังคมไทยและนักวิชาการไทยจะไม่ทรรศนะประวัติศาสตร์ที่หยุดนิ่งตายตัว และกระหังเป็นปฏิกริยาที่สุดสังคมหนึ่ง (ยิ่งไม่ต้องพูดถึงทรรศนะของนักการเมือง และวิชาชีพอื่นๆ)

บทเรียนและผลทางการเมืองของกรณี 6 ตุลาฯ นั้น ยังไม่มีการประเมินและวิเคราะห์กันอย่างจริงจัง นอกจากข้อสังเกตสั้นๆ ในบทความเกี่ยวกับเหตุการณ์ครั้งนั้นเรื่อง "Withdrawal Symptoms: Social and Cultural Aspects of the October 6 Coup" (Bulletin of Concerned Asian Scholars July-Sept., 1977) โดยเป็น แอนดอร์สัน ซึ่งให้ข้อคิดว่า มีผลสองประการที่เกิดจากรัฐประหารครั้งนั้น

ประการแรกเป็น การเร่งทำลาย

มานาน ว่าเป็นเรื่องของอภิสิทธิ์ชนและของชนบางกลุ่ม เป็นเรื่องเหนือความรับรู้และเข้าใจของชาวบ้านได้ลงนั้นคือการทำให้ การเมืองไทยเป็นเรื่องปกติธรรมดา ไม่ยิ่งใหญ่ศักดิ์สิทธิ์อะไร หากแต่เป็นกิจกรรมที่มีมูลเหตุและผลอันมีตรรกะทางโลก

ประการที่สองซึ่งน่าคิดมากคือ รัฐประหาร 6 ตุลาฯ ทำให้มโนทัศน์และสัญลักษณ์ทางการเมืองซึ่งแต่ก่อนครอบงำเหนือคนทั่วไปกลายเป็นเพียง "คำขวัญ" ที่ผูกติดอยู่กับกลุ่มคนที่แน่นอน บางกลุ่มเท่านั้น เช่น คอมมิวนิสต์สมัยก่อน จะต้องเป็น "ต่างชาติ" หรือคตินิยมที่ผูกขาดโดยคนบางกลุ่มเท่านั้น แต่หลัง 6 ตุลาฯ มายาคติที่ถูกทำลายไปค่อนข้างมากคนเริ่มไม่รับมายาคติต่างๆ เช่นนี้อีกต่อไป รัฐประหาร 6 ตุลาฯ ทำให้ฝ่ายขวาต้องยอมรับ แม้พวกเขาจะไม่ได้ตระหนักถึงมันก็ตาม ว่าพวกเขาได้กระทำถึงขั้นที่เรียกว่าก่อ "สงครามกลางเมือง" ขึ้นในสังคมไทย ในระยะยาว ผลแห่งการกระทำอันรุนแรงเกินกว่าปกติ นั้น ทำให้คนหันหลังให้กับบรรดาคำขวัญ และความเชื่อที่พวกเขายึดถือและซึ้งเป็นธงนำ

การสูญเสียความชอบธรรม และพลังครอบงำเหนือสังคมและการเมืองไทยของกองทัพก็เริ่มต้นขึ้นในวินาทีแรก ภายหลังการยึดอำนาจของ "คณะปฏิรูปการปกครอง" ในปี 2519 ด้วยเช่นกัน

หลายคนไม่ยอมรับว่าถึง และไม่ต้องการเห็นเหตุการณ์ที่ตนเองนั้นอีก กรณี 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งนำไปสู่การรัฐประหารอีกครั้ง โดยคณะทหารที่เรียกตัวเองว่า "คณะปฏิรูปการเมือง" เป็นเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์การเมืองไทยซึ่งสร้างความขัดแย้งแตกแยกอย่างรุนแรงให้เกิดขึ้นในสังคมไทย รัฐประหาร 6 ตุลาฯ เป็นการต่อเนื่องของการปฏิวัติ 14 ตุลาคม 2516 ที่ยังไม่สิ้นสุด เป็นการขับเคลื่อนระหว่างพลังใหม่ นอกกรอบราชการ และแน่นอน นอก "วัฒนธรรมไทย" ด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นั่นคือ พลังของขบวนการนิสิตนักศึกษาและประชาชน ซึ่งต่อมาขยายออกไปเป็นพลังพันธมิตร "สามประสาน" คือ กรรมกร ชาวนา และนักศึกษา กับพลังเก่า หรืออนุรักษ์นิยมที่มีกองทัพเป็นป้อมปราการ และกองบัญชาการโดยมีพลังคืนชั้นกลางอยู่ระหว่างกลาง และจะเป็นปัจจัยช่วยกำหนดความได้เปรียบเสียเปรียบในวาระสุดท้ายของการต่อสู้

“16 ตุลาคม” กับความทรงจำอันเจ็บปวด

...คนรุ่นนี้ยุคนี้ น่าจะได้
เข้าใจเสียใหม่ว่า “เหตุการณ์ 16
ตุลา” นั้นไม่มีมีแต่ “14 ตุลา 16”
กับ “6 ตุลา 19”

ข้างบนนั้นเป็นท่อนจบของ
บทความที่เขียนโดย “คุณศรัทธา
ประชาชน” ตีพิมพ์ในคอลัมน์
เชิงอรรถวัฒนธรรมเมื่ออาทิตย์
ก่อน เนื้อหาในบทความของคุณ
ศรัทธา ได้กล่าวแนะนำว่าสังคม
ของเราควรจะได้มีการรวบรวม
และเรียบเรียงหลักฐานต่างๆ
เกี่ยวกับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม
2519 เพื่อจัดทำ เป็นนิทรรศการ
เผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้แ่ง
มุมทางประวัติศาสตร์ ของ
เหตุการณ์ความรุนแรงในอดีต
อย่างถูกต้อง และเพื่อให้คนใน
สังคมได้หันมาเผชิญหน้ากับสิ่ง
ที่คุณศรัทธาเรียกว่า “จุดดำมืดจุด
ใหญ่ในประวัติศาสตร์ไทย”

แถมท้ายด้วยการเตือน
เล็กน้อยถึงสภาวะการรับรู้ทางการ
เมืองของ “คนรุ่นนี้”

ไม่ใช่เสียงของคุณศรัทธา
เพียงเสียงเดียว ที่กล่าววิพากษ์
วิจารณ์แบบนี้ ผู้เขียนเคยได้ยิน
บ่อยๆ ว่า นักกิจกรรมรุ่น 14 ตุลา
และ 6 ตุลา ชอบเอ่ยถึงความขี้ลืม
ของคนไทยเกี่ยวกับเหตุการณ์
ความรุนแรงทางการเมืองในอดีต
รวมทั้งมักแสดงความเศร้าใจที่เห็น
คนรุ่นหลังๆ ไม่มีความรับรู้ทาง
ประวัติศาสตร์เพียงพอ ซึ่งก็อาจ

จะดีความได้ว่า “คนรุ่นนี้” ไม่มี
ความสนใจในอดีต ทั้งๆ ที่บาง
“อดีต” ก็เพิ่งผ่านมาไม่ช้าไม่นาน
นี่เอง

การที่มีบางคนพูดถึงเหตุ
การณ์ 14 ตุลา และ 6 ตุลา อย่าง
เหมารวมหรือเอ่ยอ้างอิงแบบผิดๆ
ถูกๆ ว่า “16 ตุลา” นั้น ในแง่หนึ่ง
ก็เป็นตัวอย่างของความไม่เข้าใจใน
ประวัติศาสตร์ หรือความทรงจำ
ที่กระต่อนกระแท่น และไม่สอดคล้อง
กับข้อเท็จจริง

ในฐานะ “คนรุ่นนี้” ผู้เขียน
คิดว่ามีอะไรน่าสนใจอยู่ประการ
หนึ่ง ในแง่ที่เกี่ยวกับปัญหาการลืม
และความทรงจำที่ผิดพลาดไปจาก
ข้อเท็จจริง รวมความไปถึงสิ่งที่
ผู้เขียนเรียกว่า...ความทรงจำของ
สังคม

เนื่องจากในปัจจุบันนี้มี
นักวิชาการบางท่านได้พยายามใช้
ANALOGY ทางจิตวิทยามาใช้
อธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง
เช่น เปรียบเทียบการกดขี่ของ
อำนาจรัฐ ต่อความเห็นแย้งใน
ลักษณะเดียวกับอาการเก็บกดของ
จิตใจต่อความทรงจำ หรือความ
ปรารถนาที่ “ไม่พึงปรารถนา”

ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีของ
เหตุการณ์ 6 ตุลาคม ซึ่งมีนักวิชา
การบางท่านอธิบายว่าเป็นหนึ่งใน
TRAUMATIC MEMORIES ของ
สังคมที่ยากต่อการจดจำ

ด้วย ANALOGY นี้ เราอาจ
พิจารณาเปรียบเทียบเหตุการณ์ “14
ตุลา 16” กับ “6 ตุลา 19” ได้ว่า
ทำไมเหตุการณ์ 14 ตุลา จึงเป็น
ความทรงจำร่วมกันของสังคม
ขณะที่ 6 ตุลา เป็นเพียงเรื่องเล่า
ที่เลอะเลือน

แม้จะมี “คำให้การ” ของผู้
เกี่ยวข้องที่แตกต่างกันหลายราย
เท่าใด หรือมีแง่มุมส่วนตัวอยู่มาก
น้อยแค่ไหนในแต่ละคำให้การนั้น
แต่ในท้ายที่สุด “14 ตุลา” ก็มี
ลักษณะร่วมบางอย่างที่ทุกฝ่าย
ยอมรับ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายขวา หรือ
ฝ่ายซ้าย

เราสามารถจัดวางเหตุการณ์
14 ตุลาคม ในพลอตทางประวัติ
ศาสตร์ชาตินิยมไทยได้ในฐานะ
การต่อสู้ของประชาชนเพื่อความ
ก้าวหน้าของประชาธิปไตย เพื่อ
เสรีนิยมทางเศรษฐกิจ และเอก
ภาพ ของชนทุกกลุ่มในยามที่เกิด
ความขัดแย้งอย่างรุนแรงขึ้นใน
สังคม

ในเหตุการณ์ 14 ตุลา แม้
จะมีหลายชีวิตที่สูญเสีย แต่ก็เป็น
ชัยชนะที่นำมาภูมิใจ (ของสังคม)
โดยปกติเป็นธรรมชาติอยู่
แล้วที่ความเจ็บปวดจะไม่ใช้สิ่ง
ปรารถนา แต่ถ้าเป็นความเจ็บปวด
ที่ก่อให้เกิดผลอันพึงปรารถนา
ในภายหลัง เราก็อยากจะทำ

ความเจ็บปวดจากการคลอด
บุตร กับความเจ็บปวดเพราะถูก
ข่มขืน ย่อมกระทบต่อความทรง
จำของผู้รับความเจ็บปวดนั้นไป
ในทิศ ทางที่แตกต่างกันมากมาย

การใช้ ANALOGY ทางจิต
วิทยาในลักษณะดังกล่าวนี้ อาจ
จะเป็นประโยชน์พอสมควร ในการ
ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของ
อำนาจกดขี่ที่มีได้แสดงตัวอย่าง
โจ่งแจ้ง กล่าวคือ เป็นอำนาจที่
แสดงผ่านประวัติศาสตร์ หรือ

ความทรงจำร่วมกันของสังคม
(COLLECTIVE MEMORY)

ในชีวิตประจำวัน เราแต่ละ
คนก็มีเรื่องที่ทำได้ และที่จำไม่ได้
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเรา และมีความ
สำคัญ (หรือที่เราเชื่อว่ามี
ความสำคัญ) เรายอมจำได้ เช่น
ชื่อของเราเอง ชื่อพ่อชื่อแม่ สาย
รถเมล์ที่ขึ้นไปทำงานทุกวัน หมายเลข
บ้านของเรา ฯลฯ

บางครั้งเราจำเรื่องที่ให้ความ
พึงพอใจ และลืมเรื่องที่ทำให้เกิด
ความเศร้าใจ จำเรื่องที่เกิดที่เกี่ยว
ข้องกับตัวเองก่อนและมักลืมเรื่อง
ที่ไม่ค่อยเกี่ยวกับเรานัก และจำ
เรื่องที่เกิดว่าเป็นประโยชน์ และลืม
เรื่องที่เกิดที่ไร้สาระ

ผู้เขียน
16 ต.ค. 36 น.10

ผู้เขียนอยากจะเชื่อว่าความทรงจำทางการเมืองก็ทำงานในลักษณะเช่นเดียวกันกับความทรงจำอื่นๆ ที่ผู้เขียนยกตัวอย่างมาข้างต้น

กล่าวคือ เราย่อมจำเรื่องที่เราคิดว่ามีความสำคัญ เรื่องที่ใกล้ตัว เรื่องที่สร้างความประทับใจเป็นพิเศษ และเรื่องที่เราคิดว่ามันเป็นประโยชน์

เพียงแต่การแยกแยะความผิดพลาดเกี่ยวกับความทรงจำเป็น

ข้อๆ เพื่อหาสาเหตุนี้ก็จะยิ่งยากขึ้นเมื่อเราพยายามจะนำมาอธิบายอาการรวมๆ ของคนในสังคม ในกรณีของเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เราจะพบว่า ผู้เกี่ยวข้องกันกับเหตุการณ์ต่างก็มีคำอธิบายที่แตกต่างกัน

ยกตัวอย่างเช่น เมื่อสองศักราชที่แล้วที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการจัดอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 กับสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน ซึ่งผู้เขียนมีโอกาสไปร่วมฟังอยู่ด้วย

ผู้เขียนพอสังเกตได้ว่า ผู้อภิปรายแต่ละคนก็มีความทรงจำต่อเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ไปคนละแง่มุม และมีน้ำหนักของความประทับใจตามแต่ลักษณะการเกี่ยวข้องต่อเหตุการณ์ของตัวเอง ที่ผู้เขียนรู้สึกสนใจมากที่สุดก็อยู่ในกรณีของผู้อภิปรายท่านแรกคือคุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล (อดีตผู้นำนักศึกษา ในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519) ซึ่งความทรงจำอัดแน่นไปด้วยรายละเอียดส่วนตัวชนิดที่ผู้ฟังอยากจะแทรกเข้าไปรับฟัง

คุณสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล เสนอว่า ตุลาคมหาทางการเมืองใน

ปัจจุบันเป็นอุปสรรคโดยตรงต่อการเขียนประวัติศาสตร์ 6 ตุลาคม 2519 อีกทั้งยังแสดงความรู้สึกคับข้องใจที่ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวที่ตัวเองรับรู้ออกมาได้ ทั้งด้วยสาเหตุส่วนตัว และเพราะเงื่อนไขทางการเมืองในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ถ้าพูดกันอย่างซื่อๆ ความทรงจำของคุณสมศักดิ์ ไม่ได้ช่วยทำให้ผู้เขียนรู้สึกอยากจำด้วยเลย แม้ว่าเขาจะเล่าเหตุการณ์ 6 ตุลา จากมุมมองของผู้ที่อยู่ในใจกลางของการชุมนุม ครั้งนั้น และมีรายละเอียดต่างๆ อยู่ในความทรงจำมากมาย วันนั้นผู้เขียนก็ฟังอะไรตั้งเยอะ แต่ไม่ได้จดเอาไว้ เลยลืมไปเสียเยอะเหมือนกัน

มันเหมือนกับที่ในขณะหนึ่งผู้เขียนอาจจะอยากฟังประสบการณ์ของคนที่ผ่านความรุนแรงที่ตัวผู้เขียนเองไม่อาจประสบได้ในชีวิตปกติ เหมือนกับการอ่านข่าวอุบัติเหตุ หรือดูภาพข่าวสงครามในประเทศไกลโพ้น (ที่ในชีวิตนี้จะมีโอกาสไปเยือนจริงๆ หรือไม่ก็ไม่รู้) พอถึงพรุ่งนี้ก็มีเรื่องแรงๆ เรื่องใหม่ให้ได้อ่าน ได้ดู ได้ฟังกันอีก

ในเมื่อความจริงมันเป็นแบบนี้ ใช่มั้ยผู้เขียนก็ต้องขอโทษด้วย แต่ก็ยังอยากบอกอะไรสักไม่กี่คำกับ "คุณศรัทธา" และเพื่อนๆ ที่มี อายุประมาณ 18-19 ปี เมื่อปี

2519...

ในฐานะตัวแทนของ "คนรุ่น 16 ตุลา" ที่มีความทรงจำทางการเมืองค่อนข้างกระต่อนกระแท่น จนบางครั้งเปลือตัวแบบโง่ๆ นึกเอาว่าสองเหตุการณ์ในอดีตคือเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลา 2519 มันเกิดขึ้นครั้งเดียวในวันที่ 16 ตุลาคม แถมยังจำไม่ค่อยได้แน่นอนด้วยซ้ำว่ามันสำคัญอย่างไร

อยากบอกคุณศรัทธากับเพื่อนๆ ว่า ช่วยๆ กันเล่าให้พวกเราฟังหน่อยครับ เรื่องชีวิตที่มีอุดมคติเมื่อเกือบ 20 ปีก่อนนะ เล่าให้เราฟังหน่อยว่าการเสียชีวิตเพื่ออุดมคตินั้นเป็นอย่างไร

ที่ต้องเล่าบ่อยๆ เพราะเรื่องพวกนี้มันจำยาก แล้วก็ยากแล้ว คงต้องใช้ความกล้าหาญและอุดมคติมากพอสมควร ที่จะจดจำเรื่อง ที่ไม่ค่อยเกี่ยวกับความสุขความทุกข์ของพวกเราสักเท่าไร

เริ่มกันตั้งแต่เดือนตุลาคม ปีนี้เลยก็น่าจะดี เรามาคุยเรื่อง "คนที่เสียสละเพื่ออุดมคติ" และคนที่ยอมตายอย่างสง่างามเพื่ออุดมการณ์

กลัวว่าเดือนหน้าเพื่อนๆ ของคุณศรัทธาจะมาชวนพวกเราคุยเรื่องหุ้น เรื่องที่ดิน หรือชวนเราไปเที่ยวผับ แล้วก็ร้องคาราโอเกะ เพื่อชีวิตด้วยกัน เหมือนเคยอีก

13 ตุลาคม 2539

ทัศนะ-วิจารณ์

หน้า 4

กรุงเทพธุรกิจ

20
ทศวรรษ
14 ตุลา
 วิทยา เศรษฐวงศ์

ประวัติศาสตร์การใช้ความรุนแรง ปราบปรามประชาชน

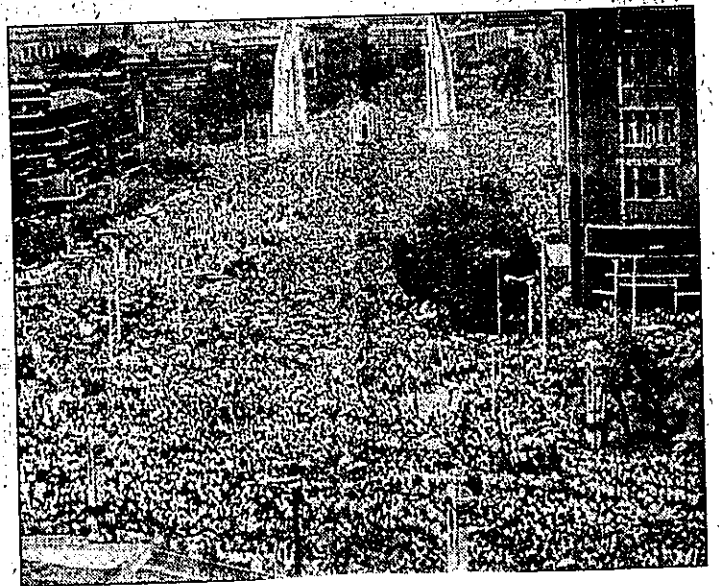
14-16 ต.ค. 2516, 6 ต.ค. 2519, 17-21 พ.ค. 2535

14-16 ตุลาคม พ.ศ.2516	6 ตุลาคม พ.ศ.2519	17-21 พฤษภาคม พ.ศ.2535
<p>1.ยุคคนแข็ง 3 ทหารฯ ถอนอม ประกาศ-ทรงค กับประชาชนและเิก ศึกษาเรือนล้าน</p> <p>2.สามท - รัฐบาลสั่งนำจับผู้นำนัก ศึกษาและอาจารย์ 13 คน - รัฐบาลถอนอม กิตติขจร และประกาศ จารุเสถียร ไม่ให้เสรีภาพ กตริชมแห่ง ประชาชน, - พันเอกณรงค์ กิตติขจร มีวเนกในอำนาจ ประกาศ จะเป็นประธานาธิบดีคน แรกของไทย</p> <p>3.ผล 3 ทหารฯหนีไปต่าง ประเทศ - มีก้าวประกาศตั้งรัฐบาล ใหม่ โดย พทพฯ สัญญา ธรรมศักดิ์ องคมนตรี และ อธิการบดีมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ดำรง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 4.กองกำลังที่ใช้ปราบ - 14 ตุลา ป่าทวาย, ทหารต่างจังหวัด 5.สถานะของผู้สูญเสียชีวิต วีรชน 6.ความสูญเสีย - เสียชีวิต 73 - ทุพพลภาพ 11 - หนีเพื่อน 28 - พิการและอาจพิการ 47 (จากหนังสือ "ขบวนการ ประชาชน ตุลาคม 2516")</p>	<p>1.ยุคคนแข็ง ทหาร-ตำรวจ- ประชาชนที่ถูกยิง จากสถานีวิทยุแห่งหนึ่ง และล้อมวล สัตว์บางฉบับ</p> <p>2.สามท - จอมพลถนอม อติตผู้นำที่หนีไป ตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลา หนีกลับเข้า ไทยโดยอาศัยผ้าเหลืองกำบัง. - นักศึกษา ประชาชนรวมตัวกัน ต้านการกลับเข้ามาของพระถนอมที่ ม.ธรรมศาสตร์ - เจ้าพ่อสถานีวิทยุแห่งหนึ่งออก อากาศปลุกระดมว่า นักศึกษาเล่น ละครหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เรียกร้องให้ประชาชนมากทำร้าย เช่น ฆ่านักศึกษา - มีการอ้างว่าค้นพบอาวุธจำนวนมาก ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่นัก ศึกษาใช้ยิงต่อสู้เจ้าหน้าที่</p> <p>3.ผล - นักศึกษา-ประชาชน 1,700 คนใน ธรรมศาสตร์ถูกจับข้อหากบฏ - รัฐบาลเสนีย์ ปราโมช ล้ม - คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินนำ โดยพลเรือเอก สงัด ชล่ออยู่ เข้ามารับบริหารปกครอง - นักศึกษา อาจารย์ ประชาชน 3,000 คนหนีเข้าป่า 4.กองกำลังที่ใช้ปราบ - 6 ตุลา ตำรวจ, ลูกเสือชาวบ้าน, ทหารในกรม. 4.สถานะของผู้สูญเสียชีวิต กบฏ คอมมิวนิสต์ คนทรยศ 5.ความสูญเสีย เสียชีวิตและสูญหาย (ประมาณ) 300 (จากคอลัมน์วิสัยทัศน์ประเทศไทย กรุงเทพธุรกิจ หน้า 9 วันอาทิตย์ที่ 8 ตุลาคม 2538)</p>	<p>1.ยุคคนแข็ง พลเอกสุจินดา คราประยูร กับพล ตรีจำลอง ศรีเมือง!</p> <p>2.สามท - พลเอกสุจินดา คราประยูรเป็น ฐานะรองประธานคณะรักษาความ สงบเรียบร้อยแห่งชาติเคยประกาศก ต่อสาธารณชนไว้ว่า จะไม่เล่นการ เมืองเด็ดขาด - หลังถวเลือกตั้งปี 2535 ไม่มีม ปัญหาเรื่องสรรหาหน่ยกรัฐมนตรี ที่เหมาะสม เพราะนายณรงค์ วงศ์ สุวรรณ ไม่เป็นที่ยอมรับของต่าง ประเทศในแง่ภาพพจน์ที่เกี่ยวข้อง กับยาเสพติด ในที่สุด พลเอกสุ จินดา คราประยูร ตัดสินใจรับเป็น นายกรัฐมนตรีโดยมิได้ผ่านการคัดเลือก ตั้งทั่วไปเช่นคนอื่น ๆ 3.ผล พลเอกสุจินดา ประกาศลาออกจาก ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หลังจากที ดำรงตำแหน่งมา 47 วัน 4.กองกำลังที่ใช้ปราบ 17-21 พ.ค. ยุทธการโพธิ์พินาศ, ทหารต่างจังหวัด 4.สถานะของผู้สูญเสียชีวิต ผู้ก่อความไม่สงบ? 5.ความสูญเสีย เสียชีวิต 40 สูญหายจำนวนหนึ่ง พิการทั้งตัว 10 ทุพพลภาพหนัก (อาจพิการ มีลูกปืน ฝังในตัว มีเหล็กตามขา) 45 (จากนิตยสาร "สารคดี" ฉบับ พฤษภาคม 2538 ผู้อ่านสามารถ บริจาคเข้ากองทุน พ.ศ.35 ธนาคาร กรุงไทย สาขาถนนตะนาว เลขที่ บัญชี 111-0785654)</p>

ปล. ภาพประกอบบทความชิ้นนี้ มาจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับสุดตีวีรชน 21 ตุลาคม 2516 และหนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ.2519 ทั้ง 2 ฉบับเนื่องแน่นไปด้วยรูปภาพประวัติศาสตร์ที่หาไม่ได้อีกแล้ว ถ้าสนใจจะซื้อเก็บไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ กรุณาติดต่อ วันชัย 2823383 (09.30-15.30น.)

ปัญหาที่น่าถกเถียงกันในที่นี้ก็คือในทางจริยธรรมและจรรยาบรรณแล้ว
 ถูกต้องไหมที่ผู้กุมอำนาจบ้านเมือง จะเอากำล้างทหารที่เตรียม
 ไว้ใช้ในการสู้รบ ในสถานการณ์สงครามปราบปรามพลเรือน
 ในสถานการณ์ปกติ เป็นการใช้กลวิธีการบดกดทะเลาะหรือไม่ว่
 ดังกรณี 'ยุทธการไพร่พินาต' ที่ผู้กุมอำนาจในช่วง 17-21 พฤษภาคม
 2535 ใช้กำล้างทหารจากต่างจังหวัดเข้ามาปราบปรามประชาชน

ทกปีทีก็ถล่อแห่งกาลเวลาบนโลกมนุษย์ หมุนมาถึงเดือน 9 ตุลาคม ผู้เขียนก็ไม่สามารถหักห้ามจินตนาการ และความคิดคำนึง ที่เตลิดคว้างคว้างอย่างเสียขวัญ หมุนย้อนกลล่อกาลกลับไปสู่คืนวันเก่าอันเจ็บปวดทรมานเหน็บช่นพองสยองเกล้า ซอกทรวงอารมณ์สุดซิดคลั่งเจียนบ้าในวัยที่สมควรจะเป็นวัยหวานสำหรับมนุษย์ปกติสามัญธรรมดาที่ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตน่าจะเป็นสีชมพู ดอกไม้ที่กำลังผลิบานแย้มยิ้ม ตะวันที่กำลังจะโผล่หน้าค่าตามาทักทายทุกเช้า ดาริกาที่กำลังทอแสงอ่อนๆ กะพริบพราวพร่าทัวฟากฟ้า ฯลฯ แหม่นอนที่สุด ผู้เขียนกำลังเฝ้าถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สังคม และการเมืองไทยยุคใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2538 นี้ นั่นคือ ประวัติศาสตร์เดือนตุลาคม 14-ตุลา 2516 6 ตุลา 2519

โดยนิสัยแล้ว ส่วนตัว ผู้เขียนเป็นคนที่ชอบเก็บสะสมของเก่าระดับหนึ่ง (แม้กระทั่งกระดาษ) อาทิเช่น นานาฬิกาเก่า หนังสือเก่าทั้งไทยและเทศรวมถึงหนังสือพิมพ์เก่าๆ ที่หาไม่ได้อีกแล้ว วันนี้เป็นโอกาสอันดีที่ผู้เขียนจะขอพาท่านผู้อ่าน "กรุงเทพฯ ทรูรายวัน" ย้อนกลับไปอ่านหนังสือพิมพ์เก่าฉบับหนึ่ง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับแรก ปีที่ 12 ฉบับที่ 5760 วันอาทิตย์ที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ราคา 150 บาท เป็นฉบับที่ปลายหัวไม้ไว้ว่า ฉบับสุดชีวิตบน มีข้อความแค่ 4 บรรทัด ไปขยไว้บนหัวข่าวว่า :

ตั้ง "กองทุนสืบพหุกิจ" อ่างฤๅษะการเมือง "ถนน" จะกลับขยับวีรกรรม "ป่าหยาบ" แกล้งไม่ได้ร่วมยิงผู้ตีหมอบทวารจับพาสภาฯ 11 คน

ได้ให้ข่าวเป็นภาพขนาดครึ่งหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ทุกวันนี้องวีรชน 14 ตุลา คนหนึ่งที่ได้รับฉายาว่า ได้ก้านยาว นั่นคือ **นายมหาวิทย์เกษมเศรษฐศาสตร์ ศาสตราจารย์** คือ **คุณประพันธ์ แซ่ฉั่ว** เขากำลังถือกระบอกไม้ค้ำเขย่าวหาหน้าเข้าสู้กับทหารติดอาวุธพร้อมรบ 2 นาย ที่กำลังยิงอาวุธปืนไม่ปรักวญผู้หนึ่ง มีคำบรรยายว่า กระบอกกับปืน ถึงมีเสียงกระบอกอันเดียว ก็ยังดูอย่างตีทหารขี้อาย (มีมือ) จะดมยิงจนกระทั่งไปถึงตัวที่หน้าโรงแรมรอยัล ต่อมา ที่อยู่พักหลังตายไปด้วยหลายศพ

นี่คือ ปรากฏการณ์ทางการเมืองครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทยยุคใหม่ที่สะท้อนให้เราเห็นวัฒนธรรมการใช้อำนาจ (ในที่นี้หมายถึงกำลังทหารติดอาวุธครบมือ) อาวุธสงครามและความรุนแรงเข้าปราบปรามประชาชนที่กลายเป็นปรีชาชาญไปภายใต้สถานการณ์นั้น ทั้งที่คนไทยจะดูคุ้นเคยและเชื่องสันทิใจกับคำพูดประโยคทำนองที่ว่า "เมืองไทยเป็นเมืองพุทธ รักความสงบและสันติ ไม่ชอบ

ความรุนแรง (จากบทความ "เดือนตุลา กับประวัติศาสตร์ของความรุนแรงในสังคมไทย" ของ ดร. พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ กรุงเทพธุรกิจ 7 ตุลาคม 2538) แต่ทว่าเมื่อใดก็ตาม ที่มีปัญหาและข้อขัดแย้งที่ก่อตัวขึ้นมาในสังคมไทย ระหว่างรัฐกับประชาชนไทย ผู้กุมอำนาจการปกครองบ้านเมืองในแต่ละยุคสมัยก็ไม่ลังเลที่จะใช้ความได้เปรียบของตนในแง่ของการครอบครองกำลังทหาร และอาวุธยุทโธปกรณ์ให้เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตนมากที่สุด โดยการฝึกหัดอบรมคนแล้วทหาร (ไม่ว่าชาติไหนในโลกรวมทั้งไทยด้วย) มีวัฒนธรรมการใช้กำลังเข้าตัดสินปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานการณ์สงครามด้วยแล้ว แนวคิดหลักที่ครอบงำทุกฝ่ายที่กุมกำลังทหารอยู่ในมือ ก็คือ รบร้อยครั้ง ต้องชนะร้อยครั้งโดยไม่ต้องสนใจวิธีการในการรบนั้น ให้เสียเวลาโดยใช่เหตุว่า เป็นอย่างไร ขอให้บรรลุถึงเป้าหมายคือชัยชนะเท่านั้น

ยิ่งในสถานการณ์ปกติที่มีสถานการณ์สงครามด้วยแล้ว โดยตรงกระพันฐานผู้ที่มีอาวุธย่อมได้เปรียบกว่ามีโอกาสชนะมากกว่าผู้ที่ไร้อาวุธเช่นประชาชนที่มีเพียงสองมือเปล่าที่ชูขึ้นเรียกหาเสรีภาพ ฉะนั้น ดังนั้น ข้อสังเกตของ ดร. พวงทอง จึงสมเหตุสมผลอย่างยิ่งที่กล่าวว่า "ในขณะที่การเรียกร้องของประชาชน ผู้มีอำนาจรู้ว่า ตนกำลังเผชิญหน้ากับประชาชนที่มีแต่สองมือเปล่า พวกเขาจึงเห็นว่า ความเสี่ยงมีน้อยมาก ขณะที่การรัฐประหารโดยคณะทหารในประวัติศาสตร์ไทยที่ผ่านมา มีการสูญเสียเลือดเนื้อน้อยมาก เพราะการรัฐประหาร คือการเผชิญหน้าระหว่างผู้มีอาวุธ กับผู้มีอาวุธด้วยกัน พวกเขาจึงประเมินแล้วว่า มันไม่คุ้มกับการเสี่ยงเพราะอาจหมายถึงชีวิตของพวกเขาเองด้วย ฉะนั้น ความรุนแรงนั้นมันจำเป็น จึงมีไว้ใช้กับประชาชนต่างหาก เท่านั้น"

ปัญหาที่ฝากเกี่ยวพันในที่นี้ ก็คือ **ในทางวิชาการและจรรยาบรรณแล้ว ถูกต้องอันที่รัฐจะเข้าครอบงำเมือง จะเข้ากำลังทหารที่ตระเตรียมไว้ใช้ ในการสู้รบในสถานการณ์สงครามปราบปรามพลเรือนในสถานการณ์ปกติ เป็นการขัดลวิธีกรรมผิดกาลเทศะหรือไม่** ดังกรณี "ยุทธการโพธิ์สีนาท" ที่ผู้กุมอำนาจในช่วง 17-21 พฤษภาคม 2535 ใช้กำลังทหารจากต่างจังหวัดเข้ามาปราบปรามประชาชนที่เรียกร้องให้พลเอกสุจินดา คราวประยูร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

รัฐมนตรี นำสังเกตว่า รัฐใช้กำลังจากข้างนอกกรุงเทพมหานคร แทบทุกครั้งที่มีการปราบปราม ไม่ว่าจะเพื่อบรรเทาความวุ่นวายในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ทั้งนี้ เพราะฝ่ายว่าการที่จะบอกกล่าวกับทหารจากนอก กทม. มากกว่ากำลังทหารในเขต กทม. เองว่า คนที่เขากลับปราบ คือ โพรของชาติ ที่ต้องปราบปรามให้สิ้นเสียงทนามของแผ่นดิน แหม่นอนภาพที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้าของทหารทาดูเหล่านั้นหาใช่ภาพของประชาชนคนไทยตาตาๆ ที่ไร้อาวุธไม่ แต่คือมายาภาพของไพร่ผู้เป็นศัตรูของประเทศชาติ และประชาชนชาวไทย ดังที่มีทหารบางคนในเวลานั้นเอ่ยว่า **"พร้อมอยู่กับบ้านนอกหมด ใครที่หน้าตาไม่เหมือนหมอนมูกู ยิงให้ถึงขั้น"** นี่คือ mentality หลักของผู้กุมอาวุธและความได้เปรียบในการต่อสู้กลางถนนราชดำเนิน

เมื่อพลิกหนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับสุดชีวิตวชน 21 ต.ค. 2516 ไปถึงหน้า 7 ผู้เขียนก็ได้พบบทกวีชิ้นหนึ่งของคุณมะนะยา ยูเด็น ชื่อว่า **อย่าเลี้ยง มีเนื้อความดังนี้**

อย่าเลี้ยง
มะนะยา ยูเด็น
 เลือดไทยหลังครึ่งนี้ช่วยชีวิต
 เมืลิตว่าป่าหัดตัดนี้ล้วย
 ยังทิ้งแนวเวรพาลสันดานไพร
 ไม่ยกใจเท่าตัดฝึกสัตว์กล
 แต่สัตว์เมืองเครื่องแบบเขี้ยวเล็บปาก
 หัดมันยกยิงกว่าสัตว์หน้าขน
 มันสูบลือดเชือดเนื้อเพื่อพวกตน
 เพียงหวังผลเพื่อเฝ้าบ้านเจ้านาย
 เลือดไทยหลังครึ่งนี้ช่วยชีวิต
 ควร้ายหมาเลี้ยงเหี้ยไม่เสียหาย
 ถึงมันกินถิ่นทุนจนร่นวาย
 ยังจับได้ขยพินพอคินทุน
 อย่าคิดหัดสัตว์พาลสันดานป่า
 มันลิ้มว่าประชาชนเป็นคณ
 เด็ดตาคำคำค้ายการณ
 มันฮากคณเสียภัยภัยภัย
 เลี้ยงสัตว์เมืองเครื่องแบบมันแวมกัด
 เลวกว่าสัตว์กว่าเศษพวกเปรตผี
 ลัทธิอุปการชาตชั่วตัวอับรีย
 เป็นกาสิจันพาลกินบ้านเมือง

ส่วนภาพประกอบที่บทกวีชิ้นนี้เป็นภาพตำรวจปราบจลาจล ที่ไล่ตีประชาชน นิสิตนักศึกษา จนต้องข้ามน้ำหนีไปพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ที่ข้างสวนจิตรลดา ถ้าจำไม่ได้ดี คือ จุดแรกที่ปราบปรามประชาชน จนบานปลายเป็นเหตุการณ์ 14 ตุลาคม ทั้งที่ตอนนั้นฝูงชนที่ชุมนุมกัน

อยู่ข้างสวนจิตรลดา กำลังแยกย้ายกระจัดกระจายกันกลับบ้านตามคำแนะนำของผู้นำนักศึกษาที่ควบคุมมืออยู่ในขณะนั้น คือ พี่เสกสรรค์ ประเสริฐกุล จุฑา โดยไม่มีใครคาดคิด กองกำลังตำรวจปราบจลาจลก็เข้าปะทะโจมตีฝูงชนโดยไม่ได้รับขลุ่ย ตรงนี้คือ จุดเริ่มต้นของความรุนแรงที่กลายเป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ไปในที่สุด ผู้เขียนอยากจะสรุปแบบนักประวัติศาสตร์ว่า "ถ้า" (ในความหมายของประวัติศาสตร์) กองกำลังตำรวจปราบจลาจลไม่ลงมือโจมตีประชาชน และนักศึกษาที่ข้างสวนจิตรลดาในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 แล้ว ก็จะไม่เกิดเหตุการณ์ประวัติศาสตร์อันเป็นจุดจบของการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามประชาชนนี้ไว้เป็นกรณี อนันต์ ใช้นักวาทศิลป์มีปฏิภาณ

อย่างไรก็ดีในหนังสือพิมพ์ประวัติศาสตร์ฉบับนั้น มีบทกวีชิ้นหนึ่งที่กินใจผู้อ่านและผู้เขียนมากทั้งยังมีลักษณะร่วมที่ไม่เพียงแต่จะใช้บรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันที่ 14-16 ต.ค.2516 เท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาใช้กับเหตุการณ์ 6 ต.ค.2519 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 17-21 พ.ค.2535 ได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนด้วย บทกวีชิ้นดังกล่าวนี้ วางอยู่เหนือรูปภาพของ 3 ทหารในยุคนั้น คือ ถนนมรกต และดวงรงค์ขอเชิญท่านผู้อ่านลิ้มรสชาติอมตะภาพของกวีนิพนธ์ชิ้นนั้นดูฉบับนี้

เสียงจากแม่พระธรณี

สหภาพ สิทธิไชย

แม่เคยหลั่งน้ำเกล้าเอาไปช่วย
ปราบมารร้ายพหูของคตารังเสถียร
แม่ประคองโลกอุตุส่าเหียร
นานจำเนียรภูษิตถาวร

มาวันแม่เฝ้าไร่ปวตราวจิต

ไฉนชีวิตลูกเจ้ายังเยาว์อ่อน

มากแต่ตื่นตื่นใจให้อาวรณ์

กลางนคร กลางถนน นนทาง

ผู้ทำผิดคิดมิชอบระบบหรือ

ช่างถึงมือร้ายร้ายทำลายร่าง

ไล่ยิง ฟัน ัน ตี ทุกที่ทาง

ลูกของนาง ฤจะชั่ว พวงมโหรี

คงมีแต่คอร่างไว้กลางถิ่น
ใช้ทมิฬร่ำร่ำขับประหาร
จนเลือดอาบโลกสุธาธาร
แม่ปวศรัทธาดวงมาลีใคร่ตายตาม

ใครเลยจะนึกว่า หลังจากวันนั้นอีกเพียง 3 ปี รูปแม่พระธรณีบีบมวยผมที่ประดิษฐานอยู่ข้างสนามหลวง จะต้องหลั่งน้ำตาอีกคราเมื่อพวกโจรที่ถูกล้างสมองล้นสมองจากนิเวศวิทยาแคว้น และสื่อมวลชนตัวอึกบังลมจับในยุคหนึ่ง จะกรีธาทัพเข้ามาเช่นฆ่าลูกหลานของแม่พระธรณีอีกในรั้วของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตลอดวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ตกเย็นก็มีการรัฐประหารล้มรัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่มีพลเอกสฤษดิ์ ชลออยู่เป็นหัวหน้า และหลังจากรันอีก 19 ปี แม่พระธรณีก็จำต้องกรรแสงอีกครั้ง เมื่อเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ประชาชนล้มตายราวไปไม่ร่วงซ้ำแล้วซ้ำเล่าทุกครั้งที่มีการเผชิญหน้า

กันระหว่างขว้ออำนาจในสังคมไทยไม่เคยเลยที่ผู้ปราบปรามประชาชนจะพัฒนาวิธีการสลายฝูงชน ด้วยความละมุนละม่อมแบบนานาอารยประเทศ เป็นต้นว่า ใช้กระสุนปลอม ใช้จิตวิทยาฝูงชน หรือใช้กำลังล้อมรอบฝูงชน แล้วเปิดช่องให้ประชาชนถอยร่นออกไปจากวงล้อม ฯลฯ อย่างไรก็ตามที่ดูอย่างหนึ่งซึ่งทางการเมืองหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ก็คือ กองทัพเริ่มทยอยห่างจากการเมือง ไม่เข้ามาเกี่ยวข้องอีกต่อไป ทั้งในทางตรงและทางอ้อม ถ้าผู้นำกองทัพทุกท่านเลิกคิดที่จะหวนกลับมาใช้อำนาจทางการเมืองดังในยุคโบราณ ผู้นำทหารทุกหมู่เหล่าอยู่ในกรมในกองของตน โดยปล่อยมือวิถีทางการเมือง ประชาธิปไตยทางออกของปัญหาด้วยตัวเอง ถ้าขบวนกลางเข้ามามีบทบาทภาระหน้าที่ ในการสร้างสรรค์ประชาธิปไตย ใช้นักบ้านเมืองมากขึ้น ดังที่ภาพของขบวนกลางเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้น ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬและต่อเนื่องมาถึง

ปัจจุบัน ตามหลักทฤษฎีการเมืองแล้ว นี่คือ สัญญาที่ชื่อว่า ประชาชนดีกำลังจะก้าวออกจากภาวะล้าหลัง กำลังก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ผิดกับในช่วง 14 ตุลา 16 และ 6 ตุลา 19 ที่เป็นการเผชิญหน้ากันทางการเมืองระหว่างผู้ไร้สิทธิไร้เสียง ในการปกครองกับผู้กุมอำนาจการปกครองโดยตรง ภาพ

ของขบวนกลางในเหตุการณ์เดือนตุลาคม ไม่ใช่ภาพที่ชัดเจนเหมือนมือมือถือในเหตุการณ์พฤษภา35

เมื่อเอ่ยถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ผู้เขียนก็อดเห็นใจอาจารย์ ดร.ธงชัย วินิจจะกุล อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน เมดิสัน ในปัจจุบันไม่ได้ในแง่ที่ว่า เป็นเหตุการณ์ที่ฝ่ายขวาที่ไม่เอาแน่นอน ฝ่าย

ซ้ายก็ไม่เอาเพราะถือเป็นความพ่ายแพ้ แม้แต่นักศึกษาในปัจจุบันก็ไม่เอาอีกประการหนึ่งว่า ไม่มีสถานะใดๆ ทางประวัติศาสตร์ไทยยุคใหม่ จะรองรับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ไว้ได้เลย ดังคำพูดของอาจารย์ธงชัยเองจากการบรรยาย "6 ตุลาคม 19 ปีที่ยังคงเป็นความทรงจำอันเจ็บปวด" (จากผู้จัดการวัน 6 ตุลาคม 2538) ดังนี้ว่า "อดีตที่เจ็บปวดนั้น

คลุมเครือกว่าอดีตที่สงบ ไม่ใช่เพราะว่า มันลึกลับง่าย แต่เพราะว่ามันจำยากต่างหาก" อย่างน้อย การฆ่ากันเมื่อ 6 ตุลาคมก็เป็นรอยต่างที่เขาไม่อยากจะยอมรับ และมันก็ยิ่งครึ้ม มัวๆ ชั่วๆ 14 ตุลา อาจตกต่ำไปหน่อย แต่ก็ยังได้รับการพูดถึง 6 ตุลาคม ก็จะถูกพูดว่าเป็นความรุนแรงที่น่าละอาย แต่ไม่ชัดเจนว่าคืออะไร 6 ตุลาคม เป็นจุดสะดุดที่รุนแรง ที่ขัดหูขัดตาในความลืมตานั้น ไม่มีใครใน 14 ตุลา และพฤษภา จะปฏิเสธว่า 6 ตุลา เป็นส่วนหนึ่งของความต่อเนื่องอัน ทุกคนยอมรับ แต่มันก็เป็นส่วนที่ไม่อย่างอธิบายลำบาก โดยเฉพาะคนที่ไม่ได้มีส่วนร่วมกับการฆ่า หรือการถูกฆ่า ก็ยังอธิบายได้ไม่สะดวกนัก "ผู้เขียนจำได้ว่าเมื่อเดือนตุลาคม 2536 เคยมีการจัดงานสัมมนาทางวิชาการเฉลิมฉลอง "2 ทศวรรษ 14 ตุลา 16" ณ โรงแรม Imperial Queen's Park โดยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของ อ.ดร. เสกสรรค์ ประเสริฐกุลอดีตผู้นำนักศึกษาประชาชนสมัย 14 ตุลาคมร่วมกับคุณ

คำคุณ สิทธิธมาน แห่งหนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายวัน แต่ผู้เขียนยังสงสัยว่า ปีหน้าจะเป็นปีที่ครบรอบ 20 ปี ของเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2516 กล่าวคือ 6 ตุลาคม 2539 จะมีผู้ใดทบทวนภาพที่จะจัดงาน "2 ทศวรรษ 6 ตุลา 19" บ้างหรือไม่ก็เกรงใจอะไรเกี่ยวกับผู้คนที่สูญเสียชีวิต ผู้ที่พลัดพิการ ผู้ที่สูญเสียอนาคตอันรุ่งเรืองไปกับวันนั้นเสียหรือ

เมื่อเอ่ยถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519. มีบันทึกชิ้นหนึ่งของนิสิตอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ตีพิมพ์ในหนังสือรุ่นของอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.2522 ซึ่งผู้เขียนบทความมีส่วนร่วมในการจัดทำด้วยผู้หนึ่งเป็นบันทึกที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษของนิสิตอักษรศาสตร์ จุฬาฯ คนหนึ่งที่ประสบพบเห็นเหตุการณ์ทั้ง 14 ตุลาคม 16 และ 6 ตุลา 19 ผู้เขียนขอถ่ายทอดเป็นภาษาไทย ดังนี้ (ที่จริงอยากคงข้อความที่เป็นภาษาอังกฤษไว้ แต่ตัดขัดที่ข้อจำกัดบางประการของกรุงเทพฯทริก)

บันทึก (A Memo)

10 ตุลาคม 1976 สถานการณ์กลับคืนสู่สภาพปกติไม่ช้าก็อย่างคาดไม่ถึง แต่จากเหตุการณ์ต่างๆ ของเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 1976 ยังคงระจางชัด มีชีวิตชีวา และจริงอยู่เสมอในจิตใจ และดวงตาของฉัน ฉันเคยยืนอยู่ที่นั่น ในท่ามกลางเสียงตะโกนร้องหือร้องและท่ามกลางการยิง (ตรงนี้ ผู้เขียนเล่นคำภาษาอังกฤษได้สะสลายมากว่า I was there in the midst of shouting and shooting) ทั้งในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม เมื่อ 3 ปีก่อน และเมื่อ 6 ตุลาคม ปีนี้

ทั้งสองวันเป็นวันนองเลือด ทั้งสองวันอันน่าคิดความตายและการบาดเจ็บ

แต่มีความแตกต่างอย่างน่าสะอิดสะอื้นระหว่าง 2 วันนี้

ไม่เพียงแต่ในจำนวนของผู้คนล้มตายและบาดเจ็บเท่านั้น แต่ในความรู้สึกและแรงจูงใจเบื้องหลังการกระทำ และพฤติกรรมของผู้คนด้วย

14 ตุลา : สงครามระหว่างประชาชนกับเผด็จการทหาร

6 ตุลา : สงครามระหว่างประชาชนกับประชาชน

14 ตุลา : นำมาซึ่งแสงสว่างและความหวัง

6 ตุลา : นำมาซึ่งความมืดและความวิบัติภัย (darkness and doom)

14 ตุลา : ได้สร้างสรรคความหวังขึ้นมา อำนาจของประชาชน ด้วยสันติและ

แต่ขอพลังที่กล้า ที่จะรบบยกมือ

จากเหตุการณ์ 6 ตุลา

ผู้เอาได้รับการยกย่องว่า "วีรชน (heroes) ในเหตุการณ์ 14 ตุลา

แต่ผู้ตายถูกเรียกว่า "กบฏคนทรยศ" (traitors, rebels) ในเหตุการณ์ 6 ตุลา

ทั้งสองเหตุการณ์นั้น มีผู้ชนกัก

เดินไปโดยไม่กลัวที่จะถูกสังหาร

ตะโกนด้วยความโกรธแค้น ใช้อาวุธ

ใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากต้นไม้ ก้อนหิน และขวด (sticks, bricks and bottles)

ทุกครั้งที่ได้อ่านบันทึกชิ้นนี้ ความรู้สึกและอารมณ์สะท้อนใจไหลหลังพรั่ง

พรั่งประหนึ่งทำนองก้นน้ำที่พุ่งหลายขอบ

ลงมา บางครั้งก็เป็นทำนองก้นน้ำตามากกว่าที่จะเป็นน้ำธรรมดาแทบทุกครั้งที่ได้

อ่านบันทึกดูเหมือนจะรู้สึกไม่แตกต่าง

จากนี้นัก ท่านผู้อ่านรู้สึกเช่นไรจากการอ่าน ขอให้ส่งทัศนคติและอารมณ์ร่วมของท่านมาที่ "กรุงเทพฯทริก" นี้ ผ่านทาง

คอลัมน์เปิดช่องข้อใจก็ได้เช่นครับ

บทความชิ้นนี้ คงจะไม่เรียบร้อยครบถ้วน สมบูรณ์ในระดับหนึ่ง ถ้าผู้เขียน

ไม่เขียนแผนภูมิเปรียบเทียบเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ทั้ง 3 เหตุการณ์ ใช้ชื่อที่มัน

ตามธรรมเนียม ที่ผู้เขียนชอบปฏิบัติเสมอ

มา